

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته مددکاری اجتماعی

(مشخصات کلی، برنامه، سرفصل دروس و نحوه ارزشیابی)

مصوب نود و سومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

مورخ ۱۴۰۳/۵/۲

رای صادره در نود و سومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۴۰۳/۵/۲ در مورد

برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی

۱- برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی با اکثریت آراء به تصویب رسید.

۲- برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی از تاریخ ابلاغ قابل اجرا است.

مورد تأیید است

دکتر غلامرضا حسن زاده

دبیر شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

مورد تأیید است

دکتر حسین درگاهی

دبیر شورای آموزش علوم پایه پزشکی،

بهداشت و تخصصی

مورد تأیید است

دکتر ابوالفضل باقری فرد

معاون آموزشی و

دبیر شورای آموزش پزشکی و تخصصی

رای صادره در نود و سومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۴۰۳/۵/۲ در مورد برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی صحیح است و به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر بهرام عین اللهی

وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و

رئیس شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

بسمه تعالی

برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی

رشته: مددکاری اجتماعی

دوره: کارشناسی پیوسته

دبیرخانه تخصصی: دبیرخانه شورای آموزش علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی

شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی در نود و سومین جلسه مورخ ۱۴۰۳/۵/۲ بر اساس طرح دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی که به تأیید دبیرخانه شورای آموزش علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در پنج فصل (مشخصات کلی، برنامه، سرفصل دروس، استانداردها و ارزشیابی برنامه) شرح پیوست تصویب کرد و مقرر می‌دارد:

۱- برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی از تاریخ ابلاغ برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است.

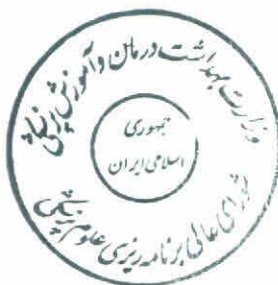
الف- دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اداره می‌شوند.

ب- موسساتی که با اجازه رسمی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و براساس قوانین، تأسیس می‌شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی می‌باشند.

ج- مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می‌شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

۲- از تاریخ ابلاغ این برنامه کلیه دوره‌های آموزشی و برنامه‌های مشابه مؤسسات در زمینه دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی در همه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ منسوخ می‌شوند و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی یاد شده مطابق مقررات می‌توانند این دوره را دایر و برنامه جدید را اجرا نمایند.

۳- مشخصات کلی، برنامه درسی، سرفصل دروس، استانداردها و ارزشیابی برنامه دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی در پنج فصل جهت اجرا ابلاغ می‌شود.

اسامی اعضای کمیته بازنگری برنامه آموزشی
رشته مددکاری اجتماعی در مقطع کارشناسی پیوسته

نام و نام خانوادگی	دانشگاه
دکتر غنچه راهب	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر معصومه معارف وند	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر غلامرضا قاسمی	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان
دکتر ملیحه عرشی	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر محمد سبزی خوشنامی	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر لیلا استاد هاشمی	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر فردین علی پور	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر کیانوش عبدی	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر مرضیه تکفلی	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر مریم لطیفیان	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر میرطاهر موسوی	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر نیکتا حاتمی زاده	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر حمیده عادلیان راسی	استادیار، دانشگاه علامه طباطبایی
دکتر سارا نوروزی	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی لرستان
دکتر منصور فتحی	دانشگاه علامه طباطبایی
دکتر سید رضا جوادیان	دانشگاه یزد
دکتر سیدمحمدحسین جوادی	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مشهد
دکتر ملیحه خلوتی	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مشهد
دکتر سمانه حسین زاده	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر مهدی باسحا	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر فروزان شکوه	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر رزا علیخانی	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر زهرا میرزائی	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گلستان
دکتر عباسعلی یزدانی	دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی البرز
دکتر مریم ذبیحی پورسعادت	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر عذرا فرمانی	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

دکتر فریبا ماهوتی	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
دکتر فاطمه غلامی جم	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
خانم مرضیه میرزایی	سازمان بهزیستی کشور
خانم منیره بلوچی	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
آقای مصطفی مردانی	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی
خانم مریم مشیدی	دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

همکاران دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

آقای نوراله اکبری دستک	معاون دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی
خانم راحله دانش نیا	کارشناس مسئول دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی
خانم زهره قربانیان	کارشناس دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

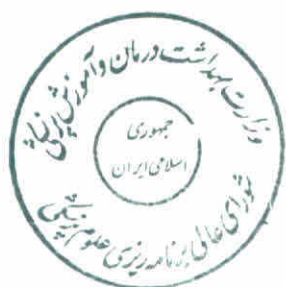
لیست اعضا و مدعوین حاضر در دویست و نود و سومین
جلسه شورای معین شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۴۰۳/۴/۱۷

حاضرین:

- آقای دکتر غلامرضا حسن زاده
- آقای دکتر فریدون نوحی
- آقای دکتر بهرام دارائی
- آقای دکتر حسین درگاهی
- آقای دکتر غلامرضا اصغری
- آقای دکتر رسول فراست کیش
- آقای دکتر سیدمهدی رضایت
- آقای دکتر سلیمان احمدی
- آقای دکتر مهدی تهرانی دوست
- آقای دکتر بابک ثابت
- آقای دکتر کاظم قهرمان زاده
- آقای دکتر محمدمهدی نوروز شمسی
- آقای دکتر سعید چنگیزی آشتیانی
- آقای دکتر علی عرب خردمند
- آقای دکتر حسین وحیدی
- آقای دکتر محمدرضا رهبر (نماینده محترم معاونت بهداشت)
- خانم دکتر الهه ملکان راد
- خانم دکتر سیده سارا میرفضلی (عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران)
- خانم دکتر سیده رباب الهامی (نماینده معاونت تحقیقات)

مدعوین:

- آقای دکتر محمد سبزی خوشنامی
- سرکار خانم دکتر غنچه راهب
- سرکار خانم دکتر ملیحه عرشی
- آقای نوراله اکبری دستک

فصل اول
برنامه آموزشی رشته مددکاری اجتماعی
در مقطع کارشناسی پیوسته

مقدمه:

مددکاری اجتماعی حرفه‌ای است که در راستای تحقق عدالت اجتماعی و ارتقای بهزیستی انسان‌ها تلاش می‌کند. مددکاران اجتماعی یکی از اعضای اصلی تیم‌های چند حرفه‌ای بهداشتی- درمانی، ارتقاء سلامت، خدمات اجتماعی و توانبخشی به شمار می‌روند و نقش تعیین کننده‌ای به عنوان ارائه دهنده خدمات به گروه‌های هدف، در راستای توانمندسازی و ارتقای سلامت و رفاه اجتماعی آن‌ها ایفا می‌نمایند. اگرچه گروه‌های آسیب‌پذیر و در معرض خطر به عنوان یکی از مهم‌ترین گروه‌های هدف این حرفه تلقی می‌شوند، اما به تناسب مسئله ممکن است افراد، گروه‌ها و خانواده‌ها و حتی کلیه افراد یک اجتماع نیز به عنوان گروه هدف مددکاران اجتماعی در نظر گرفته شوند. رشته مددکاری اجتماعی در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی (Ph.D.) در دانشگاه‌های مختلف در دنیا و ایران تدریس می‌شود. دانش آموختگان کارشناسی مددکاری اجتماعی می‌توانند نقش مؤثری در ارائه خدمات مبتنی بر شواهد در زمینه سلامت اجتماعی، عدالت اجتماعی و بهزیستی به افراد، خانواده‌ها، گروه‌ها و جوامع داشته باشند. برنامه آموزشی کارشناسی مددکاری اجتماعی در سال ۱۳۷۲ به تصویب شورای عالی برنامه‌ریزی رسید و در سال ۱۳۸۴ توسط گروه پزشکی شورای عالی برنامه‌ریزی بازنگری شده و از آن پس برنامه آموزشی مورد بازنگری قرار نگرفته است. با توجه به تغییرات اجتماعی و پیچیدگی‌های روزافزون مسائل اجتماعی برنامه‌ی آموزشی دوره‌ی کارشناسی مددکاری اجتماعی نیازمند تغییر و تطبیق محتوای آن با نیازهای کنونی جامعه و گروه‌های هدف مددکاران اجتماعی است. به همین دلیل برنامه‌ی مذکور مورد بازنگری قرار گرفت. در این بازنگری علاوه بر مرور برنامه‌های آموزشی کارشناسی مددکاری اجتماعی در دانشگاه‌های معتبر خارج از ایران، با اساتید، دانش آموختگان، دانشجویان و مددکاران اجتماعی شاغل در سازمان‌ها و نهادهای ارائه‌دهنده خدمات مددکاری اجتماعی مصاحبه شد. در راستای تحقق اهداف برنامه جامع عدالت، تعالی و بهره‌وری در آموزش علوم پزشکی در عین حال وضعیت موجود و مطلوب با توجه به چشم اندازهای ترسیم شده در اسناد بالادستی و جدیدترین نظریه‌های مددکاری اجتماعی مقایسه شدند و پس از تعیین بخش‌هایی از برنامه آموزشی که نیازمند تغییر بودند، بازنگری انجام شد.

Social Work

عنوان رشته به فارسی و انگلیسی:

مددکاری اجتماعی

مقطع تحصیلی: کارشناسی پیوسته (BS)

تعریف رشته:

مددکاری اجتماعی یک رشته‌ی دانشگاهی و شاخه‌ای از علوم اجتماعی است که رشد و توانمندسازی و ارتقاء، توسعه، تغییر اجتماعی و انسجام اجتماعی به منظور تأمین بهزیستی افراد را مورد توجه قرار می‌دهد. اصول اصلی این رشته دانشگاهی بر پایه عدالت اجتماعی، حقوق بشر و شهروندی، مسئولیت انسانی و احترام به تفاوت‌ها قرار دارد. مددکاری اجتماعی با تکیه بر نظریات مددکاری اجتماعی و علوم اجتماعی و همچنین مشارکت فعال افراد، گروه‌ها، خانواده‌ها، جوامع و سازمان‌ها و نهادهای زمینه را برای سلامت، بهزیستی و رفاه آن‌ها فراهم می‌آورد (فدراسیون بین‌المللی مددکاری اجتماعی، ۲۰۱۴).

^۱ . <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>

شرایط و نحوه پذیرش در دوره:

پذیرش دانشجویان به صورت متمرکز از طریق آزمون سراسری (کنکور) می‌باشد.

تاریخچه و سیر تکاملی دوره در جهان و ایران:

جامعه‌ی بشری در طول حیات خود و به واسطه‌ی زیست و نیازهای اجتماعی‌اش همواره به نوعی در حال همکاری بوده است اما برخی وقایع همچون انقلاب صنعتی شرایطی را ایجاد کرد که بیش از هر زمان دیگری نیاز به مداخلات سازمان یافته برای کمک به انسان‌ها احساس می‌شد. در چنین زمینه‌ای و پس از آن با تصویب قوانینی در برخی از کشورها که حاکمان را مکلف به حمایت از فقرا و ستمدیدگان می‌کرد، اولین نهادهای حمایتی برای کمک به گروه‌های آسیب پذیر مردم راه‌اندازی شد. این دوره از سیر مددکاری اجتماعی مبتنی بر ایجاد موسسات و مراکز عرضه‌کننده خدمات اجتماعی اولیه به مراجعان بود. در پی راه‌اندازی این نهادها اندک اندک ضرورت فراگیری مهارت‌هایی که برای کمک کردن به مردم نیاز بود، بیشتر احساس شد و متعاقب آن اولین مدرسه‌ی خدمات اجتماعی در سال ۱۸۹۹ در آمستردام، هلند راه‌اندازی شد. البته یک سال پیش از آن نیز به همت مری ریچموند مدرسه خیریه‌ی تابستانی در نیویورک بازگشایی شده بود که در سال ۱۹۰۴ به مدرسه‌ی خیریه نیویورک معروف شد. این دوره از سیر مددکاری اجتماعی مبتنی بر متمرکز شدن بر هیأت‌های رفاه عمومی و صندوق‌های خیریه در امور مربوط به خدمات اجتماعی بود.

پس از آن و با تألیف کتاب معروف مری ریچموند با عنوان "تشخیص بیماری‌های اجتماعی" در سال ۱۹۱۷ که در آن برای اولین بار فرایند مددکاری اجتماعی بر اساس یافته‌های واقعی و به طور نظام‌مند تشریح شده بود، دوره‌ی رسمیت‌تدریجی موسسات خدمات اجتماعی و منطبق شدن آن‌ها با نیازهای جوامع در مددکاری اجتماعی آغاز شد.

در طول همین دوره اولین مدرسه مددکاری اجتماعی در آسیا در سال ۱۹۳۸ در هندوستان راه‌اندازی شد و دو دهه پس از آن در سال ۱۹۵۷ مدرسه‌ای مشابه در ترکیه آغاز به کار کرد. از آن زمان تاکنون مددکاری اجتماعی در مسیر خود دوره‌های دیگری را نیز طی کرده و از گرایش به تحلیل ریشه‌های مربوط به علل و عوامل مسائل اجتماعی به سمت تخصصی شدن و تمرکز خدمات اجتماعی سازمان‌یافته مطابق با اهداف توسعه گام برداشته است.

در حال حاضر مددکاری اجتماعی در بیش از هفتاد کشور دنیا و در چارچوب بیش از چهارصد و پنجاه آموزشگاه، دانشکده و کالج به عنوان یک رشته کاربردی از مقطع فوق دیپلم تا دکترا تدریس می‌شود و اغلب این مؤسسات در "انجمن بین‌المللی مدارس مددکاری اجتماعی" عضویت دارند و در چارچوب اجلاس‌های سالانه به تبادل جدیدترین اطلاعات علمی و حرفه‌ای می‌پردازند.

در کشور ما آموزش خدمات اجتماعی در سال ۱۳۳۷ در آموزشگاه عالی خدمات اجتماعی تهران آغاز شد و فارغ‌التحصیلان آن موفق به دریافت دانشنامه فوق‌دیپلم در رشته‌ی خدمات اجتماعی می‌شدند. در سال ۱۳۴۴ مدت تحصیل به چهار سال افزایش پیدا کرد و فارغ‌التحصیلان، درجه لیسانس خدمات اجتماعی را اخذ می‌کردند. در سال ۱۳۴۹ دوره فوق‌لیسانس مددکاری اجتماعی با عنوان مدیریت خدمات اجتماعی شکل گرفت. پس از انقلاب اسلامی ایران و انقلاب فرهنگی، نام آموزشگاه به دانشکده‌ی خدمات اجتماعی تغییر یافت. در این دوره تعلیم و تربیت مددکاران اجتماعی در چارچوب گرایش خدمات اجتماعی در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی متمرکز شد و انتخاب دانشجویان از طریق آزمون سراسری انجام گرفت.

در سال ۱۳۴۷ برای اولین بار خدمات اجتماعی به صورت سازمان‌یافته در مجموعه وظایف دولت در برنامه عمرانی چهارم مطرح شد. در سال ۱۳۵۳ وزارت رفاه اجتماعی تأسیس شد و در سال ۱۳۵۵ به وزارت بهداشت و بهزیستی تغییر نام داد و فعالیت آن در قالب دو معاونت بهزیستی و دو دفتر امور خدمات توانبخشی و امور خدمات رفاهی ادامه یافت. به این ترتیب زمینه برای فعالیت مددکاران اجتماعی در چارچوب دولتی بیش از قبل فراهم شد.

به دنبال افتتاح دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران در سال ۱۳۷۰، به دلیل نیازی که در جامعه احساس شده بود، ایجاد رشته‌ی مددکاری اجتماعی جزء اهداف اصلی تشکیل این دانشگاه قرار گرفت و سرانجام مجوز اجرای آموزش مددکاری اجتماعی برای اولین بار در ایران، به عنوان یکی از رشته‌های شاخه‌ی پزشکی، برای این دانشگاه در تاریخ ۷/۷/۷۲ صادر شد و از سال ۱۳۷۳ از طریق آزمون سراسری در مقطع کارشناسی دانشجوی پذیرفت. طرح دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته رشته مددکاری اجتماعی در سال ۱۳۷۶ تصویب شد و این دانشگاه از طریق آزمون تحصیلات تکمیلی گروه پزشکی سال ۱۳۷۷ در مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته اقدام به جذب دانشجو نمود. در سال ۱۳۸۴ مقطع دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته مددکاری اجتماعی نیز به تصویب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسید.

برنامه‌ی آموزشی دوره کارشناسی مددکاری اجتماعی در دویست و شصت و سومین شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۱۳۷۲/۰۲/۱۶ به تصویب رسید. اولین دانشجویان کارشناسی در دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی پذیرفته شدند و تحصیل خود را آغاز نمودند و از سال ۱۳۷۲ تاکنون پذیرش دانشجوی کارشناسی به طور منظم در دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی انجام شده است.

جایگاه شغلی دانش‌آموختگان:

دانش‌آموختگان این دوره می‌توانند در جایگاه‌های زیر انجام وظیفه نمایند:

- بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی و درمانی تحت نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- مراکز تابعه سازمان بهزیستی کشور
- وزارت آموزش و پرورش
- قوه قضاییه (زندان‌ها و کانون‌های اصلاح و تربیت و دادگاه‌های اطفال و دادگاه‌های خانواده)
- کلینیک‌های مددکاری اجتماعی، مراکز مثبت زندگی، مراکز خدمات سرپایی، روزانه و نگهداری توانبخشی مانند سالمندان و بیماران روان و توانبخشی و پیشگیری سازمان بهزیستی مانند مراکز درمان اعتیاد و کلیه مراکز تحت نظارت سازمان بهزیستی.
- سازمان‌های مردم‌نهاد ارائه دهنده‌ی خدمات پیشگیرانه، درمان، حمایتی و توانمندسازی
- شهرداری‌ها
- کارخانجات و موسسات صنعتی
- بانک‌ها
- هلال احمر
- نیروی انتظامی
- کمیته امداد امام خمینی(ره)

فلسفه (ارزش‌ها و باورها):

حرفه‌ی مددکاری اجتماعی توسعه‌ی عدالت اجتماعی، ارائه‌ی خدمات اجتماعی و حمایت‌های اجتماعی، برابری انسان‌ها و توانمندسازی افراد است. خدمت به نوع بشر و حفظ کرامت انسان از جمله مبانی اصلی این حرفه به شمار می‌رود.

در بازنگری این برنامه، بر ارزش‌ها و اصول زیر تاکید می‌شود:

کرامت انسانی: مددکار اجتماعی باید ارزش ذاتی هر انسان را، صرف نظر از تبعیض‌های ناروا و صرف نظر از رنگ، نژاد، زبان و مانند این‌ها درک کند. مددکار اجتماعی باید بین باورهای شخصی خود و مراجعه کننده‌اش، با توجه به تنوع قومی و فرهنگی، تفاوت قائل شود.

خدمت به بشریت: برای مددکار اجتماعی خدمت به دیگران از منافع شخصی مهم‌تر است و باید بیش از خود به نیازهای مراجعه کنندگانش اولویت دهد.

عدالت اجتماعی: مددکار اجتماعی معتقد است تلاش برای رسیدن به عدالت اجتماعی یکی از اولویت‌ها در مددکاری اجتماعی است و به این منظور تلاش برای رفع بیکاری، فقر، تبعیض و دیگر اشکال بی عدالتی اجتماعی باید به طور خاص مورد توجه قرار گیرند.

رازداری حرفه‌ای و عدم پیش‌داوری: مددکار اجتماعی باید بدون پیش‌داوری تصمیم‌گیری کند و اقدامات خود را نیز در چارچوب پاسخگویی حرفه‌ای سازماندهی نماید. مددکار اجتماعی باید همواره اصل رازداری در کار با گروه‌های هدف را در نظر داشته باشد.

صداقت: مددکار اجتماعی باید با مراجعه کنندگان خود یک رابطه‌ی صادقانه توأم با اعتماد داشته باشد و به آنان فرصت انتخاب بدهد.

ضرر نرساندن به مراجعه کننده: مددکار اجتماعی باید بداند که مهم‌ترین ارزش در کار وی ضرر نرساندن به مراجعه‌کننده و گروه‌های هدف است. مددکار اجتماعی باید تلاش کند نسبت به آسیب‌های خواسته یا ناخواسته نسبت به مراجع آگاه بوده و از آن اجتناب کند.

صلاحیت و شایستگی: مددکار اجتماعی باید به طور مداوم در تلاش برای بهبود دانش خود و حرفه مددکاری اجتماعی باشد.

خودشکوفایی: یکی از مهم‌ترین اهداف انسان خود شکوفایی است و مددکار اجتماعی باید باور داشته باشد که هر کس حق دستیابی به بالاترین ظرفیت‌های خود را دارد.

برابری انسان‌ها: مددکار اجتماعی باید باور داشته باشد که هویت اجتماعی در پرتو مؤلفه‌هایی چون نژاد، فرهنگ، قومیت، طبقه اقتصادی، سن، جنسیت، مذهب و توانایی شکل می‌گیرد اما این به معنای پذیرش نابرابری در میان انسان‌ها نیست.

دورنما (چشم‌انداز):

حرفه مددکاری اجتماعی در صدد است تا از طریق تلفیق تئوری و عمل و انطباق هر چه بیشتر محتوای برنامه‌های آموزشی با نیازهای جامعه، بتواند کیفیت و کمیت خدمات مددکاری اجتماعی را در جامعه ایران در سطح استانداردهای این رشته برساند و در توانمندسازی گروه‌های هدف و ارتقای سلامت اجتماعی در ایران نقش مؤثر ایفا نماید و از لحاظ ارائه‌ی خدمات تخصصی مددکاری اجتماعی در منطقه‌ی خاورمیانه در رتبه‌ی برتر قرار گیرد.

رسالت (ماموریت):

رسالت این دوره تربیت نیروهای متخصص، توانمند و مسئولیت پذیر در حیطه‌ی مددکاری اجتماعی است به طوری که تخصص خود را در زمینه‌ی ارائه خدمت به منظور ارتقای سطح سلامت، بهزیستی و رفاه جامعه ایران بکار گیرد.

اهداف کلی:

- تربیت نیروهای متخصص مددکاری اجتماعی که قادر باشند در جهت به زیستن و توانمندسازی افراد، خانواده‌ها، گروه‌ها و جامعه ارائه خدمت کنند.
- پرورش مددکاران اجتماعی که بتوانند با بهره گرفتن از دانش و مهارت‌های حرفه‌ای نسبت به پیشگیری، ارتقای سطح زندگی مردم و بسط عدالت اجتماعی اقدام نمایند.

نقش‌های دانش‌آموختگان در جامعه:

دانش آموختگان مددکاری اجتماعی در نقش‌های زیر در جامعه ایفای نقش خواهند نمود:

- ۱-آموزشی
- ۲-مشاوره‌ای
- ۳-پیشگیری و توانمندسازی
- ۴-حمایتی

توانمندی و مهارت‌های مورد انتظار برای دانش آموختگان

(Expected Competencies)

الف: توانمندی‌های پایه مورد انتظار: (General Competencies)

توانمندی‌های عمومی مورد انتظار برای دانش آموختگان این مقطع رشته عبارتند از:

- رفتار اخلاقی و برخورد حرفه‌ای؛
- مهارت‌های ارتباطی؛
- تسهیل‌گری آموزشی و اجتماعی (در مداخلات اجتماع محور)؛
- تفکر نقادانه و مهارت‌های حل مسئله؛
- حرفه‌ای گرایی (Professionalism)
- مدافعه‌گری (Advocacy)
- مهارت کار با تیم،
- مهارت‌های مدیریت و رهبری،
- آگاهی نسبت به مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی روز جامعه ایران.

ب: جدول تطبیقی وظایف حرفه ای و توانمندی های اختصاصی مورد انتظار دانش آموختگان و کدهای درسی مرتبط با آنها

توانمندی های اختصاصی	شرح وظایف حرفه ای	کدهای درسی مرتبط
آموزشی (توانایی آموزش به گروه های هدف مددکاری اجتماعی)	آموزش به افراد، گروه‌ها، خانواده‌ها و جامعه	۱۰، ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۳۲، ۳۳، ۳۶
مداخلات، حمایتی، مشاوره ای، پیشگیری و توانمندسازی مددکاری اجتماعی	جمع آوری اطلاعات و ارزیابی وضعیت گروه‌های هدف	۷، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۲۷، ۲۹، ۳۰، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۹
مددکاری اجتماعی (توانایی ارائه خدمات حمایتی و توانمندسازی مددکاری اجتماعی به گروه های آسیب دیده و در معرض خطر)	تعیین و تشخیص مشکلات، موانع، محدودیت ها، فرصت‌ها و عوامل مؤثر بر سلامت و بهزیستی و رفاه گروه های هدف	۷، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۲۳، ۲۷، ۲۹، ۳۰، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۹
	برنامه‌ریزی به منظور دستیابی به اهداف با بهره‌گیری از تکنیک‌های مداخلات فردی، گروهی، خانوادگی و جامعه‌ای؛	۷، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۲۷، ۲۹، ۳۰، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۹
	انواع مداخلات تخصصی (حمایت یابی، جستجوی فرصت‌ها، امکانات و راه های بهبود وضعیت گروه های هدف، ارائه مشاوره تخصصی به افراد، خانواده‌ها و گروه‌ها؛ مداخله در بحران در موقعیت های پرخطر مرتبط با گروه های هدف و غیره)	۷، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۲۱، ۲۷، ۲۹، ۳۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۹
	پیگیری و ارزشیابی فعالیت‌های انجام شده و تنظیم برنامه و اقدامات بعدی در صورت نیاز	۷، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۲۷، ۲۹، ۳۰، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۹

ج: مهارت‌های عملی مورد انتظار (Expected Procedural Skills):

مهارت				حداقل تعداد موارد انجام مهارت برای یادگیری
مشاهده	کمک در انجام	انجام مستقل	کل دفعات	
۱۰	۱۰	۱۰	۳۰	مصاحبه فردی
۵	۵	۶	۱۶	بازدید منزل
۱۰	۱۰	۱۰	۳۰	ارزیابی مراجع فردی
۱۰	۱۰	۱۰	۳۰	ارزیابی خانواده
۲	۲	۲	۶	نیازسنجی برای تشکیل گروه
۲	۲	۲	۶	نیازسنجی برای مداخلات مددکاری جامعه ای
۲	۲	۴	۸	تهیه طرح تشکیل گروه
۲	۲	۲	۶	اداره و تسهیلگری جلسات مددکاری گروهی
۱	۱	۱	۳	ارزیابی اجتماع محلی
۱	۱	۱	۳	روش‌های جلب مشارکت و بسیج اجتماعی
۱	۱	۱	۳	تسهیلگری جلسات تیم‌های محلی

ادامه جدول ج: مهارت‌های عملی مورد انتظار (Expected Procedural Skills):

حداقل تعداد موارد انجام مهارت برای یادگیری				مهارت
مشاهده	کمک در انجام	انجام مستقل	کل دفعات	
۱	۱	۱	۳	ارزیابی و ارزشیابی مشارکتی اجتماع محلی
۲	۲	۲	۶	برنامه‌ریزی اجتماعی
۱۰	۱۰	۱۰	۳۰	تهیه‌ی برنامه‌ی کمکی
۱۰	۱۰	۱۰	۳۰	حمایت یابی
۱۰	۱۰	۱۰	۳۰	ارجاع
۱۰	۱۰	۱۰	۳۰	پیگیری ارجاع
۴	۲	۶	۱۲	Case Report
۱۰	۱۰	۱۰	۳۰	تهیه‌ی گزارش مداخلات مددکاری فردی
۱۰	۱۰	۱۰	۳۰	تهیه‌ی گزارش مداخلات مددکاری با خانواده
۲	۲	۲	۶	تهیه‌ی گزارش مداخلات مددکاری گروهی
۱	۱	۱	۳	تهیه‌ی گزارش مداخلات مددکاری جامعه‌ای
۱	۱	۱	۱	تسلط بر محیط مجازی و رسانه‌های جمعی در فرایند یادگیری
۱	۱	۱	۱	تهیه‌ی گزارش‌ها مبتنی بر شبیه‌سازی و تکنیک‌های آموزش مجازی

راهبردهای آموزشی: (Educational Strategies)

این برنامه بر راهبردهای زیر استوار است:

- یادگیری مبتنی بر وظایف (Task-based)
- تلفیقی از دانشجو و استاد محوری و روشهای فعال و مشارکتی
- یادگیری مبتنی بر مشکل (Problem-based)
- یادگیری جامعه‌نگر (Community-oriented)
- آموزش مبتنی بر شواهد (Evidence-based Education)
- تدریس گروهی (Team Teaching)
- آموزش در عرصه (Field Based)
- آموزش توأم دانشجو و استاد محور (Student and Teacher-Oriented Education)
- یادگیری سیستماتیک
- مباحث بین رشته‌ای و تخصصی همراه با ادغام موضوعی در صورت نیاز
- آموزش‌های مجازی و یادگیری‌های ترکیبی

روش‌ها و فنون آموزشی:

در این دوره، به طور عمده از روش‌ها و فنون آموزشی زیر بهره گرفته خواهد شد:

- انواع کنفرانس‌های داخل بخشی، بین‌بخشی، بین رشته‌ای و بین دانشگاهی و سمینار؛
- سخنرانی

- بحث در گروه‌های کوچک - کارگاه‌های آموزشی - ژورنال کلاب و کتاب خوانی - ارائه گزارش مورد case presentation
 - کارآموزی
 - استفاده از تکنیک‌های آموزش از راه دور بر حسب امکانات و شبیه سازی
 - Self education, Self study
 - روش و فنون آموزشی دیگر بر حسب نیاز و اهداف آموزشی
 - تکنیک‌های آموزش مجازی و شبیه سازی کیس‌ها
 - آموزش از راه دوره (با استفاده از رایانه)
- ارائه تمامی دروس عملی، کارآموزی و ارزیابی آن‌ها باید به صورت حضوری انجام گیرد. حداکثر ۲۰ درصد دروس نظری نیز می‌توانند به صورت غیرحضوری ارائه شوند.

انتظارات اخلاقی از فراگیران:

- اصول اخلاقی حرفه مددکاری اجتماعی (ابلاغی از مراکز معتبر دانشگاهی و انجمن‌های مرتبط) را رعایت کنند.
 - در صورتی که با بیمار سر و کار دارند، منشور حقوقی (۱) بیماران را به طور دقیق رعایت نمایند.
 - مقررات مرتبط با حفاظت و ایمنی (Safety) بیماران، کارکنان و محیط کار را به طور دقیق رعایت نمایند. (این مقررات توسط گروه آموزشی مربوطه تدوین می‌شود)
 - مقررات مرتبط با Dress Code (۲) را رعایت نمایند.
 - از منابع و تجهیزاتی که تحت هر شرایطی با آن کار می‌کنند، محافظت نمایند.
 - به استادان، کارکنان، هم‌دوره‌ها و فراگیران دیگر احترام بگذارند و در ایجاد جو صمیمی و احترام‌آمیز در محیط کار مشارکت نمایند.
 - در نقد برنامه‌ها، ملاحظات اخلاق اجتماعی و حرفه‌ای را رعایت کنند.
 - در انجام پژوهش‌های مربوط به رشته، نکات اخلاق پژوهش را رعایت نمایند.
- موارد ۱ و ۲ در بخش ضمایم این برنامه آورده شده‌اند.

ارزیابی فراگیر:

الف- روش ارزیابی

دانشجویان با روش‌های زیر ارزیابی خواهند شد:

- کتابی
 - شفاهی
 - ارزیابی پروژه ای^۲
 - ارزیابی کارپوشه
- کارپوشه الکترونیکی (e-Port folio) و لاگ بوک الکترونیکی (e-Log book) شامل: ارزیابی کارنما (Log book)، نتایج آزمون‌های انجام شده، تشویق‌ها و تذکرات، گواهی‌های انجام کار و نظایر آن است. این ارزیابی باید در پایان هر ترم تحصیلی انجام شود.

ب- دفعات ارزیابی:

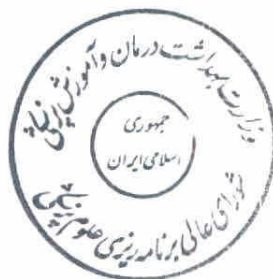
- مستمر
- دوره‌ای
- نهایی

² Project Assessment

³ Port folio

فصل دوم

حداقل نیازهای برنامه آموزشی رشته مددکاری اجتماعی در مقطع کارشناسی پیوسته

حداقل هیات علمی مورد نیاز:

الف- اعضای هیات علمی ثابت و تمام وقت براساس مصوبه شورای گسترش دانشگاه های علوم پزشکی با مدرک دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته مددکاری اجتماعی

ب- تخصص‌های مورد نیاز پشتیبان:

- اپیدمیولوژی یا آمار زیستی
- جامعه شناسی
- سلامت و رفاه اجتماعی
- روانشناسی بالینی

ج- کارکنان آموزش دیده مورد نیاز برای اجرای برنامه:

- حداقل یک فارغ التحصیل رشته مدیریت آموزشی
- حداقل ۱۵ سرپرست کارآموزی مقیم (منظور فردی با تحصیلات کارشناسی ارشد مددکاری اجتماعی است که به عنوان مدیر یا یکی از کارکنان در سازمان محل کارآموزی شاغل است و هدایت دانشجوی را به عهده می‌گیرد و در طول مدت کارآموزی در محل حضور دارد).

د- فضاها و امکانات آموزشی عمومی مورد نیاز:

- کلاس‌های درسی با قابلیت جابجایی صندلی‌ها
- سالن کنفرانس
- اتاق دانشجویان
- اتاق استادان
- اینترنت با سرعت کافی
- بایگانی آموزش
- اتاق رایانه
- کتابخانه

ه- فضاها و عرصه‌های اختصاصی مورد نیاز:

محیط‌های کارآموزی شامل سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی ارائه دهنده خدمات اجتماعی خواهد بود. به این منظور لازم است دانشگاه طی قرارداد یا تفاهم نامه با سازمان‌ها و موسسات اشاره شده در بالا زمینه را برای حضور دانشجویان در فیلد فراهم نماید. در هر فیلدی که دانشجوی وارد می‌شود، باید یک سرپرست کارآموزی مقیم حضور داشته باشد. ضرورت دارد دانشجویان در فیلد کارآموزی با نظارت سرپرست مقیم به داده‌های مورد نیاز دسترسی داشته باشند و فضا و امکانات مورد نیاز برای استقرار در فیلد برای دانشجوی فراهم شود.

و- جمعیت‌ها یا نمونه‌های مورد نیاز:

- افراد مراجعه کننده به مراکز بهداشتی- درمانی و خانواده آنان؛
- افراد، خانواده ها، گروه ها و جوامعی که به دلیل حوادث طبیعی یا ساخت دست بشر آسیب دیده اند؛
- افراد، خانواده ها، گروه ها و جوامعی که در مناطق کمتر برخوردار زندگی می‌کنند؛
- کودکان و نوجوانان ثبت نام شده در مدارس و سایر مراکز آموزشی، سرپرستان قانونی و مراقبان آنان؛
- کودکان و نوجوانان فاقد سرپرست مؤثر مقیم مراکز شبه خانواده؛
- کودکان و نوجوانان مقیم کانون‌های اصلاح و تربیت و خانواده آنان؛
- بزرگسالان مقیم زندان‌ها و خانواده آنان؛

- افراد مهاجر و پناهنده و خانواده آنان؛
- افرادی که با کم‌توانی زندگی می‌کنند و خانواده و سرپرستان قانونی آنها؛
- کودکان و نوجوانان در تماس با قانون و سرپرستان قانونی و مراقبان آنان؛
- افراد و خانواده‌های مراجعه کننده به کلینیک‌های مددکاری اجتماعی و مراکز مشاوره؛

تجهیزات اختصاصی عمده (سرمایه‌ای) مورد نیاز:

- تجهیزات فیلم برداری (به منظور تهیه فیلم‌های آموزشی)
- اتاق آئینه یک طرفه (یا اتاق مجهز به دوربین مدار بسته)
- سامانه مدیریت یادگیری (LMS) جهت تدریس ترکیبی
- پلتفرم‌های آنلاین و نرم افزارهای مرتبط با شبیه سازی بیمار مجازی

فصل سوم
مشخصات دوره و دروس
برنامه آموزشی رشته مددکاری اجتماعی
در مقطع کارشناسی پیوسته

مشخصات دوره:

۱- نام دوره:

(Social Work)

کارشناسی پیوسته (BS) رشته مددکاری اجتماعی

۲- طول دوره و ساختار آن:

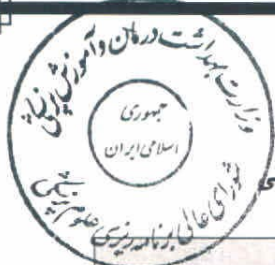
مطابق آئین نامه‌ی آموزشی دوره کارشناسی پیوسته مصوب شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی است.

۳- نام دروس و تعداد واحدهای درسی:

تعداد واحدهای درسی در این دوره ۱۳۲ واحد است که به شرح زیر می باشد:

نوع واحد درسی	تعداد واحد درسی
دروس عمومی	۲۴
دروس پایه	۱۲
دروس تخصصی	۷۰
کارآموزی در عرصه	۲۴
دروس اختیاری	۲
جمع کل	۱۳۲

جدول ۱ - دروس عمومی برنامه‌ی آموزشی دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز یا همزمان
			نظری	عملی	جمع	
۱	دو درس از دروس مبانی نظری اسلام*	۴	۶۸	-	۶۸	-
۲	یک درس از دروس اخلاق اسلامی*	۲	۳۴	-	۳۴	-
۳	یک درس از دروس انقلاب اسلامی*	۲	۳۴	-	۳۴	-
۴	یک درس از دروس تاریخ و تمدن اسلامی*	۲	۳۴	-	۳۴	-
۵	یک درس از دروس آشنایی با منابع اسلامی*	۲	۳۴	-	۳۴	-
۶	ادبیات فارسی	۲	۳۴	-	۳۴	-
۷	زبان انگلیسی عمومی	۲	۳۴	-	۳۴	-
۸	تربیت بدنی (۱)	۱	-	۳۴	۳۴	-
۹	تربیت بدنی (۲)	۱	-	۳۴	۳۴	تربیت بدنی ۱
۱۰	دانش خانواده و جمعیت	۲	۳۴	-	۳۴	-
۱۱	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران	۲	۳۴	-	۳۴	-
۱۲	علوم و معارف دفاع مقدس و مقاومت	۲	۳۴	-	۳۴	-
جمع			۲۴			

* گذراندن این دروس مطابق عناوین دروس عمومی معارف اسلامی مصوب جلسه ۵۴۲ مورخ ۸۳/۴/۲۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی (جدول زیر) است:

گرایش	نام درس	تعداد واحد	ساعت		
			نظری	عملی	جمع
۱- مبانی نظری اسلام	اندیشه اسلامی ۱ (مبدا و معاد)	۲	۳۴	-	۳۴
	اندیشه اسلامی ۲ (نبوت و امامت)	۲	۳۴	-	۳۴
	انسان در اسلام	۲	۳۴	-	۳۴
	حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام	۲	۳۴	-	۳۴
۲- اخلاق اسلامی	فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)	۲	۳۴	-	۳۴
	اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)	۲	۳۴	-	۳۴
	آیین زندگی (اخلاق کاربردی)	۲	۳۴	-	۳۴
	عرفان عملی اسلام	۲	۳۴	-	۳۴
۳- انقلاب اسلامی	انقلاب اسلامی ایران	۲	۳۴	-	۳۴
	آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۲	۳۴	-	۳۴
	اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)	۲	۳۴	-	۳۴
۴- تاریخ و تمدن اسلامی	تاریخ تحلیلی صدر اسلام	۲	۳۴	-	۳۴
	تاریخ امامت	۲	۳۴	-	۳۴
۵- آشنایی با منابع اسلامی	تفسیر موضوعی قرآن	۲	۳۴	-	۳۴
	تفسیر موضوعی نهج البلاغه	۲	۳۴	-	۳۴

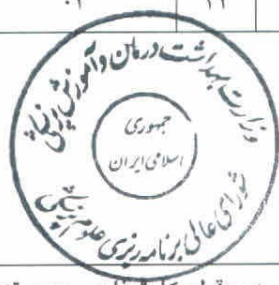
جدول ۲- دروس پایه برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی

کد درس	نام درس	تعداد واحد درسی			تعداد ساعات درسی			پیش نیاز یا همزمان
		جمع	نظری	عملی	نظری	عملی	جمع	
۰۱	مبانی مددکاری اجتماعی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	-
۰۲	مبانی جامعه شناسی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	-
۰۳	مبانی و کاربرد علم حقوق در مددکاری اجتماعی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	-
۰۴	روانشناسی عمومی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	-
۰۵	خود مراقبتی حرفه ای	۲	۱	۱	۱۷	۳۴	۵۱	-
۰۶	مبانی توانبخشی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	-
جمع		۱۲						

جدول ۳- دروس اختصاصی برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی

کد درس	نام درس	تعداد واحد درسی			تعداد ساعات درسی			پیش نیاز یا همزمان
		جمع	نظری	عملی	نظری	عملی	جمع	
۰۷	اصول و مهارت‌های مصاحبه حرفه‌ای در مددکاری اجتماعی	۲	۱/۵	۰/۵	۲۶	۱۷	۴۳	۰۱
۰۸	اصول و فنون مشاوره در مددکاری اجتماعی	۲	۱/۵	۰/۵	۲۶	۱۷	۴۳	۰۷-۰۱
۰۹	آشنایی با مؤسسات، برنامه‌ها و منابع اجتماعی	۳	۱	۲	۱۷	۶۸	۸۵	۰۱
۱۰	توانبخشی اجتماعی افراد دارای معلولیت	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۰۶
۱۱	فرایند مددکاری اجتماعی فردی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۰۱ و ۰۷ و ۰۹
۱۲	نظریه‌ها و مداخلات مددکاری اجتماعی فردی در عمل	۲	۱/۵	۰/۵	۲۶	۱۷	۴۳	۰۸ و ۱۱
۱۳	فرایند مددکاری گروهی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۱۱
۱۴	نظریه‌ها و مداخلات مددکاری گروهی در عمل	۲	۱/۵	۰/۵	۲۶	۱۷	۴۳	۱۳
۱۵	فرایند مددکاری جامعه‌ای	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۱۳
۱۶	نظریه و مداخلات مددکاری جامعه‌ای در عمل	۲	۱/۵	۰/۵	۲۶	۱۷	۴۳	۱۵
۱۷	مددکاری اجتماعی با خانواده	۲	۱/۵	۰/۵	۲۶	۱۷	۴۳	۱۱ و ۱۲
۱۸	مدیریت در مددکاری اجتماعی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۰۹
۱۹	کاربرد نظریه‌های جامعه‌شناسی و آسیب‌شناسی اجتماعی در مددکاری اجتماعی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۰۲
۲۰	مسائل اجتماعی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۱۹
۲۱	مداخلات مددکاری اجتماعی در کار با گروه‌های آسیب‌پذیر	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۲۰
۲۲	اصول و مبانی سیاست اجتماعی و رفاه اجتماعی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	-
۲۳	سیاست‌های اجتماعی و برنامه‌های سلامت و رفاه اجتماعی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۲۲
۲۴	توسعه و شهرنشینی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۱۹
۲۵	کاربرد انسان‌شناسی در مددکاری اجتماعی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۰۲
۲۶	مددکاری اجتماعی صنعتی و سازمانی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۰۳، ۱۲، ۱۴
۲۷	روانشناسی رشد	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۰۴

ادامه جدول ۳- دروس اختصاصی برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی

کد درس	نام درس	تعداد واحد درسی			تعداد ساعات درسی			پیش نیاز یا همزمان
		جمع	نظری	عملی	نظری	عملی	جمع	
۲۸	آسیب شناسی روانی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۰۴
۲۹	روانشناسی بالینی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۲۸
۳۰	روانشناسی اجتماعی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۰۴
۳۱	زبان تخصصی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	-
۳۲	سلامت اجتماعی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۲۳-۲۲
۳۳	مددکاری اجتماعی سالمندی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۱۲-۰۱
۳۴	مددکاری اجتماعی بالینی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۲۸-۱۲
۳۵	مسائل اقتصادی ایران	۳	۳	-	۵۱	-	۵۱	۲۳
۳۶	حقوق گروه های هدف	۲	۱/۵	۰/۵	۲۶	۱۷	۴۳	۰۳
۳۷	کاربرد آمار در مددکاری اجتماعی	۲	۱/۵	۰/۵	۲۶	۱۷	۴۳	-
۳۸	روش پژوهش کمی	۳	۲	۱	۲۴	۳۴	۶۸	۳۷
۳۹	تکنولوژی در مددکاری اجتماعی	۱	۰/۵	۰/۵	۹	۱۷	۲۶	۲۶ و ۰۱-۰۳
۴۰	اصول و مبانی مدیریت خطر حوادث و بلایا	۲	۱	۱	۱۷	۳۴	۵۱	-
جمع		۷۰						

جدول ۴-دروس کارآموزی در عرصه برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی

کد درس	نام درس	تعداد واحد درسی			تعداد ساعات درسی		
		کارآموزی	کارورزی	جمع	کارآموزی	کارورزی	جمع
۴۱	کارآموزی در عرصه مددکاری فردی (۱)	۴	-	۴	۲۰۴	-	۲۰۴
۴۲	کارآموزی در عرصه مددکاری فردی (۲)	۴	-	۴	۲۰۴	-	۲۰۴
۴۳	کارآموزی در عرصه مددکاری گروهی (۱)	۴	-	۴	۲۰۴	-	۲۰۴
۴۴	کارآموزی در عرصه مددکاری گروهی (۲)	۴	-	۴	۲۰۴	-	۲۰۴
۴۵	کارآموزی در عرصه مددکاری جامعه ای (۱)	۴	-	۴	۲۰۴	-	۲۰۴
۴۶	کارآموزی در عرصه مددکاری جامعه ای (۲)	۴	-	۴	۲۰۴	-	۲۰۴
۲۴							جمع

جدول ۵- دروس اختیاری برنامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته رشته مددکاری اجتماعی

کد درس	نام درس	تعداد واحد درسی			تعداد ساعات درسی			پیش نیاز یا همزمان
		جمع	نظری	عملی	نظری	عملی	جمع	
۴۷	مددکاری اجتماعی در حوزه توانمندسازی اقتصادی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۱۱
۴۸	مددکاری اجتماعی در مدرسه	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۱۲
۴۹	مددکاری اجتماعی قضایی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۱۷
۵۰	مددکاری اجتماعی در کار با افراد مبتلا به اختلالات روانپزشکی	۲	۲	-	۳۴	-	۳۴	۱۲ و ۲۹

* دانشجو می بایست ۲ واحد از دروس فوق (جدول ۵) را متناسب با علاقه مندی و موافقت استاد مشاور دوره بگذراند.

عناوین کارگاه های آموزشی پیشنهادی مورد نیاز دوره:

عنوان کارگاه	تعداد ساعت	اجباری	اختیاری
پدافند غیرعامل	۸	-	*
کارآفرینی	۲۴	*	-
ایمنی زیستی (Biosafety)	۸	-	*
نرم افزار Endnote	۸	*	-
مقاله نویسی	۸	-	*
جستجوی پیشرفته	۸	*	-
کار با منابع و بانک های اطلاعاتی	۸	*	-
حمایت های روانی - اجتماعی	۸	-	*
گزارش نویسی در مددکاری اجتماعی	۱۶	*	-

نام درس: مبانی مددکاری اجتماعی
پیش نیاز یا همزمان: ندارد
تعداد واحد: ۲ واحد
نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان درس انتظار می‌رود که دانشجو بتواند مددکاری اجتماعی را تعریف کند و با تاریخچه و پیشروان این رشته آشنا شده باشد. در عین حال انتظار می‌رود دانشجو با اهداف حرفه مددکاری اجتماعی قلمروها، گروه‌های هدف و روش‌های مددکاری اجتماعی آشنا شده باشد و در مورد اصول، ارزش‌ها و کدهای اخلاقی در مددکاری اجتماعی آگاهی کسب کرده باشد و بتواند رابطه‌ی حرفه‌ی مددکاری اجتماعی با سایر حرفه‌ها را شرح دهد. دانشجو باید در پایان این درس در مورد جایگاه‌های شغلی مددکاری اجتماعی در ایران آگاه شده باشد. انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس خود را متعهد به رعایت اصول و ارزش‌های پایه در مددکاری اجتماعی بداند.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- تعریف مددکاری اجتماعی
- تاریخچه‌ی مددکاری اجتماعی در ایران و جهان
- ویژگی‌های مددکاری اجتماعی به عنوان یک حرفه
- معرفی پیشروان مددکاری اجتماعی در ایران و جهان
- اهداف مددکاری اجتماعی
- قلمروهای مددکاری اجتماعی و سازمان‌های ارائه دهنده‌ی خدمات مددکاری اجتماعی
- گروه‌های هدف مددکاری اجتماعی
- روش‌های مددکاری اجتماعی (کار با فرد، گروه، خانواده، جامعه، مدیریت و پژوهش)
- انواع نقش‌های مددکاران اجتماعی
- اصول و ارزش‌ها در مددکاری اجتماعی (ارائه‌ی گزارش موردی و بحث در مورد رعایت اصول و ارزش‌ها در حرفه‌ی مددکاری اجتماعی)
- رابطه‌ی مددکاری اجتماعی با سایر حرفه‌ها (شناخت تشابه‌ها و تمایزهای حرفه‌ای مددکاری اجتماعی با سایر حرفه‌ها و بحث در مورد جایگاه مددکار اجتماعی در تیم‌های تخصصی بین رشته‌ای)
- جایگاه قانونی مددکاری اجتماعی در ایران
- جایگاه‌های شغلی مددکاران اجتماعی در ایران با معرفی و حضور چند مددکار اجتماعی موفق در کلاس درس

منابع اصلی درس:

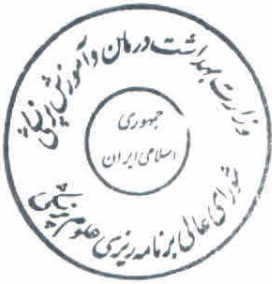
1. Wilson, K. *Social work: An introduction to contemporary practice*. Pearson education. Last Edition.
۲. مافت، مری دابلو و اشفورد، خوزه بی. اصول و مبانی مددکاری اجتماعی. ترجمه خدیجه السادات غنی آبادی. انتشارات آوای نور. آخرین ویرایش.
۳. جانسون، لویی. حرفه‌ی مددکاری اجتماعی: از دیدگاهی جامع. ترجمه‌ی محمدحسین بازرگانی. انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی. آخرین ویرایش.

۴. کامپتون، بیولا رابرتز و گالاوی، بارت. فرایندهای مددکاری اجتماعی (جلد اول). ترجمه سید جلال صدرالسادات و فرهاد کریمی. انتشارات علوم اجتماعی، آخرین ویرایش.
۵. کورنویر، بری آر.. مهارت‌های مددکاری اجتماعی. ترجمه‌ی فریده همتی. انتشارات سمت. آخرین ویرایش.
۶. فرمانفرمایان، ستاره، پوپرار، ناصر و مانکر، دانا. دختری از ایران. ترجمه‌ی ابوالفضل طباطبایی. انتشارات کارنگ. آخرین ویرایش.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم
- ۲۰٪ امتحان میان ترم
- ۲۰٪ ارائه گزارش مصاحبه با دو مددکار اجتماعی فعال در حوزه‌های متفاوت مددکاری اجتماعی

کد درس: ۰۲

نام درس: مبانی جامعه‌شناسی

پیش‌نیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود در پایان این درس دانشجو با مفهوم اجتماع، جامعه و دسترسی به چشم اندازی نظام‌مند و علمی درباره‌ی رفتار انسان‌ها، دگرگونی و تغییرات اجتماعی و علل آن‌ها، زندگی جمعی، گروه‌های اجتماعی، جوامع انسانی و پدیده‌های اجتماعی رایجی که بتواند به منظور کاربرست منطقی درک‌های مسائل و مشکلات و تقویت ظرفیت‌های جامعه و شهروندان در اختیار مددکاری اجتماعی قرارگیرد، آشنا شده باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری)

- تاریخ تفکر اجتماعی و اندیشه جامعه‌شناسی شامل اندیشمندان دوره باستان، تمدن اسلامی، قرون وسطی، رنسانس در غرب، قرون ۱۸ تا ۲۱ (موضوع و روش‌ها)
- تشریح جامعه‌شناسی به عنوان یک علم (تعریف، موضوع، تقسیم‌بندی، هدف و کاربرد، قلمرو و سطوح)
- رابطه جامعه‌شناسی با سایر علوم به ویژه مددکاری اجتماعی
- کاربرد جامعه‌شناسی برای مددکاران اجتماعی
- مفهوم اجتماع و جامعه، ویژگی‌ها و انواع آن
- فرهنگ (تعاریف، ویژگی‌های فرهنگ، جامعه‌پذیری و فرهنگ‌پذیری، انواع فرهنگ‌پذیری، خرده فرهنگ، تاخر و پس افتادگی فرهنگی، تاثیرات ناشی از جهانی سازی یا جهانی شدن بر فرهنگ بومی)
- نقش و پایگاه‌های اجتماعی (تعاریف، کارکرد، اهمیت این مفاهیم در ساختار جامعه)
- نهادهای اجتماعی (تعاریف، کارکرد این نهادها در سامان مدیریت اجتماعی شهروندان)
- خانواده و نظام خویشاوندی (شکل‌گیری نهاد خانواده، انواع خانواده در طول تاریخ، اشکال خانواده در دوره مدرن و پسمدرن، فمینیسم و خانواده، خانواده در ایران، عوامل زمینه‌ای اجتماعی و اقتصادی و سیاسی در شکل‌گیری انواع خانواده، نقش و کارکرد نهاد خانواده در کنترل و کاهش مشکلات و آسیب‌های اجتماعی)
- ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی (تعاریف، انواع، کارکرد آن‌ها در کنترل و ساماندهی اجتماعی)
- تحرک اجتماعی (انواع، زمینه‌ها و عوامل موثر در تحرک اجتماعی، کاربرد تحرک اجتماعی در مددکاری اجتماعی)
- قشربندی و طبقات اجتماعی و انواع نابرابری‌های طولی (نابرابری منطقه‌ای، جنسیتی، قومی، دینی و ...) و عرضی (نابرابری سیاسی - اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی و ...)
- دگرگونی‌های اجتماعی، تغییرات اجتماعی (تفاوت دگرگونی و تغییر اجتماعی، زمینه‌های دگرگونی و تغییر اجتماعی، الزامات و پیش‌نیازها و روند منطقی تغییرات اجتماعی)
- همنوایی، ناهمنوایی و کجروی اجتماعی (شناخت مفاهیم)
- گروه‌ها و سازمان‌های اجتماعی (گروه اجتماعی و ویژگی‌ها، انبوه خلق، عامه مردم، گروه مرجع، گروه فشار، سازمان‌های رسمی، سازمان‌های خودیاری و غیربروکراتیک، سازمان‌های بازداشتگاهی)

منابع اصلی درس:

۱. وثوقی منصور و نیک خلق علی اکبر، مبانی جامعه‌شناسی، تهران: انتشارات بهینه، آخرین ویرایش.
۲. گیدنز آنتونی، جامعه‌شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی، آخرین ویرایش
۳. محسنی منوچهر، جامعه‌شناسی عمومی، تهران: کتابخانه طهوری، آخرین ویرایش
۴. مبانی جامعه‌شناسی، بروس کوئن، ترجمه و اقتباس: دکتر غلامعباس توسلی و دکتر رضا فاضل، انتشارات سمت.
۵. مبانی جامعه‌شناسی (اصول، مبانی و مسایل اجتماعی)، دکتر سیف‌الله سیف‌اللهی، موسسه انتشارات جامعه پژوهان سینا.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۳۰٪ مشارکت و فعالیت در کلاس
- ۳۰٪ ارائه کنفرانس درباره یکی از موضوعات درسی و امتحان میان ترم
- ۴۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۰۳

نام درس: مبانی و کاربرد علم حقوق در مددکاری اجتماعی

پیش نیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس: انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس با قواعد حقوق شامل مفهوم حقوق، منابع حقوق (قانون، عرف و رویه‌های قضایی)، قلمرو اجرای حقوق (قلمرو حقوق در مکان و قلمرو حقوق در زمان)، مراجع قضایی (حقوقی، کیفری، اداری) و انواع قرارهای قضایی (منع، موقوفی، توقف، بایگانی و جلب به دادرسی) آشنا شده باشد و در عین حال مجموعه قوانین مرتبط با مددکاری اجتماعی شامل قانون اساسی، قانون مدنی و قوانین حمایتی و آئین نامه‌های اجرایی مرتبط با مددکاری اجتماعی (آئین نامه اجرایی مددکاری اجتماعی، آئین نامه میانجی‌گری در امور کیفری و غیره) و کنوانسیون‌های مرتبط با حرفه را درک کرده باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- مفهوم حقوق (حقوق عینی - شخصی - علم حقوق - قاعده حقوقی)
- منابع حقوق (قانون، عرف و رویه‌های قضایی)
- قلمرو اجرای حقوق (قلمرو حقوق در مکان و قلمرو حقوق در زمان)
- مراجع قضایی (حقوقی، کیفری، اداری)
- انواع قرارهای قضایی (منع، موقوفی، توقف، بایگانی و جلب به دادرسی)
- مجموعه قوانین مرتبط با مددکاری اجتماعی شامل قانون اساسی، قانون مدنی و قوانین حمایتی (حمایت از خانواده - اطفال و نوجوانان - معلولین - سالمندان - محکومین)
- آئین نامه‌های اجرایی مرتبط با مددکاری اجتماعی (آئین نامه اجرایی مددکاری اجتماعی، آئین نامه میانجی‌گری در امور کیفری - آئین نامه‌های شیوه‌ی اجرای قرارهای نظارت و تامین قضایی)
- کنوانسیون حقوق افراد دارای ناتوانی و کنوانسیون ممنوعیت و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک و توصیه‌نامه مکمل آن و پیمان نامه‌ی حقوق کودک

منابع اصلی درس:

- ۱- کاتوزیان، ناصر. مقدمه علم حقوق و مطالعه در نظام حقوقی ایران. تهران: شرکت سهامی انتشار. آخرین ویرایش
- ۲- شمس، عبدالله. آیین دادرسی مدنی دوره بنیادین جلد نخست. تهران: دارک. آخرین ویرایش
- ۳- خالقی، علی. آیین دادرسی کیفری. تهران: شهر دانش. آخرین ویرایش
- ۴- قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی (موجود در سایت مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی)

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت و فعالیت در کلاس
- ۲۰٪ آزمون میان ترم
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۰۴

نام درس: روانشناسی عمومی

پیش نیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود دانشجو با تاریخچه روانشناسی، ماهیت روانشناسی، فرایندهای زیستی و رشد، هوشیاری و ادراک (فرایندهای حسی، ادراک و هوشیاری)، یادگیری، به خاطر آوردن و اندیشیدن (یادگیری و شرطی سازی، حافظه و زبان و اندیشه)، انگیزه و هیجان (انگیزه های بنیادی و هیجان) و شخصیت و فردیت (تفاوت های فردی و شخصیت) آشنا شده باشد و ارتباط و تمایز دو حرقه روانشناسی و مددکاری اجتماعی را درک کرده باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- تاریخچه روانشناسی
- ماهیت روانشناسی
- فرایندهای زیستی و رشد
- هوشیاری و ادراک (فرایندهای حسی، ادراک و هوشیاری)
- یادگیری، به خاطر آوردن و اندیشیدن (یادگیری و شرطی سازی، حافظه و زبان و اندیشه)
- انگیزه و هیجان (انگیزه های بنیادی و هیجان)
- شخصیت و فردیت (تفاوت های فردی و شخصیت)
- ارتباط و تمایز حرقه روانشناسی با مددکاری اجتماعی

منابع اصلی درس:

- ۱- اتکینسون ریتا ال و همکاران. زمینه‌ی روانشناسی هیلگارد. ترجمه محمد تقی براهنی و همکاران. تهران: انتشارات رشد. آخرین ویرایش
- ۲- حمزه گنجی. روانشناسی عمومی. تهران: انتشارات ساوالان. آخرین ویرایش
- ۳- وین ویتن، ترجمه یحیی سیدمحمدی. روانشناسی عمومی. تهران: انتشارات روان. آخرین ویرایش.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال کلاسی
- ۲۰٪ آزمون میان ترم و تکالیف
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۰۵

نام درس: خود مراقبتی حرفه‌ای

پیش نیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۱ واحد نظری - ۱ واحد عملی

نوع واحد: نظری - عملی

هدف کلی درس:

در پایان درس انتظار می‌رود که دانشجو بتواند خودمراقبتی در مددکاری اجتماعی را تعریف کند و اهمیت آن را توضیح دهد. در عین حال انتظار می‌رود دانشجو با اهداف خودمراقبتی در حرفه مددکاری اجتماعی آشنا شده باشد و در مورد مهم‌ترین ابعاد آن در مددکاری اجتماعی آگاهی کسب کرده باشد و بتواند تاثیر خود مراقبتی بر حرفه مددکاری اجتماعی و ارتباطش با موضوعات و مسائل اجتماعی و مراجعین را شرح دهد. دانشجو باید در پایان این درس آگاهی عمیقی در مورد خود کسب کرده باشد و بتواند تکنیک‌های خودمراقبتی را در مورد خود به کار بگیرد. این درس به صورت کارگاهی، مهارت‌های زندگی برای دانشجو که در حرفه‌ی مددکاری اجتماعی به کمک می‌آید را دنبال می‌کند.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۱۷ ساعت نظری):

- مفهوم خود مراقبتی
- اهمیت خود مراقبتی در حرفه‌ی مددکاری اجتماعی
- نظریه‌ی خودمراقبتی اورم
- مدل مراحل تغییر رفتار
- تئوری یادگیری اجتماعی
- نظریه‌ی شبکه‌ی اجتماعی لوین در خودمراقبتی، خودآگاهی و تکنیک‌های آن برای جداسازی نگرش‌ها و قضاوت‌های شخص از مسائل مراجع
- مهارت‌ها و تکنیک‌های خودکنترلی و مدیریت هیجانات منفی و استرس‌ها
- کفایت، شایستگی، احساس ارزشمندی، خودپنداره، عزت نفس، خودگردانی و تکنیک‌های کار بر روی احساس ارزشمندی
- توانایی حل مسئله
- توانایی تفکر خلاق
- توانایی تفکر نقادانه
- توانایی برقراری رابطه مؤثر با دیگران
- توانایی برقراری روابط بین فردی سازگارانه
- توانایی همدلی با دیگران
- حمایت‌یابی از دوستان، خانواده و همکاران
- بازخوردهای مثبت، قدرشناسی و حمایت در خود، خانواده و مراجعان
- تاب آوری و ابعاد آن
- انسجام شخصیت و ابعاد آن و انسجام مجدد تاب آورانه
- توانمندسازی خود

- تنیدگی حرفه ای
- خشنونت در محل کار
- فرسودگی شغلی (در کار با مراجعین پیچیده و End Stage)

رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت عملی):

- تدوین گزارش تکالیف مربوط به خودآگاهی، احساس ارزشمندی، عزت نفس، خود کنترلی و استرس، حل مسئله، تفکر خلاق و نقاد، رابطه، تاب آوری و... در مورد خود و رابطه خود با دیگران.

منابع اصلی درس:

1. self-Care in Social Work: A Guide for Practitioners, Supervisors, and Administrators Paperback, Publisher : NASW Press, last Edition.
2. The A-to-Z Self-Care Handbook for Social Workers and Other Helping Professionals Paperback, Publisher : The New Social Worker Press (March 7, 2016).
3. Smullens, SaraKay. Burnout and Self-care in Social Work, A Guidebook for Students and Those in Mental Health and Related Profession , Publisher:NASW Press, last Edition.
4. National Association of Social Workers(2005). NASW Standards for Social Work practice in Child Welfare.
5. Pecora, Peter J. (2013). Encyclopedia of Social WorkOnline, last Edition.

۶. لازاروس، آرنولد لازاروس کلیفورد، مهارت‌های زندگی، نسل نو اندیش، مترجم شمس الدین حسینی، الهام آرام نیا، آخرین ویرایش.

۷. فرمانفرمایان، ستاره، پوپیرار، ناصر و مانکر، دانا. دختری از ایران. ترجمه ابوالفضل طباطبایی. انتشارات کارنگ. آخرین ویرایش.

۸. کلینکه کریس ال. مهارت‌های زندگی، ترجمه شهرام محمدخانی. انتشارات رسانه تخصصی آخرین ویرایش.

۹. جوادی و همکاران. (۱۴۰۲). آموزش خودمراقبتی اجتماعی به بیمار و خانواده. تهران. انتشارات، رشد فرهنگ.

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

- ۶۵٪ گزارش‌های طول ترم برای تکنیک‌های کار بر روی خود
- ۳۰٪ مشارکت کلاسی و شرکت در بازی نقش در کلاس
- ۵٪ گزارش بررسی روند خود در پایان کلاس

کد درس: ۰۶

نام درس: مبانی توانبخشی

پیش نیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

انتظار می رود دانشجو در پایان این درس با مفاهیم و انواع کم توانی؛ طبقه بندی ICF رویکردها و مدل های کم توانی، مفهوم توانبخشی و اهداف آن، انواع راهبردهای توان بخشی، اعضا تیم توانبخشی و نقش هر یک در ارائه خدمات به گروه های دارای کم توانی، نقش مددکار اجتماعی در تیم توانبخشی، اصول برنامه ریزی در توانبخشی و فرایند مداخلات مددکاری اجتماعی در عرصه توان بخشی و روش های پیشگیری از معلولیت آشنا شود.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- سیر تاریخی جوامع بشری در برخورد با افراد دارای معلولیت و خدمات توانبخشی
- مفاهیم کلی در ارتباط با کم توانی (نقص، اختلال عملکرد، کم توانی و توانبخشی)
- رویکردها و مدل های مرتبط با کم توانی
- شکل گیری طبقه بندی های بین المللی مرتبط معلولیت
- انواع کم توانی و طبقه بندی بین المللی عملکرد، ناتوانی و سلامت (ICF)
- آشنایی با کدگذاری و طبقه بندی (ICF)
- شیوع، بروز و عوامل موثر در ایجاد کم توانی
- نیازهای افرادی که با کم توانی زندگی می کنند و خدمات مورد نیاز آنها
- تیم توانبخشی، نقش و فعالیت هر یک از اعضاء آن (تیم توان بخشی پزشکی، تیم توان بخشی حرفه ای، تیم توان بخشی اجتماعی و...)
- نقش های مددکار اجتماعی در تیم بین رشته ای توانبخشی
- فرایند مددکاری اجتماعی در عرصه ی توانبخشی
- راهبردهای توان بخشی (مبتنی بر موسسه، مبتنی بر منزل و مبتنی بر جامعه)
- انواع موسسات توان بخشی به عنوان عرصه ی فعالیت مددکاران اجتماعی
- اصول اخلاق حرفه ای در عرصه توان بخشی
- آشنایی با قانون جامع حمایت از حقوق معلولان
- کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت

منابع اصلی درس:

- ۱- میرخانی، سید مجید. مبانی توانبخشی. تهران: انتشارات دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی. آخرین ویرایش
- ۲- کریمی، حمیدرضا. توانبخشی گروه های خاص با تاکید بر خدمات مددکاری اجتماعی. تهران: انتشارات رشد. آخرین ویرایش.
- ۳- شفیع آبادی، عبدالله. توانبخشی شغلی و حرفه ای معلولین. تهران: انتشارات جنگل. آخرین ویرایش
- ۴- درویش، مجتبی. مبانی توانبخشی. تهران: انتشارات اندیشه رشد. آخرین ویرایش

- ۵- نودهی مقدم، افسون. مبانی توانبخشی. تهران: انتشارات سازمان بهزیستی کشور. آخرین ویرایش
- ۶- طبقه بندی بین المللی عملکرد، ناتوانی و سلامت (ICF). (۱۳۹). تهران: سازمان بهزیستی کشور.
- ۷- سازمان ملل متحد. پیشگیری و توانبخشی مبتنی بر جامعه. ترجمه محسن دهقانی: تهران: انتشارات سازمان بهزیستی کشور. آخرین ویرایش

- 8- Retief, M., & Letšosa, R. (2018). Models of disability: A brief overview. HTS Theologiese Studies/Theological Studies, 74(1).
- 9- Laurie Lundy, Ekman. Neuroscience: Fundamentals for Rehabilitation. Health Science & Technology. Last Edition.
- 10- M. Joseph, Mary-Anne and Robinson, Mona. Fundamentals of Clinical Rehabilitation Counseling. Cognella Direct Ebook. Last Edition.
- 11- Oliver, M and C Barnes. Disable People and Social Policy, from Exclusion to Inclusion. Longman, London. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

- ۲۰٪ مشارکت فعال کلاسی
- ۲۰٪ آزمون میان ترم و تکالیف
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۰۷

نام درس: اصول و مهارت‌های مصاحبه حرفه‌ای در مددکاری اجتماعی

پیش نیاز یا همزمان: مبانی مددکاری اجتماعی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: ۱/۵ واحد نظری - ۰/۵ واحد عملی

هدف کلی درس:

از دانشجو انتظار می‌رود با مفاهیم اولیه ارتباط و اجزاء آن آشنا شده و نحوه برقراری ارتباط موثر و حرفه‌ای را با افراد، گروه‌ها و خانواده بیاموزد. همچنین مفهوم مصاحبه را درک نموده، انواع آن را تشخیص دهد و عوامل موثر در یک مصاحبه حرفه‌ای را شناخته و با ضرورت‌های پیش از مصاحبه آشنا گردد و بتواند تکنیک‌ها و مهارت‌های مصاحبه را در کار با مراجعین به کار برد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۶ ساعت نظری):

- مفهوم ارتباط
- اجزای ارتباط
- ارتباط کلامی و غیرکلامی
- روش‌های برقراری ارتباط موثر و حرفه‌ای
- برقراری ارتباط با گروه‌های دارای نیازهای ویژه: کودکان، سالمندان، معلولین، افراد درگیر شرایط بحران و آسیب دیدگان
- مصاحبه چیست؟ مفاهیم اولیه آن کدامند؟
- ضرورت‌های پیش از مصاحبه در خصوص فضا و مکان و زمان و چیدمان، عوامل موثر در مصاحبه و عوامل مختل کننده‌ی مصاحبه
- انواع مصاحبه: تشخیصی، انگیزشی، هدفمند، درمانی
- اهداف مصاحبه
- اصول مصاحبه
- خطاهای مصاحبه
- فنون و تکنیک‌های مصاحبه شامل بازگویی، بازخورد احساس، بازخورد محتوا، قاب‌گیری یا شکل‌دهی مجدد، خلاصه گویی، جمع‌بندی، همدلی، رویکرد تک مهارتی، ابراز واکنش آنی، مواجهه، خودافشاسازی، به کار بردن جمع مهارت‌ها
- مصاحبه با مراجعین پیچیده و اجباری

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۱۷ ساعت عملی):

- تدوین حداقل سه مورد گزارش مصاحبه با کلیه تکنیک‌ها و تجزیه و تحلیل آن در کلاس با پخش به صورت صوت در کلاس

منابع اصلی درس:

- ۱- ایوانز، دیوید آر و دیگران. مصاحبه موثر به روش گام به گام. ترجمه سید محمد علی گودرزی و سیداحمد میر جعفری. تهران: انتشارات سمت. آخرین ویرایش
- ۲- فتحی، منصور. تکنیک‌های مصاحبه در مددکاری اجتماعی، انتشارات آوای نور، ۱۳۹۹.
- ۳- رحمانیان، مهدیه. فنون مصاحبه تشخیصی. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور. آخرین ویرایش
- ۴- نویدیان، علی و پورشریفی، حمید. مصاحبه انگیزشی. زاهدان: دانشگاه علوم پزشکی زاهدان. آخرین ویرایش
- ۵- رنجبر، محمدرضا. کاربرد مصاحبه و گزارش‌نویسی در مددکاری اجتماعی. تهران: انتشارات آوای نور. آخرین ویرایش
- ۶- فهمیزی، سید محمدرضا. اصول و فنون مصاحبه. تهران: نشر ساکو. آخرین ویرایش
- ۷- شفیع‌آبادی، عبدالله. روش‌ها و فنون مشاوره (مصاحبه بالینی). تهران: فکر نو. آخرین ویرایش
- 8- Fine, Sara F and Glasser, Paul H. The First Helping Interview: Engaging the Client and Building Trust. SAGE Publications. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

- ۲۰٪ مشارکت در فعالیت کلاسی
- ۳۰٪ ارائه گزارش ۲ مصاحبه با بازی نقش
- ۲۰٪ آزمون شفاهی با شیوه‌ی بازی نقش پایان ترم
- ۳۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

نام درس: اصول و فنون مشاوره در مددکاری اجتماعی کد درس: ۰۸
پیش نیاز یا همزمان: مبانی مددکاری اجتماعی و اصول و مهارت‌های مصاحبه‌ای حرفه‌ای در مددکاری اجتماعی
تعداد واحد: ۲ واحد نظری - ۰/۵ واحد عملی
نوع واحد: نظری - عملی

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس با مفاهیم و تفاوت‌های راهنمایی، مشاوره و روان‌درمانی و شرایط انجام مشاوره و همچنین انواع روش‌های راهنمایی و مشاوره آشنا شود. فنون و تکنیک‌های مشاوره و مصاحبه از قبیل مشاهده و مصاحبه را آموخته و به کار ببندد و بتواند مهارت‌های خود را در زمینه‌ی مشاوره فرد، خانواده و گروه ارتقاء دهد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۶ ساعت نظری):

- معرفی حرفه‌های یاورانه
- تاریخچه مشاوره و راهنمایی در ایران و جهان
- اهداف مشاوره و راهنمایی
- اصول اساسی راهنمایی و مشاوره
- انواع و روش‌های مشاوره و راهنمایی (مشاوره تحصیلی، حرفه‌ای، بهداشتی، خانوادگی، فردی و گروهی)
- مروری کلی به مهارت‌های مشاوره و مصاحبه (مانند انعکاس احساس، انعکاس محتوا، خلاصه کردن، قاب‌گیری یا شکل‌دهی مجدد و ...)
- فرایند و مراحل مشاوره
- تکنیک‌های مشاوره مانند حل تعارض، میانجی‌گری، ایجاد توافق و ...
- تکنیک‌های کار با مراجعین اجباری و مقاوم
- مشاوره با گروه‌های خاص (مانند افرادی که با کم‌توانی زندگی می‌کنند، کودکان و سالمندان، زنان و دختران خشونت دیده و بیماران مزمن و بیماران دارای مشکلات توانبخشی و ...)
- آشنایی با کدهای اخلاق مرتبط با مشاوره با گروه‌های خاص

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۱۷ ساعت عملی):

تدوین حداقل سه مورد گزارش کار مشاوره با کلیه تکنیک‌ها و تجزیه و تحلیل آن

منابع اصلی درس:

- ۱- احمدی، سید احمد. مقدمه‌ای بر مشاوره و روان‌درمانی. اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان. آخرین ویرایش
- ۲- تامسون، رزماری، نظریه‌ها و فنون مشاوره، ترجمه معصومه اسماعیلی، تهران ناشر: علمی و فرهنگی، ۱۳۸۸.
- ۳- پاشا شریفی، حسن و حسینی، مهدی. اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره. تهران: انتشارات رشد. آخرین ویرایش
- ۴- شفیع آبادی، عبدالله. فنون و روش‌های مشاوره. تهران: انتشارات ترمه. آخرین ویرایش.
- ۵- شفیع آبادی، عبدالله. مقدمات راهنمایی و مشاوره. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور. آخرین ویرایش

- ۶- نوابی نژاد، شکوه. راهنمایی و مشاوره، تهران: انتشارات معاصر. آخرین ویرایش
- ۷- گلدارد، دیوید. مفاهیم بنیادی و مباحث تخصصی در مشاوره. ترجمه سیمین حسینیان. تهران: انتشارات آگاه. آخرین ویرایش
- ۸- حسینیان، سیمین و خدابخشی کولایی آناهیتا. مهارت‌های پایه و پیشرفته در مشاوره و روان‌درمانی. تهران: کمال تربیت. آخرین ویرایش
- ۹- کلیفتون، میچل. مراجع مقاوم و هنر روان‌درمانی، کار با مراجعان بسیار مقاوم مترجم: علی صاحبی، فاطمه رسولی، فریده محمدی، انتشارات اندیشه احسان. آخرین ویرایش.
- ۱۰- سبزی و همکاران. دستورالعمل حمایت‌های روانی اجتماعی از بازماندگان و خانواده‌های متوفیان COVID-19 به انضمام پروتکل مشاوره سوگ. ابلاغ وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۳۹۹).
- ۱۱- جوادی و همکاران. (۱۴۰۲). آموزش خودمراقبتی اجتماعی به بیمار و خانواده. تهران. انتشارات، رشد فرهنگ.
- 12- Erford, Bradley. 45 Techniques Every Counselor Should Know (Merrill Counseling). Pearson. Last Edition
- 13- Misra, Susant. Essential Of Guidance And Counselling . Lakshi Publishers. Last Edition.
- Seden, Janet. Counselling skills IN SOCIAL WORK PRACTICE , Open University Press, Last Edition.
- 14- Loughran, Hilda. Counselling Skills for Social Workers (Student Social Work) 1st Edition by (Author) Routledge; 1st edition (December 10, 2018).
- 15- Higham, P. E Communication and Interviewing Skills for Practice in Social Work, Counselling and the Health Professions. Routledge, 2019.

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

- ۲۰٪ مشارکت در فعالیت کلاسی
- ۳۰٪ ارائه گزارش ۲ مصاحبه با بازی نقش
- ۲۰٪ آزمون شفاهی با شیوه بازی نقش پایان ترم
- ۳۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۰۹

نام درس: آشنایی با مؤسسات، برنامه‌ها و منابع اجتماعی

پیش‌نیاز یا همزمان: مبانی مددکاری اجتماعی

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: ۱ واحد نظری - ۲ واحد عملی

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود دانشجوی در پایان این درس با قوانین، دستورالعمل‌ها و پروتکل‌های سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات مددکاری اجتماعی، ساختار و روش ارائه خدمت، گروه‌های هدف و معیارهای ورود آن‌ها برای دریافت خدمت آشنا شده باشد، فرایند تدوین و ارزیابی دستورالعمل سازمانی را یاد گیرند و قادر باشد گزارش بازدید از یک موسسه را تنظیم نماید.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۱۷ ساعت نظری):

- ساختار سازمان‌ها و نهادهای ارائه‌دهنده خدمات مددکاری اجتماعی (دولتی، غیردولتی و نهادهای عمومی)
- شامل خدمات بهداشتی و درمانی، خدمات رفاهی و حمایت‌های اجتماعی
- آشنایی با گروه‌های هدف دریافت‌کننده خدمات از سازمان‌های دولتی، غیردولتی و نهادهای عمومی
- آشنایی با پروتکل‌ها و دستورالعمل‌های ساختار سازمان‌ها و نهادهای ارائه‌دهنده خدمات مددکاری اجتماعی
- روش تهیه گزارش موسسه
- جایگاه و اهمیت گزارش نویسی در مددکاری اجتماعی
- اصول گزارش نویسی در مددکاری اجتماعی و انواع آن
- شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۶۸ ساعت عملی):
- گزارش نویسی در مددکاری اجتماعی
- بازدید از مراکز وابسته به سازمان بهزیستی و تهیه گزارش بازدید:
- (مراکز توانبخشی نگهداری و یا سرپایی افراد کم‌توان ذهنی و یا جسمی، مراکز توانبخشی نگهداری و یا سرپایی سالمندان، مراکز توانبخشی نگهداری کودکان فاقد سرپرست موثر، اورژانس اجتماعی)
- بازدید از مراکز وابسته به دستگاه قضایی و تهیه گزارش بازدید:
- (مرکز مراقبت بعد از خروج از زندان، کانون اصلاح و تربیت و زندان بزرگسالان)
- بازدید از مراکز وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و تهیه گزارش بازدید:
- (بیمارستان عمومی، بیمارستان‌های تخصصی و مراکز بهداشت)
- بازدید از سازمان‌های مردم‌نهاد، کلینیک‌های مددکاری اجتماعی و خیریه‌ها و تهیه گزارش بازدید
- * لازم است در طول یک ترم تحصیلی از حداقل ۴ و حداکثر ۸ مرکز بازدید به عمل آید.
- کلیه بازدیدها باید همراه با استاد این درس انجام شود و گزارش هر بازدید توسط دانشجو تهیه و ارائه شود.
- قوانین، دستورالعمل‌ها و پروتکل‌های مربوط به هر موسسه باید قبل از بازدید توسط دانشجو مطالعه شود.

منابع اصلی درس:

- ۱- آخرین ویرایش قوانین و دستورالعمل‌ها و پروتکل‌های سازمان‌های ارائه دهنده‌ی خدمات مددکاری اجتماعی
- ۲- روزنبرگ، جسیکا. (۱۳۹۵). حوزه‌های مددکاری اجتماعی، گروه مترجمین، رسانه تخصصی.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۶۰٪ حضور در جلسات بازدید از مراکز و ارائه‌ی گزارش مشروح بازدیدهای انجام شده
- ۱۰٪ مشارکت فعال کلاسی
- ۳۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۱۰

نام درس: توانبخشی اجتماعی افراد دارای معلولیت

پیش نیاز یا همزمان: مبانی توانبخشی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: ۲ واحد نظری

هدف کلی درس:

دانشجویان با توانبخشی اجتماعی به عنوان فعالیت تخصصی مددکاران اجتماعی در تیم بین‌رشته‌ای توانبخشی آشنا شوند، رویکرد اجتماعی به افراد دارای ناتوانی و انواع مدل‌های توانبخشی اجتماعی را فراگیرند، و با جامعه هدف مددکاران اجتماعی در عرصه توانبخشی اجتماعی شامل افراد دارای انواع معلولیت‌ها آشنا شوند و دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای توانبخشی اجتماعی و مداخلات تخصصی و مقدماتی مددکاری اجتماعی با این گروه‌ها را فرا بگیرند و بتوانند در عرصه عمل این مداخلات را در بستر تیم بین‌رشته‌ای اجرا نمایند.

سرفصل‌های پیشنهادی: (۳۴ ساعت نظری)

- آشنایی با مفهوم توانبخشی اجتماعی
- شناخت اهداف توانبخشی اجتماعی در کار با افراد دارای معلولیت
- شناخت رویکرد اجتماعی به ناتوانی
- آشنایی با مدل‌های رایج ارائه خدمات توانبخشی با رویکرد اجتماعی
- کاربرد ICF در مداخلات توانبخشی اجتماعی
- آشنایی با اعضای تیم توانبخشی اجتماعی و مداخلات تخصصی در عرصه توانبخشی اجتماعی با افراد دارای معلولیت
- شناخت نقش و جایگاه مددکاران اجتماعی در تیم توانبخشی اجتماعی
- شناخت راهبردهای خدمات توانبخشی اجتماعی به گروه هدف
- شناخت فرایند مداخلات تخصصی مددکاری اجتماعی در عرصه توانبخشی اجتماعی
- شناخت انواع مراکز و عرصه‌های ارائه خدمات توانبخشی اجتماعی به افراد دارای معلولیت
- اصول اخلاق حرفه‌ای در توانبخشی اجتماعی
- شناخت مداخلات تخصصی توانبخشی اجتماعی برای حداقل دو گروه از افراد دارای معلولیت (گروه‌های دارای انواع معلولیت‌های جسمی و حرکتی، حسی، ذهنی، روانی، اجتماعی) با تاکید بر نقش و مداخلات مددکار اجتماعی

منابع اصلی درس:

- ۱- میرخانی، سید مجید. مبانی توانبخشی. تهران: انتشارات دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی. آخرین ویرایش
- ۲- کریمی درمنی، حمیدرضا. توانبخشی گروه‌های خاص با تاکید بر خدمات مددکاری اجتماعی. تهران: انتشارات رشد. آخرین ویرایش.
- ۳- طبقه‌بندی بین‌المللی عملکرد، ناتوانی و سلامت (ICF). (۱۳۹). تهران: سازمان بهزیستی کشور.
- ۴- سازمان ملل متحد. پیشگیری و توانبخشی مبتنی بر جامعه. ترجمه محسن دهقانی: تهران: انتشارات سازمان بهزیستی کشور. آخرین ویرایش

- ۵- علی نیا، وهاب، سبزی محمد و سیدرضا جوادیان. مددکاری اجتماعی بالینی و بهداشت روانی. انتشارات آوای نور. آخرین ویرایش.
- ۶- دوست قرین. محمد تقی. محافظت از کودکان در حرفه‌ی مددکاری اجتماعی. انتشارات جهاد دانشگاهی دانشگاه علامه طباطبائی. آخرین ویرایش.
- ۷- دوست قرین، محمدتقی. مددکاری اجتماعی با بزرگسالان آسیب پذیر. تهران. انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی. آخرین ویرایش.
- ۸- سعیدپور، جلال. اسماعیلی، انور و صلاح الدین صالح. مددکاری اجتماعی در نظام سلامت با رویکرد توانمندسازی مردم در نظام سلامت. سازمان بیمه سلامت ایران. آخرین ویرایش.
- ۹- بدر، جو آن. مددکاری اجتماعی در بیمارستان‌ها. ترجمه ثریا سیار و محمد حسین جوادی. انتشارات رشد فرهنگ. آخرین ویرایش.
- ۱۰- روزنبرگ، جسیکا. حوزه های فعالیت در مددکاری اجتماعی. ترجمه سبزی و همکاران. تهران: انتشارات. رسانه تخصصی. آخرین ویرایش.
- ۱۱- گوتماخر، سالی و پاتریشیا جین کلی. مداخلات سلامت اجتماع محور. ترجمه علی اکبر سیاری و همکاران. انتشارات مجسمه. آخرین ویرایش.
- ۱۲- جوادی و همکاران (۱۴۰۱). استانداردها و راهنمای عمل مددکاری اجتماعی در بیمارستان‌ها. تهران. انتشارات. رشد فرهنگ.
- ۱۳- سبزی و همکاران. راهنمای مداخلات تخصصی مددکاری اجتماعی در حیطه توانبخشی اجتماعی افراد دارای معلولیت های جسمی_ حرکتی. ابلاغ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۴۰۳).

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مطالعه و پیش‌خوانی مطالب و مشارکت در بحث‌های گروهی
- ۲۰٪ ارائه گزارش مکتوب و شفاهی از یک نمونه مداخله‌ی مددکاری اجتماعی در عرصه توان‌بخشی اجتماعی افراد دارای معلولیت (جسمی حرکتی، حسی، ذهنی و ...)
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۱۱

نام درس: فرایند مددکاری اجتماعی فردی

پیش نیاز یا همزمان: مبانی مددکاری اجتماعی

همزمان: اصول و مهارت های مصاحبه حرفه ای در مددکاری اجتماعی، آشنایی با مؤسسات، برنامه ها و منابع اجتماعی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس با مفهوم مددکاری اجتماعی فردی آشنا شده باشد و تعریف مددکاری فردی، هدف، اجزای تشکیل دهنده یک موقعیت در مددکاری اجتماعی فردی و اجزای فرایند مددکاری فردی را بداند، با ابزارهای مورد نیاز برای شناسایی مشکل در فرد و ارزیابی آشنا شده باشد و بتواند به درستی از ابزار مصاحبه استفاده کند، تحلیل موقعیت و تشخیص مشکل، نحوه برنامه‌ریزی و طراحی مداخله و برنامه‌ی کمکی در راستای رفع مشکل را آموخته باشد، با نحوه‌ی ارزیابی مداخله و خاتمه دادن به فرایند مددکاری اجتماعی فردی آشنا شده باشد؛ همچنین چگونگی پیگیری در مددکاری اجتماعی در کار با مراجعان فردی آشنا باشد. اصول اساسی و ملاحظات اخلاقی مورد نیاز در ارتباط مددکار اجتماعی - مراجع را شناخته و آن‌ها را رعایت کند، نحوه‌ی نوشتن گزارش و انواع آن را آموخته باشد و قادر باشد اطلاعات به دست آمده از مشاهده، مصاحبه و بازدید منزل و همچنین طرح کمکی و اقدامات را مستند سازی نموده و در قالب گزارش بنویسد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- تاریخچه‌ی مددکاری فردی در ایران و جهان
- تعریف مددکاری اجتماعی فردی
- اهداف کار در مددکاری فردی
- نظریه نظام‌های بوم شناختی
- مراجع (Client System)
- آشنایی با نحوه‌ی ارزیابی مراجع و روش‌های جمع آوری اطلاعات شامل مشاهده، مصاحبه، پرسشنامه، مطالعه اسناد و بازدید منزل
- رویکرد مدیریت مورد و حل مسئله در مددکاری اجتماعی (مفروضه‌های اصلی در رویکرد حل مسئله، فرایند حل مسئله (مرحله تماس، مرحله قرارداد و مرحله عمل)، نقش مددکار اجتماعی در فرایند حل مسئله)
- مرحله تماس: ارتباط حرفه ای در مددکاری فردی، شناسایی و تعریف مسئله، شناسایی هدف، هدف گذاری و ویژگی های اهداف پنهان و بیان شده، SMART بودن هدفهای فرعی، قرار داد مقدماتی، کاوش و بررسی
- مرحله قرارداد: سنجش و ارزشیابی، تدوین برنامه عمل، چشم انداز
- مرحله عمل: اجرای طرح، پایان و پیگیری، ارزشیابی
- گزارش‌نویسی (تعریف، هدف، کاربرد، انواع و نحوه نگارش)
- اصول اخلاقی در کار با مراجع فردی

منابع اصلی درس:

- ۱- بیولابرتز کامپتون، بارت گالاوی، فرایندهای مددکاری اجتماعی جلد ۱ و ۲، مترجم: جلال صدرالسادات، فرهنگ کریمی، انتشارات سمت، آخرین ویرایش.
- ۲- کورنوبر، بری. مهارت‌های مددکاری اجتماعی، مترجم فریده همتی نشر سمت، ۱۳۹۹.
- ۳- اقلیما مصطفی؛ راهب غنچه، مددکاری فردی: کار با فرد، تهران: دانش: آخرین ویرایش.
- ۴- معارف‌وند، معصومه؛ تدین نجف‌آبادی، نازنین. اصول اخلاقی در حرفه مددکاری اجتماعی، تهران: انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش.
- ۵- جوادی و همکاران. پروتکل جامع خدمات مددکاری اجتماعی در بیمارستان‌ها و مراکز آموزشی و درمانی. ابلاغ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۴۰۰)
- 6- Bhattacharya, S. Social work: An integrated approach, Deep and Deep Publications. Last Edition.
- 7- Perlman, H. H. Social casework: A problem-solving process, University of Chicago press. Last Edition.
- 8- Richmond, Mary E. Social diagnosis, Russel Sage Foundation: New York. Last Edition.
- 9- Noel, T. Social Casework: Principles and Practice, Routledge and Kegan Paul. Last Edition.
- 10- Trevithick, P. Social Work Skills: A Practice Handbook, Buckingham, Open University Press. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

- ۲۰٪ مشارکت فعالیت در کلاس
- ۳۰٪ فعالیت‌های عملی مرتبط با سرفصل‌ها و پروژه‌ی پایان ترم در خصوص نوشتن مراحل کار با یک مراجع طبق فرایند مدیریت مورد
- ۵۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

نام درس: نظریه‌ها و مداخلات مددکاری اجتماعی فردی در عمل
پیش نیاز یا همزمان: فرایند مددکاری اجتماعی فردی
همزمان: اصول و فنون مشاوره در مددکاری اجتماعی
تعداد واحد: ۲ واحد
نوع واحد: ۱/۵ نظری - ۰/۵ عملی

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس با نظریه‌های مددکاری اجتماعی فردی، مداخلات مبتنی بر شواهد آشنا شده و توانایی به کارگیری رویکردهای مددکاری فردی را برحسب شرایط مراجع داشته باشد و بتواند مداخلات مددکاری فردی را بر اساس هر یک از نظریه‌ها طراحی نماید.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۶ ساعت نظری):

- آشنایی با اهمیت نظریه در مددکاری اجتماعی و رابطه نظریه و عمل
 - تحول نظریه‌ها در مددکاری اجتماعی
 - فرایند مددکاری اجتماعی مرتبط با نظریه
 - نظریه‌های مددکاری فردی و به کارگیری آن‌ها در فرایند حل مشکل و طراحی مداخله و برنامه‌ی کمکی
 - از بین نظریه‌های زیر حداقل ۴ نظریه انتخاب شود از هر دو طیف نظریه‌های تشخیصی و اجتماعی:
- (۱) دیدگاه‌های روان‌پویایی
 - (۲) رویکرد سیستم‌ها
 - (۳) رویکرد رفتارگرایی
 - (۴) رویکرد شناختی
 - (۵) رویکرد شناختی - رفتاری
 - (۶) رویکرد توانمندسازی
 - (۷) رویکرد کارکرگرای و وظیفه‌مداری
 - (۸) مداخله در بحران
 - (۹) رویکرد وظیفه‌مدار
 - (۱۰) رویکرد مراجع محوری
 - (۱۱) رویکرد حل مساله
 - (۱۲) رویکرد انسان‌گرایی
 - (۱۳) مدل‌های مدیریت مورد و نحوه انتخاب هر یک از مدل‌ها بر ارائه خدمت به مراجع

- 14) Broker Case Management Model
- 15) Clinical Case Management Model
- 16) Assertive Community Treatment (ACT)
- 17) Intensive Case Management (ICM)

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۱۷ ساعت عملی):

تدوین حداقل سه مورد گزارش کامل از یک فرایند مداخله مددکاری اجتماعی بر اساس نظریه‌ها، رویکردها و تکنیک‌ها و..

منابع اصلی درس:

- ۱- والش، جوزف، نظریه های مددکاری اجتماعی در عمل، ترجمه فریده همتی، تهران: انتشارات سمت، آخرین ویرایش
- ۲- عرشی و همکاران. پروتکل مداخلات تخصصی مددکاران اجتماعی بیمارستانی در مواجهه با موارد کودک آزاری. ابلاغ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۴۰۱).
- ۳- استاد هاشمی و همکاران. پروتکل مداخلات تخصصی مددکاران اجتماعی بیمارستانی در مواجهه با بیماران دارای سرطان. ابلاغ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۴۰۱).
- ۴- علی پور و همکاران. پروتکل مداخلات تخصصی مددکاران اجتماعی مراکز درمانی در کار با بیماران مبتلا به اختلالات روانپزشکی. ابلاغ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۴۰۲).
- 5- Ambrosino, R., et al. Social work and social welfare: An introduction, Cengage Learning. Last Edition.
- 6- Holosko, M. J., et al. Social work practice with individuals and families: Evidence-informed assessments and interventions, John Wiley & Sons. Last Edition.
- 7- Johnson, E. J. and C. L. Huggins. Social Casework Methodology: A Skills Handbook for the Caribbean Human Services Worker, Springer Nature. Last Edition.
- 8- Payne, M. Modern social work theory, Bloomsbury Publishing. Last Edition.
- 9- Kathol RG, Andrew RL, Squire M, Dehnel PJ. The Integrated Case Management Manual: Value-Based Assistance to Complex Medical and Behavioral Health Patients. Springer; Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

- ۵۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم
- ۲۰٪ مشارکت فعالیت کلاس
- ۳۰٪ فعالیت های عملی مرتبط با سرفصل‌ها و پروژه پایان ترم

کد درس: ۱۳

نام درس: فرایند مددکاری گروهی

پیش نیاز یا همزمان: فرایند مددکاری اجتماعی فردی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: ۲ واحد نظری

هدف کلی درس:

در پایان درس انتظار می‌رود که دانشجو با تعریف، انواع و ویژگی‌های گروه، پویایی گروه، دلایل تشکیل گروه‌ها، مراحل تشکیل و رشد گروه، انسجام و همبستگی، ساختار قدرت، سبک‌های رهبری، تعارض و تصمیم‌گیری در گروه، روابط درون گروهی، انواع نقش‌ها در گروه‌های کوچک، روش‌های سنجش گروه و روش نیازسنجی برای تشکیل گروه‌های مددکاری اجتماعی آشنا شده باشد و قادر باشد انواع گروه‌ها را شناسایی کند، فرایند پویایی گروه‌ها را تحلیل نماید، روش‌های مختلف سنجش گروه را بکار گیرد و در عین حال برای نیازسنجی به منظور تشکیل گروه‌های مددکاری اجتماعی برنامه‌ریزی نماید. انتظار می‌رود در پایان این درس دانشجو گروه را به عنوان بستر مهمی برای تغییر گروه‌های هدف در مددکاری اجتماعی بداند.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- تعریف و انواع و ویژگی‌های گروه
- پویایی گروه
- دلایل تشکیل گروه‌ها
- مراحل تشکیل و رشد گروه (مقایسه نظریه خطی (تاکمن) و نظریه چرخه‌ای رشد گروه)
- انسجام و همبستگی
- هدف‌گذاری در گروه (انواع هدف‌ها و روش‌ها و تکنیک‌های هدف‌گذاری در گروه)
- هنجارها در گروه (روش‌ها و تکنیک‌ها هنجارگزینی در گروه)
- ساختار قدرت در گروه
- سبک‌های رهبری گروه
- روش‌ها و تکنیک‌های حل تعارض در گروه
- تصمیم‌گیری در گروه
- روابط درون گروهی
- انواع نقش‌ها در گروه‌های کوچک
- تاریخچه‌ی مددکاری اجتماعی گروهی، زمینه‌ها و عوامل موثر در رشد و توسعه‌ی آن
- روش‌های سنجش گروه (شامل گروه سنجی^۴، پیش آزمون، پس آزمون و خودارزیابی توسط اعضای گروه، ارزیابی همتایان و ارزیابی کیفی با تأکید بر مصاحبه‌ی فردی یا گروهی نیمه ساختار یافته) و اجرای آن‌ها در گروه کلاس

^۴ Sociometry

- روش نیازسنجی برای تشکیل گروه‌های مددکاری اجتماعی (شامل تعیین اهداف نیازسنجی، روش نیازسنجی، روش جمع‌آوری اطلاعات، روش تحلیل داده‌ها و اولویت‌بندی گروه‌های هدف و نیازهای آنان برای تشکیل گروه‌های مددکاری اجتماعی)
- تحلیل گزارش پویایی یک گروه در کلاس
- روش تدوین طرح تشکیل گروه
- تحلیل گزارش پویایی یک گروه در کلاس

منابع اصلی درس:

- ۱- زاسترو، چارلز اچ. مددکاری اجتماعی کار با گروه. ترجمه فریده همتی. تهران: انتشارات جامعه‌شناسان. آخرین ویرایش
 - ۲- فورسایت. دانلسون. ر. پویایی گروه (شناخت و سنجش). ترجمه نجفی زند، علی؛ پاشا شریفی، حسن. تهران: انتشارات دوران. آخرین ویرایش.
 - ۳- شولمن، لارنس. مددکاری اجتماعی؛ مهارت کار با گروه‌ها. ترجمه میربها و بخشی نیا. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی. آخرین ویرایش
- 1- Levi, D., & Askay, D. A. *Group dynamics for teams*. Sage Publications. Last Edition

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۵۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم
- ۱۰٪ ارائه گزارش مکتوب و شفاهی مشاهده یک گروه مددکاری اجتماعی و تحلیل گروه بر اساس نظریه‌های پویایی گروه
- ۱۰٪ ارائه گزارش مکتوب و شفاهی اجرای یکی از تکنیک‌های ارزیابی گروه در گروهی که دانشجو عضو آن است
- ۳۰٪ تهیه برنامه نیازسنجی برای تشکیل گروه‌های مددکاری اجتماعی در یک سازمان ارائه دهنده خدمات مددکاری اجتماعی

نام درس: نظریه‌ها و مداخلات مددکاری گروهی در عمل
پیش نیاز یا همزمان: فرایند مددکاری گروهی
تعداد واحد: ۲ واحد
نوع واحد: ۱/۵ واحد نظری - ۰/۵ واحد عملی

هدف کلی درس:

در پایان درس انتظار می‌رود که دانشجو نحوه تهیه طرح تشکیل گروه، اصول، تکنیک‌ها و مداخلات مددکاری گروه با رویکرد توسعه، درمان و وظیفه‌مدار و تکنیک‌های تسهیل‌گری، نقش مددکار اجتماعی در گروه‌های خودیار و روش گزارش‌نویسی در مددکاری گروهی آشنا شده باشد. همچنین انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس قادر باشد طرح تشکیل گروه‌های مددکاری اجتماعی را با رویکردهای توسعه، درمان و وظیفه‌مدار تهیه کند و بتواند تکنیک‌های تسهیل‌گری را اجرا نماید. در پایان این درس دانشجو باید بتواند ملاحظات اخلاقی را در تعامل با اعضای گروه در نظر بگیرد، بدون تبعیض با اعضای گروه تعامل کند و گروه را به عنوان بستر مهمی برای ایجاد تغییر در نظر بگیرد و تشکیل گروه برای اجرای مداخلات مددکاری اجتماعی اولویت قائل باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۶ ساعت نظری):

- طرح تشکیل گروه (شامل موضوع، دلایل توجیهی برای تشکیل گروه، رویکرد مورد استفاده در اداره گروه، اهداف کلی، جزئی و جلسه‌ای، زمان و مکان برگزاری گروه، امکانات مورد نیاز، ویژگی‌های اعضای گروه (معیارهای ورود و خروج)، شرح جلسات و روش پایش و ارزشیابی گروه)
- اصول و تکنیک‌های رویکرد توسعه در مددکاری گروهی (با تأکید بر روش آموزشی مشاوره‌ای، فعالیت و اقدام)
- مداخلات مددکاری گروهی با رویکرد توسعه (معرفی و تمرین نمونه جلسات گروه‌های آموزشی مشاوره‌ای، فعالیت و اقدام در کلاس با ایفای نقش توسط دانشجویان و مرور و تحلیل گزارش‌های مددکاری گروهی با رویکرد توسعه)
- اصول و تکنیک‌های رویکرد درمان در مددکاری گروهی
- مداخلات مددکاری گروهی با رویکرد درمان (معرفی و تمرین نمونه جلسات گروه‌های درمان در کلاس با ایفای نقش توسط دانشجویان و مرور و تحلیل گزارش‌های مددکاری گروهی با رویکرد درمان)
- اصول و تکنیک‌های رویکرد وظیفه‌مدار در مددکاری گروهی
- مداخلات مددکاری گروهی با رویکرد وظیفه‌مدار (معرفی و تمرین نمونه جلسات گروه‌های وظیفه‌مدار در کلاس با ایفای نقش توسط دانشجویان و مرور و تحلیل گزارش‌های مددکاری گروهی با رویکرد وظیفه‌مدار)
- انواع تکنیک‌های تسهیل‌گری و زمان و روش اجرای آن‌ها (با تأکید بر تکنیک‌های یخ شکن، بحث و گفتگو، انرژی‌زا، اولویت‌بندی و تصمیم‌گیری)
- گروه‌های خودیار و تعامل مددکار اجتماعی با آن‌ها
- روش گزارش‌نویسی در مددکاری گروهی

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۱۷ ساعت عملی):

- تحلیل فیلم ۱۲ مرد خشمگین و ارائه گزارش در کلاس
- مشاهده‌ی حداقل ۲ جلسه از یک گروه آموزشی-مشاوره‌ای

دبیرخانه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی

- تهیه‌ی یک طرح تشکیل گروه با رویکرد توسعه
- تهیه‌ی یک طرح تشکیل گروه با رویکرد درمان
- تهیه‌ی یک طرح تشکیل گروه با رویکرد وظیفه‌مدار
- اجرای حداقل ۲ تکنیک یخ شکن، ۲ تکنیک بحث و گفت‌وگو، ۲ تکنیک انرژی‌زا، ۲ تکنیک اولویت‌بندی و ۲ تکنیک تصمیم‌گیری)

منابع اصلی درس:

- 4- Hill, R., & Harris, J. (Eds.). (2011). Principles and practice of group work in addictions. Routledge. Last Edition
- 5- Rivas, R. F. & Toseland, R. W. (2017). An introduction to group work practice. New York: Macmillan. Last Edition
- 6- Garvin, C. D., Gutiérrez, L. M., & Galinsky, M. J. (Eds.). (2017). Handbook of social work with groups. Guilford Publications. Last Edition
- 7- Northen, H., & Kurland, R. (2001). Social work with groups. Columbia University Press. Last Edition
- 8- Kurtz, L. F. (2015). Recovery Groups: A guide to creating, leading, and working with groups for addictions and mental health conditions. Oxford University Press, USA. Last Edition
- 9- Lindsay, T., & Orton, S. (2014). Groupwork practice in social work. Learning Matters. Last Edition
- 10- Malekoff, A. Group work with adolescents: Principles and practice. Guilford Publications. Last Edition

۱۱- شولمن، لارنس. مددکاری اجتماعی؛ مهارت کار با گروه‌ها. ترجمه میربها و بخشی‌نیا. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی. آخرین ویرایش

۱۲- کوری و کوری گروه درمانی. ترجمه بهاری و همکاران. تهران: نشر روان. آخرین ویرایش

۱۳- معارف‌وند و همکاران. مداخلات مبتنی بر شواهد مددکاری اجتماعی، تهران: انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش

۱۴- معارف‌وند و همکاران. کودک آزاری جنسی؛ رویکردها، پیشگیری و درمان. تهران: انتشارات روزنه. آخرین ویرایش

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۳۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم
- ۱۰٪ گزارش تحلیل فیلم ۱۲ مرد خشمگین و ارائه گزارش در کلاس
- ۲۰٪ گزارش مشاهده‌ی حداقل ۳ جلسه از یک گروه آموزشی-مشاوره‌ای
- ۱۰٪ گزارش یک طرح تشکیل گروه با رویکرد توسعه
- ۱۰٪ گزارش یک طرح تشکیل گروه با رویکرد درمان
- ۱۰٪ گزارش یک طرح تشکیل گروه با رویکرد وظیفه‌مدار
- ۱۰٪ اجرای حداقل ۲ تکنیک یخ شکن، ۲ تکنیک بحث و گفت‌وگو، ۲ تکنیک انرژی‌زا، ۲ تکنیک اولویت‌بندی و ۲ تکنیک تصمیم‌گیری) در جمع دانشجویان کلاس

کد درس: ۱۵

نام درس: فرایند مددکاری جامعه‌ای

پیش نیاز یا همزمان: فرایند مددکاری گروهی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان درس انتظار می‌رود دانشجو با مفهوم اجتماع و جامعه، مشکل اجتماعی، مدل‌های توسعه‌ی محلی (مداخله‌ی اجتماع محور) و روش گزارش نویسی در مداخلات مددکاری اجتماعی با مدل توسعه آشنا شده باشد. دانشجو در پایان این درس قادر خواهد بود روش‌های مناسب برای تشخیص مشکل اجتماعی را انتخاب کند، اجتماع محلی را شناسایی و ارزیابی نماید. انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس بداند مدل توسعه‌ی محلی در چه جوامعی و برای چه مشکلات اجتماعی به کار گرفته می‌شود و در عین حال دانشجو باید در پایان این درس با چارچوب گزارش نویسی در مدل توسعه آشنا شده باشد. انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس مدل توسعه‌ی محلی را روشی مؤثر برای حل مشکلات اجتماعی بداند و برای اجرای آن به منظور پیشگیری و کاهش مشکلات اجتماعی اولویت قائل باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

مرور مفهوم جامعه و اجتماع و ویژگی‌ها و تفاوت‌های آن‌ها
رویکردهای نظری در کار جامعه‌ای

مهارت‌های لازم برای مددکاران اجتماعی در کار با اجتماع (قبل از ورود به اجتماع، حین ورود به اجتماع، پس از مداخله)

▪ حمایت‌یابی و اقدام شبکه‌ای

▪ مذاکره و میانجی‌گری

▪ کار تیمی و مشارکت داوطلبان

▪ بسیج محلی

▪ تسهیل‌گری در اجتماع

▪ ظرفیت‌سازی اجتماعی

▪ پایش و ارزشیابی

مدل توسعه‌ی اجتماعی در مددکاری جامعه‌ای

• مروری بر رویکرد توسعه‌ی اجتماعی و نحوه‌ی تحلیل مشکلات اجتماعی بر اساس آن

• رویکرد اجتماع محور و مراحل اجرای آن (شامل ارزیابی اولیه، انتخاب اجتماع برای مداخله، ورود به اجتماع، اعتمادسازی، بسیج اجتماعی، تشکیل تیم‌های محلی، طراحی و اجرای پروژه‌های محلی، پایش و ارزشیابی مشارکتی)

• صندوق‌های اعتبارات خرد و مراحل راه‌اندازی و اداره‌ی آن‌ها

• مرور گزارش مداخلات اجتماع محور و تحلیل آن‌ها در کلاس

روش گزارش نویسی در مدل توسعه‌ی محلی

معرفی حداقل ۳ مشکل اجتماعی و تحلیل آن بر اساس نظریه لوزیک

شناسایی یک اجتماع محلی و تهیه گزارش در مورد آن اجتماع محلی (شامل اطلاعات دقیق در مورد تاریخچه، موقعیت جغرافیایی (با ارائه نقشه) وضعیت جمعیت شناختی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی اجتماع، تحلیل دارایی‌ها و امکانات و نیازهای اجتماع، معرفی افراد کلیدی و مطلع در اجتماع و سابقه‌ی فعالیت‌های مشارکتی در اجتماع)

منابع اصلی درس:

- 1- Payne, Malcolm. *Modern Social Work Theory*. Chicago: Lyceum. Last Edition
- 2- Todd, S., & Drolet, J. (Eds.). *Community Practice and Social Development in Social Work*. Singapore: Springer. Last Edition
- 3- Twelvetrees, A. What is Community Work? In *Community Work* (pp. 4-19). Palgrave, London. Last Edition
- 4- Palmer, S. D. (Ed.). *Social work and community practice*. CRC Press. Last Edition
- 5- Delgado, M. *Community social work practice in an urban context: The potential of a capacity-enhancement perspective*. Oxford University Press. Last Edition
- ۶- لوزیک، داتلین. نگرشی نو در تحلیل مسائل اجتماعی. ترجمه سعید معیدفر. تهران: شرکت چاپ و نشر بین الملل (وابسته به سازمان تبلیغات اسلامی). آخرین ویرایش
- ۷- احترامی، مهرداد و وطن پرست، ابوالفضل. (۱۳۹۳). چالش‌ها و راهکاری‌های پیشگیری از اعتیاد در محله. فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد، ۱(۱): ۹-۲۲.
- ۸- اقلیما، مصطفی و عادلین راسی، حمیده. تکنیک‌های کار با جامعه. مشهد: انتشارات فرانگیزش. آخرین ویرایش
- ۹- پورشاد، مهدیه. (۱۳۹۴). سیمای عرصه اجرایی پروژه منارید حوزه شهرستان هامون. تهران: انتشارات بلاغ دانش.
- ۱۰- پورشاد، مهدیه. (۱۳۹۴). سیمای عرصه اجرایی پروژه منارید حوزه آبخیز بهاباد-استان یزد. تهران: انتشارات بلاغ دانش.
- ۱۱- پورشاد، مهدیه. (۱۳۹۴). سیمای عرصه اجرایی پروژه منارید حوزه آبخیز رزین-استان کرمانشاه. تهران: انتشارات بلاغ دانش.
- ۱۲- معارف وند، معصومه؛ تدین نجف آبادی، نازنین. مداخله اجتماع محور به منظور پیشگیری از حوادث طبیعی و کاهش آثار ناشی از آن‌ها. تهران: انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش
- ۱۳- معارف وند و همکاران. مداخلات مبتنی بر شواهد مددکاری اجتماعی. تهران: انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش
- ۱۴- وطن پرست، ابوالفضل؛ اصفهانی، زهرا و خزایی پارسا، فاطمه. رویکرد اجتماع محور؛ راهنمای مداخله‌های محلی. تهران: انتشارات سازمان بهزیستی کشور. آخرین ویرایش

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

- ۳۰٪ ارائه‌ی گزارش حداقل ۳ مشکل اجتماعی و تحلیل آن بر اساس نظریه لوزیک
- ۵۰٪ ارائه‌ی گزارش شناسایی یک اجتماع محلی و تهیه گزارش در مورد آن اجتماع محلی
- ۲۰٪ امتحان میان‌ترم

کد درس: ۱۶

نام درس: نظریه‌ها و مداخلات مددکاری جامعه‌ای در عمل

پیش نیاز یا همزمان: فرایند مددکاری جامعه‌ای

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: ۱/۵ واحد نظری - ۰/۵ واحد عملی

هدف کلی درس:

در پایان درس انتظار می‌رود دانشجو با روش برنامه‌ریزی اجتماعی و اقدام اجتماعی در مددکاری جامعه‌ای و نظریه‌های مرتبط با آن‌ها و روش نیازسنجی و برنامه‌ریزی اجتماعی و طراحی و هدایت اقدام اجتماعی و همچنین روش گزارش‌نویسی در دو مدل ذکر شده آشنا شده باشد. دانشجو در پایان این درس قادر خواهد بود مدل‌های برنامه‌ریزی و اقدام اجتماعی را متناسب با مشکلات مختلف اجتماعی برگزیند و نسبت به نیازسنجی و تهیه‌ی برنامه‌ی اجتماعی اقدام نماید. انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس مدل‌های برنامه‌ریزی و اقدام اجتماعی را روش‌هایی مؤثر برای حل مشکلات اجتماعی بداند و برای اجرای آن‌ها به منظور پیشگیری و کاهش مشکلات اجتماعی اولویت قائل باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۶ ساعت نظری):

مدل برنامه‌ریزی اجتماعی

- نیازسنجی اولویت‌بندی نیازهای اجتماعی
- فرایند برنامه‌ریزی اجتماعی و روش تنظیم برنامه‌ی اجتماعی
- مرور نمونه برنامه‌های اجتماعی و تحلیل آن‌ها در کلاس

مدل اقدام اجتماعی

- مرور نظریه‌ی انتقادی و نحوه‌ی تحلیل مشکلات اجتماعی بر اساس این نظریه
- مرور نظریه رادیکالی و نحوه‌ی تحلیل مشکلات اجتماعی بر اساس این نظریه
- مرور دیدگاه‌های فمینیستی و نحوه‌ی تحلیل مشکلات اجتماعی بر اساس این نظریه
- مرور رویکردهای ضد تبعیض و ضد ستم و نحوه‌ی تحلیل مشکلات اجتماعی بر اساس این نظریه
- مراحل اقدام اجتماعی در مددکاری اجتماعی
- موارد بکارگیری مدل اقدام اجتماعی
- مرور نمونه‌های اقدام اجتماعی در مددکاری اجتماعی و تحلیل آن‌ها در کلاس
- روش تهیه‌ی گزارش مداخلات مددکاری جامعه‌ای

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۱۷ ساعت عملی):

- انجام یک نیازسنجی در مورد گروه هدف یک سازمان ارائه‌دهنده خدمات اجتماعی به منظور تعیین اولویت‌ها برای برنامه‌ریزی اجتماعی
- تهیه‌ی یک برنامه‌ی اجتماعی بر اساس نیازسنجی انجام شده
- ارائه گزارش در مورد یک اقدام اجتماعی و تحلیل آن بر اساس مدل اقدام اجتماعی و نظریه‌های مرتبط با آن

منابع اصلی درس:

- 1- Payne, Malcolm. *Modern Social Work Theory*. Chicago: Lyceum. Last Edition
- 2- Todd, S., & Drolet, J. (Eds.). *Community Practice and Social Development in Social Work*. Singapore: Springer. Last Edition
- 3- Twelvetrees, A. What is Community Work? In *Community Work* (pp. 4-19). Palgrave, London. Last Edition
- 4- Palmer, S. D. (Ed.). *Social work and community practice*. CRC Press. Last Edition
- 5- Delgado, M. *Community social work practice in an urban context: The potential of a capacity-enhancement perspective*. Oxford University Press. Last Edition

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۴۰٪ ارائه‌ی گزارش نیازسنجی در مورد گروه هدف یک سازمان ارائه دهنده‌ی خدمات اجتماعی به منظور تعیین اولویت‌ها برای برنامه‌ریزی اجتماعی
- ۳۰٪ تهیه‌ی یک برنامه‌ی اجتماعی بر اساس نیازسنجی انجام شده
- ۳۰٪ ارائه‌ی گزارش در مورد یک اقدام اجتماعی و تحلیل آن بر اساس مدل اقدام اجتماعی و نظریه‌های مرتبط با آن

کد درس: ۱۷

نام درس: مددکاری اجتماعی با خانواده

پیش نیاز یا همزمان: فرایند مددکاری اجتماعی فردی - نظریه‌ها و مداخلات مددکاری اجتماعی فردی در عمل

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: ۱/۵ واحد نظری - ۰/۵ واحد عملی

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود دانشجوی در پایان این درس با مفهوم خانواده، و انواع آن، ساختار و کارکرد خانواده، روش‌های ارزیابی خانواده، تکنیک‌های الحاق به خانواده، روش بازدید منزل و مداخلات Home-based، خشونت خانگی، انواع آن و روش‌های کاهش آن در خانواده، روش شناسایی مشکل در خانواده، نحوه‌ی برنامه‌ریزی برای حل مشکل در خانواده، روش‌های پایش و ارزشیابی مداخلات و ملاحظات مددکاری اجتماعی در کار با خانواده‌های دارای مشکلات مختلف آشنا شده باشد. همچنین انتظار می‌رود انتظار می‌رود دانشجوی بتواند ملاحظات اخلاقی را در تعامل با اعضای خانواده در نظر بگیرد، بدون تبعیض با اعضای خانواده تعامل کند و خانواده را به عنوان بستر مهمی برای ایجاد تغییر در نظر بگیرد و برای تغییر در سیستم خانواده اولویت قائل باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۶ ساعت نظری):

- مفهوم خانواده و انواع آن
- چرخه‌ی زندگی خانواده
- تفاوت مددکاری اجتماعی خانواده با خانواده درمانی
- ملاحظات اخلاقی در کار با خانواده
- آشنایی با سیاست‌های خانواده در نظام رفاهی
- معرفی نظریه‌ی سامانه‌های خانواده
- فرایند ارائه‌ی خدمات مددکاری اجتماعی به خانواده‌ها (الحاق به خانواده، روش‌های ارزیابی و شناسایی مشکل در خانواده، برنامه‌ریزی برای حل مشکل، اجرای مداخلات و ارزشیابی) به ویژه خانواده‌های آسیب پذیر:
 - اصول برقراری ارتباط اثربخش، شروع کار، وظایف مربوط به مرحله کار (درگیر شدن و ارزیابی اولیه)،
 - ارزیابی کیفی خانواده: اهداف ارزیابی، مصاحبه، مشاهده، آشنایی با فنون تصویری (شجره‌نامه)، ترسیم خط سیر زندگی خانواده و سایر فنون ارزیابی
 - آشنایی با فنون ارزیابی کمی خانواده (هدف‌های اندازه‌گیری کمی و انتخاب ابزار اندازه‌گیری)
 - تعیین هدف و قرارداد، تعریف مشکل دقیق (ارزیابی مبتنی بر توانایی‌ها)
 - مداخله در سامانه‌های خانواده (مهارت‌های مداخله، فنون مداخله، مداخله بوم شناختی، مداخله در بحران، مداخله در سطوح والد- کودک، منابع اجتماعی در حیطه خانواده و کودک)
 - مرحله پایانی (برنامه‌ریزی برای خاتمه و ارزیابی نتایج مداخله)
- طرح نمونه موردی
- فرزندپروری (آشنایی با مدل‌های مختلف فرزندپروری و راهنماهای آموزش فرزندپروری مانند آموزش مدیریت رفتار کودکان (Parent Management Training)، فرزندپروری مثبت و فرزندپروری مشترک^۵)

^۵ Positive parenting

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۱۷ ساعت عملی):

تدوین حداقل دو مورد گزارش کامل از یک فرایند مداخله‌ی مددکاری اجتماعی با خانواده بر اساس نظریه‌ها و رویکردها و تکنیک‌ها

منابع اصلی درس:

- ۱- بارکر، فیلیپ. خانواده درمانی پایه. ترجمه محسن دهقانی و زهره دهقانی. تهران: انتشارات رشد. آخرین ویرایش
- ۲- کالینز و همکاران. مددکاری اجتماعی کار با خانواده. ترجمه فریده همتی. تهران: انتشارات سمت. آخرین ویرایش
- ۳- ستیر، ویرجینیا. آدم سازی در روانشناسی خانواده. بهروز بیرشک، تهران: انتشارات رشد. آخرین ویرایش
- ۴- معارف وند و همکاران. مداخلات مبتنی بر شواهد مددکاری اجتماعی. تهران: انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش
- ۵- مینوچین، سالوادور. خانواده و خانواده درمانی. ترجمه باقر ثنایی. تهران: انتشارات امیرکبیر. آخرین ویرایش
- ۶- مینوچین، سالوادور. فنون خانواده درمانی. ترجمه بهاری و همکاران. تهران: انتشارات رشد. آخرین ویرایش
- ۷- انجمن روانپزشکی کودک و نوجوان ایران. راهنمای مداخلات تخصصی کودک آزاری. تهران: سازمان بهزیستی کشور. آخرین ویرایش
- ۸- معارف وند و همکاران. راهنمای عمل مداخلات تخصصی در کار با زنان تحت خشونت خانگی. تهران: سازمان بهزیستی کشور. آخرین ویرایش
- ۹- معارف وند و همکاران. راهنمای عمل مداخلات تخصصی در کار با مرتکبین خشونت خانگی. تهران: سازمان بهزیستی کشور. آخرین ویرایش
- ۱۰- عرشی و همکاران. پروتکل مداخلات تخصصی مددکاران اجتماعی بیمارستانی در مواجهه با موارد کودک آزاری. ابلاغ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۴۰۱).

- 11- Corcoran, J. Clinical applications of evidence-based family interventions. Oxford University Press, USA. Last Edition
- 12- Holland, S. Child and family assessment in social work practice. Sage. Last Edition
- 13- Lloyd, S. Social work and domestic violence. In Family Violence and the Caring Professions (pp. 149-177). Palgrave, London. Last Edition
- 14- McClenneen, J., Keys, A. M., & Day, M. Social work and family violence: theories, assessment, and intervention. Springer Publishing Company. Last Edition
- 15- Rivett, M., & Buchmüller, J. Family Therapy Skills and Techniques in Action. Routledge. Last Edition
- 16- Satir, V. Conjoint family therapy: A guide to theory and technique. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books, Inc. Last Edition
- 17- Satir, V. Satir step by step: A guide to creating change in families. Science & Behavior Books. Last Edition

⁶ Co-parenting, Shared-parenting

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در طول ترم
- ۲۰٪ حل مسئله (بر اساس کیس ارائه شده توسط استاد این درس)
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۱۸

نام درس: مدیریت در مددکاری اجتماعی

پیش نیازها همزمان: آشنایی با مؤسسات، برنامه‌ها و منابع اجتماعی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس با تعریف مدیریت و سازمان، نظریه‌های مدیریت و رهبری، ویژگی‌های سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات مددکاری اجتماعی در ایران و گروه‌های هدف آن‌ها آشنا شود و با اصول برنامه‌ریزی و مدیریت پروژه آشنا شود. انتظار می‌رود دانشجو بتواند در پایان این درس اصول برنامه‌ریزی و مدیریت پروژه‌های اجتماعی را بکار گیرد. در عین حال دانشجو باید با ملاحظات اخلاقی در تعامل با همکاران و کارفرما آشنا شود و روش‌های تصمیم‌گیری در دو راهی‌های اخلاقی در سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات مددکاری اجتماعی بکار گیرد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- تعریف مدیریت، نقش‌ها، وظایف، مهارت‌ها و سطوح مدیریت
- تعریف سازمان و فرهنگ سازمانی
- نظریه‌های مدیریت و سیر تحولی آن‌ها
- نظریه‌های رهبری و نقش‌های رهبر
- ویژگی‌های سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات مددکاری اجتماعی در ایران و رویکردهای مدیریت و رهبری در آن‌ها
- انگیزش و نظریه‌های آن
- برنامه‌ریزی و مدیریت پروژه‌های اجتماعی
- مدیریت زمان در سازمان‌ها
- مدیریت بحران در سازمان‌ها
- مدیریت تعارض در سازمان‌ها
- مدیریت تغییر در سازمان‌ها
- مدیریت منابع سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات مددکاری اجتماعی
- روش‌های افزایش انگیزه در کارکنان سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات مددکاری اجتماعی
- پیشگیری و کاهش فرسودگی شغلی در کارکنان سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات مددکاری اجتماعی
- اخلاق حرفه‌ای مددکاری اجتماعی در محیط کار و سازمان

منابع اصلی درس:

- 1- Hafford-Letchfield, T. Management and organisations in social work. Learning Matters. Last Edition
- 2- Lawler, J., & Bilson, A. Social work management and leadership: Managing complexity with creativity. Routledge. Last Edition

۳- ورونیکا کالشد، اودری مولندر، مدیریت در خدمات اجتماعی. ترجمه فریده همتی. انتشارات سمت. آخرین ویرایش.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در طول ترم
- ۲۰٪ آزمون میان‌ترم
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان‌ترم

نام درس: کاربرد نظریه‌های جامعه‌شناسی و آسیب‌شناسی اجتماعی در مددکاری اجتماعی
پیش‌نیاز یا همزمان: مبانی جامعه‌شناسی
تعداد واحد: ۲ واحد
نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود دانشجوی در پایان این درس با مکاتب و نظریه‌های جامعه‌شناسی به خصوص نظریه‌هایی که در حرفه مددکاری اجتماعی نقش کاربردی دارند و می‌توانند در انجام مداخلات برای مددکاران اجتماعی موثر باشند، آشنا شده باشد و بتواند پدیده‌های اجتماعی را با استفاده از نظریه‌های جامعه‌شناسی تحلیل نماید.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- تعریف مکتب و ابعاد آن
- تعریف نظریه و کاربردهای آن
- زمینه‌های تاریخی و عوامل موثر بر تحول نظریه‌های جامعه‌شناسی و آسیب‌شناسی اجتماعی
- مروری اجمالی بر مکاتب جامعه‌شناسی و مهم‌ترین نظریه پردازان هر کدام از مکاتب زیر و کاربرد آن‌ها در مددکاری اجتماعی و آسیب‌شناسی اجتماعی:
 - مکتب کارکردگرایی با تاکید بر نظریه‌های مرتبط آسیب‌شناسی
 - مکتب تضاد با تاکید بر نظریه‌های مرتبط آسیب‌شناسی
 - مکتب داد و ستد (مبادله)
 - مکتب پدیدارشناسی
 - روش‌شناسی قومی
 - کنش متقابل نمادین با تاکید بر نظریه‌های مرتبط آسیب‌شناسی
 - جایگاه نظریه‌های جامعه‌شناسی و آسیب‌شناسی اجتماعی در مددکاری اجتماعی

منابع اصلی درس:

- ۱- ابوالحسن تنهایی، حسین، درآمدی بر مکاتب و نظریه‌های جامعه‌شناسی، نشرمرندین، آخرین چاپ
- ۲- کوزر، لوئیس آلفرد، زندگی و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسی، ترجمه محسن ثلاثی، انتشارات علمی، آخرین چاپ
- ۳- گیدنز آنتونی، جامعه‌شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی، آخرین چاپ
- ۴- محسنی منوچهر، نظریه‌های جامعه‌شناسی، تهران: سمت، آخرین چاپ
- ۵- ارل رابینگتن، مارتین واینبرگ، رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی، ترجمه رحمت اله صدیق سروستانی، انتشارات دانشگاه تهران، آخرین ویرایش
- ۶- آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی)، رحمت الله صدیق سروستانی / آخرین ویرایش.
- ۷- توسلی، غلام عباس. نظریه‌های جامعه‌شناسی، انتشارات سمت، آخرین چاپ

شیوه ارزیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در کلاس
- ۲۰٪ ارائه گزارش علمی در خصوص تحلیل یک پدیده اجتماعی بر اساس نظریه‌های جامعه‌شناسی و آسیب‌شناسی اجتماعی
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان‌ترم

نام درس: مسائل اجتماعی

کد درس: ۲۰

پیش نیازها: همزمان: کاربرد نظریه‌های جامعه‌شناسی و آسیب‌شناسی اجتماعی در مددکاری اجتماعی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود دانشجویان در پایان درس با تعاریف و مفاهیم مشکل اجتماعی، زمینه‌های پیدایش و استمرار آن، عوامل تاثیرگذار در گسترش مسائل اجتماعی و روش توصیف و تبیین و تحلیل آن آشنا شده باشد و ضمن توسعه‌ی سطح دانش و آگاهی در زمینه‌ی رویکردهای نظری تحلیلی، با بهره‌گیری از آن‌ها بتواند مشکلات را به درستی تحلیل نماید.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- تعریف پدیده‌ی اجتماعی و چگونگی تبدیل آن به مسئله‌ی اجتماعی، مشکل اجتماعی و کجروی اجتماعی / انحراف اجتماعی
- دیدگاه‌های تاریخی به مسائل اجتماعی
- مروری بر بنیان‌های نظری تحلیل مسائل اجتماعی (مکاتب مختلف و نگاه اسلام به مسئله‌ی اجتماعی در قالب قرآن و احادیث و اندیشمندان مسلمان و...)
- عوامل تاثیرگذار در گسترش مسائل اجتماعی در دنیای معاصر (فقر، نابرابری، طبقه، قومیت و جنسیت، بسترهای شکل‌گیری مسائل اجتماعی)
- رابطه‌ی مسائل اجتماعی و سرمایه‌ی اجتماعی (درون گروهی، بین گروهی و فرا گروهی) و رشد توسعه اجتماعی
- مشکلات نهادهای اجتماعی (خانواده، آموزش، تولید، سلامت، اداری) در طول ترم حداقل ۴ حیطه مسائل اجتماعی از موارد ذیل مورد بررسی قرار گیرد:
- مسائل اجتماعی در حوزه بین نسلی (بررسی نظریه‌های تفاوت نسلی، شکاف نسلی، گسست نسلی و تشخیص وضعیت ایران در این زمینه)
- مسائل اجتماعی مرتبط با مهاجرت نخبگان
- مهاجرت اتباع خارجی به ایران (توصیف جمعیتی اتباع خارجی مقیم ایران، بررسی اصلی‌ترین هدف از مهاجرت اتباع خارجی به ایران، چالش‌ها و فرصت‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی حاصله از این مهاجرت در ایران)
- مشکلات اجتماعی و محیط زیست و اقلیم
- نابرابری‌های اجتماعی (زنان، اقلیت‌های قومی، دینی، مذهبی و...)
- تحلیل فقدان انگیزه‌ها و شادی‌ها در ایران: تقدم منافع فردی بر مصالح جمعی
- دیوان‌سالاری ایرانی و ناکارآمدی‌ها
- نظام قضایی و مسائل اجتماعی
- مسائل مربوط به حاشیه‌نشینی
- معرفی منابع، امکانات و سازمان‌های مرتبط با مسائل و مشکلات اجتماعی
- معرفی برنامه و راهکارهای کاهش و پیشگیری از مسائل و مشکلات اجتماعی

منابع اصلی درس:

- ۱- معیدفر، سعید، جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران، تهران: نشر نور علم، آخرین ویرایش
- ۲- لوزیک دانیلین، نگرشی نو در تحلیل مسائل اجتماعی ایران، ترجمه سعید معیدفر، تهران: نشر امیرکبیر، آخرین ویرایش
- ۳- ارل رابینگتن، مارتین واینبرگ، رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی، ترجمه رحمت اله صدیق سروستانی، انتشارات دانشگاه تهران، آخرین ویرایش
- ۴- ویلیام اسکیدمور، تفکر نظری در جامعه‌شناسی، ترجمه علی هاشمی گیلانی و همکاران، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، تهران، آخرین ویرایش.
- ۵- دیلینی، نظریه‌های کلاسیک جامعه‌شناسی، ترجمه بهرنگ صدیقی و وحید طلوعی، تهران: نشر نی، آخرین ویرایش
- ۶- موسوی میرطاهر، دومین گزارش وضعیت اجتماعی ایران، تهران: نشر آگاه، ۲ جلد، آخرین ویرایش
- ۷- گزارش وضعیت اجتماعی کشور، تهران: شورای اجتماعی کشور، ۳ جلد، آخرین ویرایش
- ۸- قرآن کریم
- ۹- کتب اصلی احادیث (اصول کافی و ...)
- ۱۰- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار: عدل الهی، انسان و سرنوشت، علل گرایش به مادیگری: جلد اول از بخش اصول و عقاید، جلد اول، تهران: انتشارات صدرا، آخرین ویرایش
- ۱۱- شریعتی علی، مجموعه آثار ۱۰: جهت‌گیری طبقاتی در اسلام، تهران: شرکت انتشارات قلم، آخرین ویرایش
- ۱۲- نوروبی و همکاران. پروتکل مداخلات تخصصی مددکاران اجتماعی بیمارستانی در حوادث و بلایا. ابلاغ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۴۰۰).

شیوه ارزشیابی دانشجویان:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در کلاس
- ۲۰٪ ارائه‌ی گزارش علمی در خصوص تحلیل یکی از مسائل اجتماعی در ایران
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

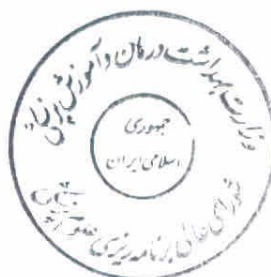
نام درس: مداخلات مددکاری اجتماعی در کار با گروه‌های آسیب‌پذیر
پیش‌نیازها همزمان: مسائل اجتماعی
تعداد واحد: ۲ واحد
نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود در پایان این درس، دانشجو ضمن آشنایی با آسیب‌های اجتماعی کلان ایران و آسیب‌های ایجاد شده از منظر فردی و افراد درگیر در آن، توانایی تبیین چارچوب علمی برای آسیب‌های اجتماعی رایج جامعه نظیر اعتیاد، جرایم خشن و غیره را کسب نماید و همچنین چگونگی بکارگیری نظریه‌های آسیب‌شناسی اجتماعی در مداخلات و فرایند ارائه خدمات مددکاری اجتماعی با تاکید بر رعایت ملاحظات اخلاقی در کار با گروه‌های آسیب‌پذیر و آسیب‌دیده را فرا گیرد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- تعاریف و کلیات مرتبط با آسیب‌شناسی اجتماعی گروه‌های هدف (گروه‌های آسیب‌پذیر و آسیب‌دیده)
- مروری بر نظریه‌های مهم آسیب‌شناسی اجتماعی (مانند تضاد ارزش‌ها، برچسب زنی، انتقادی، برساخت گرایی و...)
- رابطه نظریه‌های جامعه‌شناسی و آسیب‌شناسی اجتماعی با آسیب‌های گروه‌های هدف
- سیاست‌گذاری در حیطه آسیب‌های اجتماعی در کشور در سازمان‌های دولتی و غیر دولتی مرتبط با آسیب‌های اجتماعی
- اخلاق حرفه‌ای در کار با گروه‌های آسیب‌پذیر و آسیب‌دیده (تصمیم‌گیری‌های اخلاقی)
- مداخلات مددکاری اجتماعی در حوزه‌ی خانواده و طلاق، رصد تحولات شتابان در نهاد خانواده و تغییر ساختاری و کارکردی خانواده (تاخیر در ازدواج، تغییر در الگوی ازدواج، فرزندآوری، طلاق و مجرد قطعی) و پیامدهای حاصل از آن
- مداخلات مددکاری اجتماعی در حوزه‌ی خشونت
- مداخلات مددکاری اجتماعی در حوزه‌ی اعتیاد (اختلال مصرف مواد)
- مداخلات مددکاری اجتماعی در حوزه‌ی جرایم
- مداخلات مددکاری اجتماعی در حوزه‌ی خودکشی
- مداخلات مددکاری اجتماعی در حوزه آسیب‌های اجتماعی نوپدید (تکنولوژی و رسانه‌ها و تاثیر آن بر آسیب‌های اجتماعی)
- منابع و برنامه‌های کمک به آسیب‌دیدگان اجتماعی (با تاکید بر همکاری بین بخشی و مشارکت مردمی)

منابع اصلی درس:

- ۱- معیدفر سعید، مسائل اجتماعی ایران (جامعه‌شناسی اقشار و گروه‌های آسیب‌پذیر)، تهران: نشر علم، آخرین ویرایش
 - ۲- موانع رشد علمی ایران و راه‌حل‌ها، فرامرز رفیع‌پور، تهران: شرکت سهامی انتشار، آخرین ویرایش
 - ۳- انحرافات اجتماعی/ نظریه‌ها و دیدگاه‌ها/ تالیف فریده ممتاز/ انتشارات شرکت سهامی انتشار/ آخرین ویرایش
 - ۴- آسیب‌شناسی بیماری‌های اجتماعی/ تالیف محمد کاوه/ دو جلد/ جامعه‌شناسان/ آخرین ویرایش ۱۳۹۱
 - ۵- آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی)، رحمت‌الله صدیق سروسستانی/ آخرین ویرایش.
 - ۶- ارل رابینگتن، مارتین واینبرگ، رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی، ترجمه رحمت‌اله صدیق سروسستانی، انتشارات دانشگاه تهران، آخرین ویرایش
 - ۷- سبزی و همکاران (۱۴۰۰). راهنمای مداخله تخصصی مددکاری اجتماعی در فرایند بازگشت به جامعه محکومین با سابقه خشونت. مجله توانبخشی. ۲۲(۳): ۲۹۸-۳۱۸.
- 8- Social Problems: Community, Policy, and Social Action/ Anna Y. Leon-Guerrero/ Seventh Edition/ 2022

شیوه ارزشیابی دانشجویان:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در کلاس
- ۱۵٪ ارائه گزارش علمی در مداخله مددکاری اجتماعی در کار با گروه‌های آسیب‌پذیر
- ۱۵٪ امتحان میان‌ترم
- ۵۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۲۲

نام درس: اصول و مبانی سیاست اجتماعی و رفاه اجتماعی

پیش نیاز یا هم‌زمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس: انتظار می‌رود دانشجوی در پایان این درس با مفاهیم، فلسفه، هدف‌ها، دیدگاه‌ها و کارکردهای رفاه اجتماعی، رابطه آن با سیاست‌های اجتماعی و نقش آن در سلامت و امنیت اجتماعی آشنا شده باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- کلیات مرتبط با علم سیاست
- مفاهیم بنیادی در رفاه اجتماعی (رفاه اجتماعی، سیاست اجتماعی، تأمین اجتماعی، خدمات اجتماعی و توسعه‌ی اجتماعی)
- تاریخچه و مفاهیم رفاه اجتماعی و سیاست‌های اجتماعی در ایران
- ابعاد رفاه اجتماعی
- جایگاه رفاه و سیاست اجتماعی در نظام سلامت دیدگاه‌های رفاه اجتماعی (سنتی - کلاسیک - توسعه‌ی انسانی)
- انواع نظام‌های رفاهی در جهان و دولت رفاه
- شاخص‌های رفاه و توسعه اجتماعی و روش‌های اندازه‌گیری آن
- کارگزاران رفاه و سیاست اجتماعی جایگاه رفاه اجتماعی در قانون اساسی جمهوری اسلامی
- جایگاه رفاه اجتماعی در برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی
- جایگاه مددکاری اجتماعی در نظام‌های رفاهی
- نقش سیستم‌های مددکاری اجتماعی در ایجاد و توسعه خدمات اجتماعی و رفاه اجتماعی در ایران

منابع اصلی درس:

- 1- Moore, Stephen. Social welfare alive!. Nelson Thornes. Lasr Edition.
- 2- Kirst-Ashman, Karen K. "Introduction to social work and social welfare." Australia: Brooks/Cole. Last Edition.
- 3- Charles, Zastrow. "Introduction to social work and social welfare." 7rdedtion. Wadsworth Publishing Company. Last Edition.
- ۴- اکبری، محمدعلی. رفاه اجتماعی در ایران معاصر. تهران: مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی. آخرین ویرایش.
- ۵- موسوی، میرطاهر و محمدی، محمدعلی. مفاهیم و نظریه‌های رفاه اجتماعی. تهران: نشر دانژه. آخرین ویرایش.
- ۶- دیکنز، جان‌اتان. (۱۳۹۴). درآمدی بر مددکاری اجتماعی و سیاست اجتماعی، ترجمه لیلا استادهاشمی؛ ملیحه خلوتی و سارا نوروزی، جامعه‌شناسان.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در کلاس
- ۲۰٪ ارائه‌ی گزارش علمی در خصوص تحلیل سیاست‌های رفاه و سلامت اجتماعی در ایران
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۲۳

نام درس: سیاست‌های اجتماعی و برنامه‌های سلامت و رفاه اجتماعی
پیش نیازها همزمان: اصول و مبانی سیاست اجتماعی و رفاه اجتماعی
تعداد واحد: ۲ واحد
نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

دانشجویان با حوزه‌های اصلی رفاه و سیاست‌گذاری اجتماعی از قبیل دولت رفاه، شهروندی، سرمایه‌ی اجتماعی آشنا شوند و تحلیلی از وضعیت ایران و جهان در این حوزه‌ها داشته باشند و نحوه‌ی ارتباط مددکاری اجتماعی با این حوزه‌ها را بررسی کنند.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- مقدمه‌ای بر تحلیل سیاست‌های رفاه و سلامت اجتماعی
- سیاست و رفاه اجتماعی و دولت رفاه (تعریف دولت رفاه، تکوین و تبیین آن)
- سیاست و رفاه اجتماعی و سرمایه‌ی اجتماعی
- سیاست و رفاه اجتماعی در حوزه‌ی شهروندی
- سیاست و رفاه اجتماعی در نظام سلامت
- سیاست و رفاه اجتماعی در حوزه‌ی محیط مسکن
- سیاست و رفاه اجتماعی در حوزه‌ی اشتغال
- سیاست و رفاه اجتماعی در حوزه‌ی آموزش
- سیاست و رفاه اجتماعی در حوزه‌ی محیط زیست
- نقش و جایگاه مددکاری اجتماعی در برنامه‌های سلامت و رفاه اجتماعی

منابع اصلی درس:

- 1- Moore, Stephen. *Social welfare alive!*. Nelson Thornes. Lasr Edition.
- 2- Kirst-Ashman, Karen K. "Introduction to social work and social welfare." *Australia: Brooks/Cole*. Last Edition.
- 3- Charles, Zastrow. "Introduction to social work and social welfare." *7rdedition*. Wadsworth Publishing Company. Last Edition.
- ۴- اکبری، محمدعلی. رفاه اجتماعی در ایران معاصر. تهران: مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی. آخرین ویرایش.
- ۵- موسوی، میرطاهر و محمدی، محمدعلی. مفاهیم و نظریه‌های رفاه اجتماعی. تهران: نشر دانژه. آخرین ویرایش.
- ۶- موسوی، میرطاهر و شیانی، ملیحه. سرمایه اجتماعی و سلامت اجتماعی. تهران: انتشارات آگاه. آخرین ویرایش.
- ۷- سیاستگذاری اجتماعی در ایران مولفه‌ها و نهادهای اصلی. پویا علاءالدینی. نشر شیرازه. آخرین ویرایش.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در کلاس
- ۲۰٪ ارائه‌ی گزارش علمی در خصوص تحلیل سیاست‌های رفاه و سلامت اجتماعی در ایران
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۲۴

نام درس: توسعه و شهرنشینی

پیش نیازها همزمان: کاربرد نظریه‌های جامعه‌شناسی و آسیب‌شناسی اجتماعی در مددکاری اجتماعی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود در پایان این درس دانشجو با موضوع شهر، شهرنشینی و پدیده‌هایی که در شهر شکل می‌گیرند و روابط انسان‌ها با یکدیگر و نیز محیط فیزیکی شهر (اکولوژی) و ویژگی‌های آن آشنا شده باشد و رابطه و تعامل شهر در قالب نظام اجتماعی سه وجهی و تاریخی ایران (شهرنشینی، روستانشینی و کوچندگی)، همچنین رابطه‌ی دوسویه شهر و توسعه، فرصت‌ها و چالش‌های ناشی از شهرنشینی در جهان و به ویژه ایران، با رویکرد مددکاری اجتماعی را توصیف، تبیین و تحلیل نماید.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- توصیف نظام سه وجهی ایران (روستا، شهر و کوچندگی) و تغییرات حاصله در یک قرن اخیر و علل آن
- کلیات و تعاریف (شهر، اجتماع، شهرنشینی، شهرگرایی، مادرشهر، کلان شهر، منطقه‌ی شهری (مگالوپولیس)، ریخت‌شناسی شهری، شهرسنتی، شهرصنعتی، نخست شهری (بزرگ سری و کوچک سری شهری، شهرمجازی، توسعه‌ی شهری، شاخص‌های توسعه‌ی شهری)
- منشا پیدایش شهرها از گذشته تا قرون وسطی، شهرنشینی از قرون وسطی تا انقلاب صنعتی، شهرنشینی در قرن ۲۰ و هزاره سوم
- بنیان‌های نظری جامعه‌شناسی شهری (ابونصر فارابی، عبدالرحمان ابن‌خلدون، کارل مارکس، فریدالدتونس، امیل دورکیم، ماکس وبر و...)
- دیدگاه بوم‌شناختی یا اکولوژیک در شهرنشینی
- دیدگاه جمعیت‌شناختی یا دموگرافیک در شهرنشینی
- دیدگاه روانشناسی اجتماعی در شهرنشینی
- دیدگاه تاریخ‌نگاری در شهرنشینی
- دیدگاه اقتصادی سیاسی در شهرنشینی
- تفاوت‌های اقتصادی، اجتماعی، ریخت‌شناسی، روند برنامه‌ریزی درحوزه‌ی شهر بین کشورهای توسعه یافته و ایران، توصیف و تبیین و تحلیل پدیده‌ی "شهرنشینی شتابان" و "شهرنشینی بدون نظریه" در ایران
- رشد شهرنشینی بی رویه، بی تعادلی شهری و جمعیتی درسرزمین ایران و پخشایش ناموزون
- رابطه‌ی توسعه برون‌زا در دهه‌ی ۱۳۴۰ (اجرای قانون اصلاحات ارضی) و توسعه‌ی بدون الگو در ۵۰ سال اخیر و وضعیت شهر و شهرنشینی در ایران
- وضعیت نابرابری، آنومی و سرمایه‌ی اجتماعی در شهرهای ایران و به ویژه کلان شهرها با نگاهی بر مهم‌ترین عناوین مسائل و آسیب‌های اجتماعی در شهرها با رویکرد مددکاری اجتماعی
- مروری بر بدمسکنی و مسکن غیررسمی در متن و حاشیه‌ی شهرها و پیامدهای اجتماعی آن
- مفهوم شهر سالم و ابعاد و مولفه‌های آن

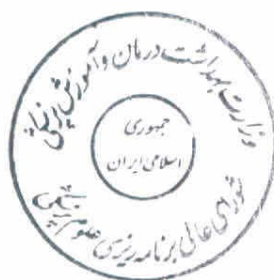

منابع اصلی درس

- ۱- شارع پور محمود، جامعه شناسی شهری، تهران: انتشارات سمت، آخرین ویرایش
- ۲- پیران پرویز، دیدگاه های نظری در جامعه شناسی شهری و شهرنشینی، مجله اطلاعات سیاسی اقتصادی، شماره های ۴۰ الی ۵۰
- ۳- حاشیه نشینی و اسکان غیررسمی، مجموعه مقالات، تهران: دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، دو جلد، آخرین ویرایش
- ۴- توسلی غلام عباس، جامعه شناسی شهری، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور، آخرین ویرایش
- ۵- کاستلو وینسنت فرانسیس، شهرنشینی در خاورمیانه، مترجم پرویز پیران و عبدالعلی رضایی، انتشارات نی، آخرین ویرایش

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در کلاس
- ۲۰٪ تهیه ی یک گزارش در مورد یکی از مسائل شهرنشینی در ایران و ارائه در کلاس
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۲۵

نام درس: کاربرد انسان شناسی در مددکاری اجتماعی

پیش نیازها همزمان: مبانی جامعه شناسی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود که دانشجو با مفاهیم فرهنگ، ویژگی‌های فرهنگی، توسعه فرهنگی و چگونگی تأثیر این عوامل بر رفتار انسان و بهره‌گیری از آن در مددکاری اجتماعی آشنا شده باشد. دانشجو در پایان این درس قادر خواهد بود از دانش، مهارت، تجربیات و ارتباطات اجتماعی بومیان مناطق مختلف و افرادی که دارای خرده فرهنگ‌های خاص هستند، در تصمیم‌گیری‌های حرفه‌ای خود لحاظ کند. انتظار می‌رود دانشجو با توجه به ملاحظات اخلاقی، نگرش‌های تبعیض‌آمیز خود نسبت به اقوام مختلف در ایران را مورد بررسی و بازنگری قرار دهد و برای دانش، مهارت، تجربیات و ارتباطات اجتماعی بومیان مناطق مختلف و افرادی که دارای خرده فرهنگ‌های خاص هستند، ارزش قائل باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- مفهوم مردم شناسی
- حیطه و قلمرو مردم شناسی
- نظریه‌ها و مکاتب مردم شناسی (مکاتب تکاملی، اشاعه، کارکردگرایی و ساختارگرایی)
- فرهنگ گروه‌ها و اقوام ایرانی در خصوص مرگ و عزاداری و ملاحظات مربوطه در تعامل با مراجعہ کنندگان به مددکاران اجتماعی
- فرهنگ گروه‌ها و اقوام ایرانی در زمینه ازدواج و ملاحظات مربوطه در تعامل با مراجعہ کنندگان به مددکاران اجتماعی
- فرهنگ گروه‌ها و اقوام ایرانی در خصوص حل مناقشات و ملاحظات مربوطه در تعامل با مراجعہ کنندگان به مددکاران اجتماعی
- فرهنگ گروه‌ها و اقوام ایرانی در خصوص مشارکت و کار گروهی و ملاحظات مربوطه در تعامل با مراجعہ کنندگان به مددکاران اجتماعی
- فرهنگ گروه‌ها و اقوام ایرانی در خصوص خرده فرهنگ معتادان و ملاحظات مربوطه در تعامل با مراجعہ کنندگان به مددکاران اجتماعی
- خرده فرهنگ زندگی خیابانی و ملاحظات مربوطه در تعامل با مراجعہ کنندگان به مددکاران اجتماعی
- خرده فرهنگ مهاجرین افغان در ایران و ملاحظات مربوطه در تعامل با مراجعہ کنندگان به مددکاران اجتماعی
- خرده فرهنگ کولی‌ها و ملاحظات مربوطه در تعامل با مراجعہ کنندگان به مددکاران اجتماعی
- ملاحظات اخلاقی مددکاری اجتماعی در خصوص عدم تبعیض و توجه به فرهنگ مراجعان

منابع اصلی درس:

- 1- Mirzaee, Z., Maarefvand, M., Mousavi, M. T., Pourzand, N., Hossienzadeh, S., & Khubchandani, J. (2021). Stakeholders' perspectives on girls' early marriage in Maneh and Samalqan, Iran. *Children and Youth Services Review*, 122, 105900.
- 2- Maarefvand, M., Shirazi, M. S., Peyravi, R., & Farhoudian, A. (2017). Typology of street substance users' communities in Tehran, Iran. *Addiction & health*, 9 (1), 32.
- 3- Songhori, N., Maarefvand, M., Fekr-Azad, H., & Khubchandani, J. (2018). Facilitators and barriers of afghan refugee adolescents' integration in Iran: A grounded theory study. *Global Social Welfare*, 5(4), 243-252.

۴- فکوهی، ناصر. مبانی انسان شناسی. تهران: نشر نی. آخرین ویرایش

۵- روح الامینی، محمود. گرد شهر با چراغ: در مبانی انسان شناسی با تجدید نظر. تهران: عطار. آخرین ویرایش

۶- فکوهی، ناصر. تاریخ اندیشه و نظریه های انسان شناسی. تهران: نشر نی. آخرین ویرایش

۷- معارف وند، معصومه؛ تدین نجف آبادی، نازنین. اصول اخلاقی در حرفه مددکاری اجتماعی، تهران: انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش

۸- افشار سیستانی، ایرج. کولی ها- پژوهشی در زمینه زندگی کولیان ایران و جهان. تهران: انتشارات روزنه. آخرین ویرایش

۹- ارجمندی و نوروزی. (۱۳۸۹). حل منازعات قومی در میان عشایر بختیاری شهرستان ایذه: رسم "خون بری" یا "خون بس". بررسی مسائل اجتماعی ایران، ۱(۱)، ۱-۴۴.

۱۰- اعتمادی فرد. (۱۳۹۱). تحلیل جامعه شناسانه ذهنیت و تجربیات نسلی در ایران؛ با تاکید بر شیوه های مناقشه و حل آن. مطالعات توسعه اجتماعی-فرهنگی. ۱(۳): ۱۶۰-۱۳۷.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در کلاس
- ۴۰٪ انجام یک تک نگاری در مورد یکی از خرده فرهنگ ها در ایران و ارائه گزارش آن
- ۴۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۲۶

نام درس: مددکاری اجتماعی صنعتی و سازمانی

پیش‌نیازها همزمان: مبانی و کاربرد علم حقوق در مددکاری اجتماعی، نظریه‌ها و مداخلات مددکاری اجتماعی
فردی در عمل، نظریه‌ها و مداخلات مددکاری گروهی در عمل

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود دانشجو با مفهوم مددکاری اجتماعی صنعتی، تاریخچه‌ی آن در ایران و جهان، نقش مددکار اجتماعی در واحدهای صنعتی و روش مداخله در این حوزه آشنا شده باشد. در عین حال انتظار می‌رود دانشجو با قانون کار و قانون تأمین اجتماعی و شمول هر یک از آنها آشنا شده باشد و در مورد انواع قرارداد کار، انواع مرخصی‌ها و شرایط تعلق براساس شرایط کارگاه و کارگران، آئین دادرسی کار و نحوه‌ی صحیح دفاع کارفرما و کارگران در هیئت‌های کار، انواع بیمه اجتماعی، انواع مستمری‌ها و تعهدات مهم سازمان تأمین اجتماعی، روش محاسبه و پرداخت مزد، مزایای حین سال، مزایای پایان سال و مزایای پایان قرارداد و مستمری‌ها و نحوه‌ی دفاع در هیئت‌های تأمین اجتماعی آگاهی کسب کرده باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- مفهوم مددکاری اجتماعی صنعتی
- تاریخچه‌ی مددکاری اجتماعی صنعتی در ایران و جهان
- نقش مددکار اجتماعی در واحدهای صنعتی
- ارزیابی نیازها در واحدهای صنعتی
- انواع مداخلات مددکاری اجتماعی در واحدهای صنعتی (باتأکید بر مداخلات فردی، خانوادگی، گروهی و جامعه‌ای)
- نقش مددکار اجتماعی در ایفای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها
- مستندسازی و گزارش‌نویسی مددکاری اجتماعی در واحدهای صنعتی
- قانون کار و تأمین اجتماعی (شمول قانون کار، انواع قرارداد کار، بررسی کامل محتوای قرارداد کار، انواع مرخصی‌ها و شرایط تعلق براساس شرایط کارگاه و کارگران، آموزش نکات مهم آئین دادرسی کار و نحوه‌ی صحیح دفاع کارفرما و کارگران در هیئت‌های کار، شمول قانون تأمین اجتماعی (مزایای مشمول و غیرمشمول بیمه، شناسایی و تفکیک قرارداد کار و سایر قراردادهای)، انواع بیمه‌ی اجتماعی، مستمری بازنشستگی، مستمری بازماندگان، غرامت دستمزد و تعهدات مهم سازمان تأمین اجتماعی، تعهدات کارفرمایان و پیمانکاران و نحوه‌ی محاسبه‌ی حق بیمه در قراردادهای پیمانکاری، روش محاسبه و پرداخت مزد، مزایای حین سال، مزایای پایان سال و مزایای پایان قرارداد و مستمری‌ها، آئین نامه‌ی هیئت‌های تشخیص مطالبات، نحوه‌ی لایحه‌نویسی و دفاع در هیئت‌های تأمین اجتماعی)

منابع اصلی درس:

- 1- Cheeran, M. T., Joseph, G., & Renjith, T. A. (2015). Scope of social work profession in industrial establishment. *International Journal of Advanced Research in Management and Social Sciences*, 4(8), 315-326.
- 2- Sarkar, S. (2008). Industrial social work to corporate social responsibility: A transformation of priority. *Journal of Human Values*, 14(1), 31-48.

۳- در قلمرو صنعت، تهران: انتشارات سینور، آخرین ویرایش.

۴- قانون کار جمهوری اسلامی ایران، آخرین ویرایش

۵- قانون تأمین اجتماعی، آخرین ویرایش

۶- فکرآزاد، حسین و طاهریان ریزی، ابوالفضل. مددکاری اجتماعی

شیوه ارزشیابی دانشجو:

— ۲۰٪ مشارکت فعال در کلاس

— ۲۰٪ آزمون میان‌ترم

— ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۲۷

نام درس: روان شناسی رشد

پیش نیازها همزمان: روان شناسی عمومی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می رود که دانشجو با نظریه های مرتبط با رشد شناختی، عاطفی-هیجانی، جسمی-حرکتی، اخلاقی، و اجتماعی کودک از زمان تولد تا نوجوانی، جوانی و سالمندی آشنا شود و در مورد رشد پیش از تولد و آسیب شناسی رشد در ابعاد مختلف آن آگاهی کسب کند. در عین حال انتظار می رود دانشجو در پایان این درس بتواند روش های برخورد با چالش های رشد را شناسایی کند و راهکارهای مناسب برای ارجاع را درمان آن ها را پیشنهاد دهد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- تاریخچه ی رشد
- نظریه های رشد
- رشد پیش از تولد
- رشد جسمی- حرکتی (از زمان تولد تا نوجوانی، جوانی و سالمندی)
- رشد شناختی (از زمان تولد تا نوجوانی، جوانی و سالمندی)
- رشد عاطفی- هیجانی (از زمان تولد تا نوجوانی، جوانی و سالمندی)
- رشد اجتماعی (از زمان تولد تا نوجوانی، جوانی و سالمندی)
- آسیب شناسی رشد (از زمان تولد تا نوجوانی، جوانی و سالمندی)

منابع اصلی درس:

- ۱- برگ، لورا. روانشناسی رشد (از لقاح تا کودکی). ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: نشر ارسباران. آخرین ویرایش
- ۲- پاپالیا و همکاران. روانشناسی رشد و تحول انسان. ترجمه عرب قهستانی و همکاران. تهران: انتشارات رشد. آخرین ویرایش
- ۳- احدى، حسن؛ بنی جمال، شکوه السادات. روانشناسی رشد (مفاهیم بنیادی در روانشناسی کودک). تهران: انتشارات بخشایش. آخرین ویرایش
- ۴- فرهنگی، عبدالحسین. روانشناسی رشد. تهران: انتشارات پوران پژوهش. آخرین ویرایش
- ۵- ویلیام کرین، نظریه های رشد (مفاهیم و کاربردها). ترجمه غلامرضا خوی نژاد و علیرضا رجایی. تهران: انتشارات رشد. آخرین ویرایش

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در طول ترم و تکالیف
- ۲۰٪ آزمون میان ترم
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۲۸

نام درس: آسیب شناسی روانی

پیش نیازها همزمان: روان شناسی عمومی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود دانشجو بتواند بهداشت روان و مولفه‌های آن را تعریف کند، با انواع اختلالات روان‌پزشکی آشنا شود. تاریخچه‌ی مددکاری اجتماعی در حوزه‌ی روان‌پزشکی را مورد بررسی قرار داده و نقش مددکار اجتماعی در کار با بیماران دارای اختلال روان‌پزشکی را فراگیرد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- تعریف بهداشت روان
- مولفه‌های بهداشت روان
- مروری بر شناختن رفتار نابهنجار
- تاریخچه‌ی مددکاری اجتماعی روان‌پزشکی آشنایی با اختلالات روان‌پزشکی:
 ۱. اختلالات تکوین عصبی (کم‌توانی ذهنی، تأخیر کلی رشد، اختلالات ارتباطی، اختلال طیف اوتیسم و اختلال بیش‌فعالی - کمبود توجه (ADHD))
 ۲. اختلال دوقطبی و اختلالات مرتبط (شیدایی و دوره‌های افسردگی)
 ۳. اختلالات اضطرابی (اختلال اضطراب فراگیر (GAD)، آگورافوبیا (ترس از مکان‌های شلوغ)، اختلال اضطراب اجتماعی، فوبیاهای خاص، اختلال هراس (پانیک) و اختلال اضطراب جدایی)
 ۴. اختلالات مربوط به استرس (اختلال استرس حاد، اختلالات سازگاری، اختلال استرس پس از سانحه (PTSD) و اختلال دل‌بستگی واکنشی)
 ۵. اختلالات گسستگی (اختلال هویت تجزیه‌ای و اختلال شخص‌زدایی - واقعیت‌زدایی)
 ۶. اختلالات روان‌تنی (اختلال علائم جسمانی، اختلال اضطراب بیماری، اختلال تبدیلی و اختلال ساختگی)
 ۷. اختلالات تغذیه‌ای (بی‌اشتهایی عصبی، پراشتهایی عصبی، اختلال ن‌شخوار، اختلال پایکا (Pica) و اختلال پرخوری افراطی)
 ۸. اختلالات خواب (نارکولپسی، اختلال بی‌خوابی، اختلال پرخوابی، اختلالات خواب مربوط به تنفس، پاراسومنیا)
 ۹. اختلال‌های کنترل تکانه‌ای (کلپتومنیا (جنون دزدی)، پایرومانیا (جنون آتش‌افروزی)، اختلال انفجاری متناوب، اختلال سلوک، اختلال نافرمانی مقابله جویانه)
 ۱۰. اختلالات افسردگی (اختلال بی‌نظمی خلقی اخلال‌گر، اختلال افسردگی عمده (اختلال افسردگی ماژور)، اختلال افسردگی مداوم (دیستمی)، اختلال دیس‌فورمای پیش از قاعدگی، اختلال افسردگی ناشی از مواد/ دارو، اختلال افسردگی ناشی از دیگر شرایط پزشکی)
 ۱۱. اختلالات مرتبط با مصرف مواد
 ۱۲. اختلالات عصب شناختی (دلیریوم (روان‌آشفته‌گی) و اختلالات عصب‌شناختی)
 ۱۳. اسکیزوفرنی
 ۱۴. اختلالات وسواسی - جبری

۱۵. اختلالات شخصیتی (اختلال شخصیت ضداجتماعی، اختلال شخصیت دوری‌گزین یا اجتنابی، اختلال شخصیت مرزی، اختلال شخصیت وابسته، اختلال شخصیت نمایشی، اختلال شخصیتی خودشیفته، اختلال شخصیت وسواسی-جبری، اختلال شخصیت پارانویید، اختلال شخصیت اسکیزوئید و اختلال شخصیت اسکیزوتایپال)

منابع اصلی درس:

- ۱- هالچین، ریچارد و ویتبورن، سوزان کراس. آسیب‌شناسی روانی. ترجمه یحیی سیدمحمدی. تهران: انتشارات ارسباران. آخرین ویرایش
- ۲- سادوک، بنجامین جیمز و سادوک ویرجینیا. دستنامه روانپزشکی بالینی. ترجمه فرزین رضاعی. تهران: انتشارات ارجمند. آخرین ویرایش.
- ۳- انجمن روانپزشکی آمریکا. راهنمای تشخیصی و آماری اختلالهای روانی DSM-5. ترجمه فرزین رضاعی و همکاران. تهران: انتشارات ارجمند. آخرین ویرایش
- ۴- بنجامین جیمز سادوک، ویرجینیا آلکوت سادوک، پدرو روئیز. خلاصه روان پزشکی کاپلان و سادوک. ترجمه فرزین زارعی. تهران: انتشارات ارجمند. آخرین ویرایش

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در طول ترم و تکالیف
- ۲۰٪ آزمون میان‌ترم
- ۶۰٪ آزمون تشریحی پایان‌ترم

کد درس: ۲۹

نام درس: روان شناسی بالینی

پیش نیازها همزمان: آسیب شناسی روانی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می رود دانشجو با تاریخچه ی روانشناسی بالینی، نظریه های روان شناختی، نحوه ی سنجش و قضاوت بالینی، چارچوب مداخلات در روان شناسی بالینی و کاربرد روان شناسی بالینی در حرفه های یاورانه آشنا شده باشد و بتواند سنجش دقیقی از وضعیت روان شناختی مراجع انجام دهد. انتظار می رود دانشجو در پایان این درس برداشت درستی نسبت به اختلالات روان پزشکی و درمان بیماران مبتلا به این اختلالات داشته باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- تاریخچه ی روان شناسی بالینی
- نظریه های روان شناختی (دیدگاه های روان پویشی، پدیدارشناختی، انسان گرایی، وجودی، رفتاری و شناختی رفتاری)
- سنجش در روان شناسی بالینی (مصاحبه ی سنجشی و کاربرد آزمون های روان شناختی در حوزه های هوش و شخصیت)
- قضاوت بالینی (Case Report و نمایش فیلم و تمرین قضاوت بالینی در مورد آن ها در کلاس)
- چارچوب مداخلات روان شناختی
- روان درمانی گروهی

منابع اصلی درس:

- ۱- کرام، جفری و همکاران. مقدمه ای بر روانشناسی بالینی. ترجمه مهرداد فیروزبخت. تهران: انتشارات ارسباران. آخرین ویرایش
- ۲- پرینستاین، میچل جی و ترال، تیموتی جی. روانشناسی بالینی فیرس. ترجمه مهرداد فیروزبخت. تهران: انتشارات رشد. آخرین ویرایش
- ۳- پروچسکا، جیمزا و نورکراس، جان سی. نظریه های روان درمانی. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: انتشارات روان. آخرین ویرایش
- ۴- شاملو، سعید. روانشناسی بالینی. تهران: انتشارات رشد. آخرین ویرایش
- ۵- گنجی، مهدی. روانشناسی بالینی (آپدیت DSM-5). تهران: انتشارات ساوالان. آخرین ویرایش

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در طول ترم
- ۳۰٪ ارائه ی گزارش سنجش (مصاحبه ی سنجشی و اجرای آزمون های روان شناختی)
- ۱۰٪ حل مسئله (قضاوت بالینی بر اساس کیس ارائه شده توسط استاد)
- ۴۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۳۰

نام درس: روان‌شناسی اجتماعی

پیش‌نیازها: روان‌شناسی عمومی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود دانشجو با تاریخچه و نظریه‌های روان‌شناسی اجتماعی، شناخت اجتماعی، رفتار در گروه‌ها، چگونگی نفوذ اجتماعی و تأثیر کنترل، رهبری و مدیریت، رفتار در موقعیت‌های اضطراری، اطاعت و فرمان‌برداری، پرخاشگری، نگرش‌ها و چگونگی تکوین آن‌ها و کاربرد روان‌شناسی اجتماعی در مددکاری اجتماعی آشنا شده باشد. انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس بتواند رفتارهای مختلف گروه‌های اجتماعی را تشخیص دهد و عوامل اجتماعی مؤثر بر رفتار گروه‌ها را شناسایی کند. در عین حال دانشجو باید بتواند برای نفوذ و کنترل بر رفتارهای اجتماعی پیشنهاد‌های مناسب ارائه نماید. انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس برداشت درستی نسبت به رفتارهای گروه‌های اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن‌ها داشته باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- کلیات، تعاریف و مفاهیم مرتبط با روان‌شناسی اجتماعی
- تاریخچه‌ی روان‌شناسی اجتماعی
- بنیان‌های نظریه‌های روان‌شناسی اجتماعی ارتباط و کاربرد روان‌شناسی اجتماعی برای مددکاران اجتماعی
- نظریه‌های شناختی، نظریه‌های محرک- پاسخ
- حوزه‌های اصلی روان‌شناسی اجتماعی
- شناخت اجتماعی
- ادراک اجتماعی
- هم‌رنگی با جماعت
- ارتباط جمعی، تبلیغات و متقاعدسازی
- رفتار در گروه‌ها
- چگونگی نفوذ اجتماعی و تأثیر کنترل
- توجیه خود رفتار در موقعیت‌های اضطراری
- رهبری و مدیریت
- اطاعت و فرمان‌برداری
- پرخاشگری
- پیش‌داوری
- نگرش‌ها و چگونگی تکوین آن‌ها و تغییر نگرش
- روان‌شناسی اجتماعی در عمل

منابع اصلی درس:

- ۱- کریمی، یوسف. روانشناسی اجتماعی. ویراستار دکتر حسن سیف. تهران: دانشگاه پیام نور. آخرین ویرایش
- ۲- آرونسون، الیوت. ویلسون، تیموتی. روان شناسی اجتماعی، ترجمه مجید صفاری نیا، پرستو حسن زاده، انتشارات ارسباران. آخرین ویرایش
- ۳- کریمی، یوسف. روان شناسی اجتماعی (نظریه ها، مفاهیم و کاربردها)، انتشارات ارسباران، آخرین ویرایش.
- ۴- دوچ، مورتون، کراوس، رابرت. نظریه ها در روانشناسی اجتماعی، دانشگاه تهران. آخرین ویرایش.
- ۵- آرونسون، الیوت. روانشناسی اجتماعی. ترجمه حسین شکرکن، تهران: انتشارات رشد. آخرین ویرایش
- ۶- فرانزوی، استیون. روانشناسی اجتماعی. ترجمه منصور قنادان و مهرداد فیروزبخت. تهران: انتشارات رسا. آخرین ویرایش

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۵٪ ارائه‌ی شناسنامه‌ی یک گروه اجتماعی
- ۲۵٪ تنظیم یک گزارش در خصوص نگرش، ابعاد آن و چگونگی تغییر نگرش در یکی از گروه‌های اجتماعی (گروه اجتماعی با تأیید استاد این درس باید انتخاب شود)
- ۵۰٪ آزمون تشریحی پایان‌ترم

کد درس: ۳۱

نام درس: زبان تخصصی

پیش نیاز یا هم زمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان درس انتظار می رود که دانشجو بتواند خود را به عنوان مددکار اجتماعی به زبان انگلیسی معرفی کند و در مورد رشته‌ی مددکاری اجتماعی توضیح دهد. انتظار می رود دانشجو با واژگان و اصطلاحات کلیدی تخصصی و رایج مددکاری اجتماعی به زبان انگلیسی آشنا شده باشد و بتواند متن‌های تخصصی مرتبط با مددکاری اجتماعی را به زبان انگلیسی بخواند و درک کند. در عین حال انتظار می رود دانشجو بتواند متن‌های تخصصی مددکاری اجتماعی به زبان انگلیسی را خلاصه کند و با تلفظ صحیح در مورد آن‌ها ارائه کوتاهی داشته باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- Self-introduction focusing on their profession as social worker
- Most popular vocabularies, keywords, and terminologies in social work and social services
- Reading academic social work texts
- Summarizing academic social work texts
- Giving lectures about the summarized academic social work texts

منابع اصلی درس:

- 1- Walsh, J. Theories for direct social work practice. Cengage Learning. Last Edition
- 2- Geraldine Ludbrook, English for International Social Work. Libreria Editrice Cafoscarina. Last Edition.
- 3- John Harris and Vicky White. A Dictionary of Social Work and Social Care. Oxford University Press. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- 50% Reading
- 10% Writing
- 20% Listening
- 20% Speaking

کد درس: ۳۲

نام درس: سلامت اجتماعی

پیش نیازها: همزمان: اصول و مبانی سیاست اجتماعی و رفاه اجتماعی - سیاست‌های اجتماعی و برنامه‌های

سلامت و رفاه اجتماعی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود که دانشجو که با تعاریف و ابعاد سلامت به خصوص سلامت اجتماعی، تعیین کننده‌های اجتماعی سلامت، شاخص‌ها و ابزارهای سنجش سلامت اجتماعی، رویکردهای نظری سلامت اجتماعی و همچنین مداخلات مددکاری اجتماعی در حیطه سلامت اجتماعی آشنا شود.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- آشنایی با تعاریف و ابعاد سلامت اجتماعی
- شاخص‌ها و ابزارهای سنجش سلامت اجتماعی
- اسناد بالادستی، برنامه‌ها و طرح‌های حوزه سلامت اجتماعی در کشور
- تعیین‌کننده‌های کلان در ارتقاء سلامت اجتماعی
- رویکردهای نظری سلامت اجتماعی
- چارچوب مفهومی کمیسیون تعیین‌کننده‌های اجتماعی (ساختار سیاسی - اجتماعی، تعیین‌کننده‌های ساختاری و موقعیت اقتصادی - اجتماعی و عوامل واسطه‌ای)
- مدل‌های طراحی شده در زمینه‌ی عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت
- جایگاه و کاربرد رویکرد سلامت اجتماعی در نظام بهداشتی - درمانی
- مداخلات مددکاری اجتماعی در حوزه‌ی سلامت اجتماعی (بر اساس الگوی روش‌های مستقیم و غیرمستقیم ارائه - ی خدمات مددکاری اجتماعی)

منابع اصلی درس:

- ۱- محقق کمال، سید حسین و عبدالله تبار درزی، هادی. کتاب سلامت اجتماعی (درآمدی بر مبانی نظری، مفاهیم، ابعاد و شاخص‌ها، تهران: انتشارات سخنوران، آخرین ویرایش.
- ۲- سلامت و عوامل اجتماعی تعیین کننده آن، دبیرخانه عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت، معاونت سلامت وزارت بهداشت، انتشارات سایه روشن، چاپ اول، ۱۳۸۷
- ۳- شوشتری، زهرا جرجران و همکاران. چارچوبی مفهومی جهت اقدام در تعیین کننده‌های اجتماعی سلامت، سازمان جهانی بهداشت. تهران: انتشارات دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی. آخرین ویرایش.
- ۴- جوادی و همکاران. پروتکل جامع خدمات مددکاری اجتماعی در بیمارستان‌ها و مراکز آموزشی و درمانی. ابلاغ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۴۰۰).

۵- علی پور و همکاران. پروتکل مداخلات تخصصی مددکاران اجتماعی مراکز درمانی در کار با بیماران مبتلا به اختلالات روانپزشکی. ابلاغ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۴۰۲).

۶- سبزی و همکاران. (۱۳۹۹). پروتکل های تخصصی مددکاری اجتماعی در نظام سلامت. تهران. انتشارات، رشد فرهنگ.

۷- جوادی و همکاران (۱۴۰۱). استانداردها و راهنمای عمل مددکاری اجتماعی در بیمارستان ها. تهران. انتشارات، رشد فرهنگ

8- Gehlert, Sara, Browne, Terim. Handbook of health social work, New York: John Wilery and Sons, Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در کلاس
- ۱۵٪ ارائه ی گزارش علمی در خصوص موضوعات مرتبط با سلامت اجتماعی
- ۱۵٪ امتحان میان ترم
- ۵۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۳۳

نام درس: مددکاری اجتماعی سالمندی

پیش نیازها همزمان: مبانی مددکاری اجتماعی - نظریه‌ها و مداخلات مددکاری اجتماعی فردی در عمل

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

دانشجویان با دوره‌ی سالمندی، ویژگی‌های جسمانی، روانی و اجتماعی سالمندی، بیماری جسمانی و روانی شایع در دوران سالمندی، نظریه‌های روانی اجتماعی در حوزه‌ی سالمندی، سیاست‌های مرتبط با سالمندان آشنا شود. مددکاری اجتماعی سالمندی را بشناسد، روش‌های ارزیابی و مصاحبه با سالمند را بشناسد و در عمل بکارگیرد. مداخله‌ی مددکاری اجتماعی در عرصه‌های مختلف کار با سالمندان را بشناسد و آن‌ها را بکار گیرد. موضوعات اخلاقی در کار با سالمندان را فراگیرد و در عرصه‌ی عمل بکار گیرد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- کلیات و تعاریف مرتبط با سالمندی
- ضرورت مداخلات مددکاری اجتماعی با سالمندان
- آشنایی با وضعیت سالمندی در جهان و ایران
- آشنایی با ویژگی‌های جسمانی، روانی و اجتماعی دوره‌ی سالمندی
- بیماری‌ها و اختلالات شایع دوران سالمندی
- آشنایی با نیازها و مشکلات روانی اجتماعی سالمندان
- مبانی نظری مداخلات مددکاری اجتماعی سالمندی (نظریه‌های زیستی، روانی، اجتماعی سالمندی)
- جایگاه شغلی و عرصه‌های تخصصی فعالیت مددکاران اجتماعی سالمندی
- نقش و جایگاه مددکاران اجتماعی در تیم بین رشته‌ای مراقبت از سالمندان
- مداخلات تخصصی مددکاری اجتماعی در عرصه‌ی سالمندان (سالمند آزاری، سوگ، انزوای اجتماعی و غیره)
- مفهوم سالمندی موفق و مداخلات مددکاران اجتماعی در این زمینه
- ملاحظات اخلاقی در کار با سالمندان

منابع اصلی درس:

1. Barbara Hall & Terry Scragg. (2012). Social work with elderly people. Open University Press. McGraw-Hill Education.
2. Barbara Berkman. (2006). Hand book pf social work in health and aging. Oxford university press
3. Kathleen McInnis- Dittrich. (2009). Social work with older adults: A biopsychosocial approach to assessment and intervention 5th edition
۴. گلیکن، مورلی. (۱۳۹۲). مددکاری اجتماعی در قرن ۲۱. ترجمه الهام محمدی و عباسعلی یزدانی. نشر جامعه شناسان.
۵. دوست قرین، محمدتقی. (۱۳۹۵). مددکاری اجتماعی با بزرگسالان آسیب پذیر. تهران. انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.

۶. دیکنز، جان‌اتان. (۱۳۹۴). درآمدی بر مددکاری اجتماعی و سیاست اجتماعی. ترجمه استادهاشمی و همکاران. تهران. انتشارات جامعه‌شناسان
۷. روزنبرگ، جسیکا. (۱۳۹۵). حوزه‌های فعالیت در مددکاری اجتماعی. ترجمه سبزی و همکاران. تهران: انتشارات رسانه تخصصی.
۸. معتمدی، عبدالله. (۱۳۹۶). روان‌شناسی سالمندی. انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت).
۹. جوادی و همکاران. (۱۴۰۰). پروتکل خدمات مددکاری اجتماعی سالمندی در نظام سلامت (مراکز بهداشتی و درمانی)، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در طول ترم
- ۳۰٪ انجام پروژه
- ۵۰٪ آزمون کتبی تشریحی پایان‌ترم

کد درس: ۳۴

نام درس: مددکاری اجتماعی بالینی

پیش‌نیازها همزمان: آسیب‌شناسی روانی- نظریه‌ها و مداخلات مددکاری اجتماعی فردی در عمل

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود دانشجو با مهم‌ترین اهداف مددکاری اجتماعی در حوزه‌ی بالینی آشنا شود، نظریه‌های زیربنایی مداخلات را بشناسد، با چالش‌های اخلاقی در حوزه‌ی بالینی آشنا شود و قادر باشد در کار با مراجعین آن‌ها را تشخیص دهد. بتواند در کار با بیماران و خانواده‌های آن‌ها کارابزارهای مصاحبه، مشاهده، مطالعه‌ی اسناد و بازدید منزل را بکارگیرد و ابزارهای تشخیصی مانند ICF و PIE را بشناسد و با مداخلات فردی، گروهی، مبتنی بر اجتماع و کار با خانواده آشنا شود.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- کلیات و مفاهیم مرتبط با مددکاری اجتماعی بالینی
- تاریخچه فعالیت مددکاران اجتماعی در حوزه بالینی و پزشکی
- اهداف مددکاری اجتماعی در حوزه بالینی
- بنیادهای نظری در حوزه مددکاری اجتماعی بالینی
- فرایند مداخلات مددکاری اجتماعی بالینی (ارزیابی، تشخیص، هدف‌گذاری، مداخله، پایش و ارزشیابی، پیگیری)
- تکنیک‌ها، ابزارها و مهارت‌های مددکاری اجتماعی بالینی
- معرفی مداخلات مبتنی بر شواهد در حوزه‌ی مددکاری اجتماعی بالینی
- فعالیت تیمی در کار با بیماران در مراکز درمانی و بیمارستان‌ها
- حیطه‌های کاری در مددکاری اجتماعی بالینی سوء استفاده فیزیکی، سوء استفاده جنسی، تروما / PTSD، اوتیسم، دغدغه‌ها و مسائل مربوط به LGBTQ، سوگ و فقدان، بیماری‌های روان، اختلالات خلقی، اختلالات اضطرابی، بحران، سالمندی، ناتوانی‌های پیشرونده
- مداخلات مددکاری اجتماعی بالینی با خانواده‌ی بیماران و سیستم‌های مرتبط بازی درمانی، آموزش روانی، درمان راه حل محور، درمان شناختی- رفتاری، خانواده درمانی ساختاری، هنر درمانی و ..
- ملاحظات اخلاقی در مداخلات مددکاری اجتماعی در حوزه‌ی بالین
- ارائه‌ی گزارش حداقل یک مداخله عملی مددکاری اجتماعی بالینی توسط دانشجو

منابع اصلی درس:

1. Drisko, J. W., & Grady, M. D. (2019). Evidence-based practice in clinical social work. Springer. ISBN: 3030152243, 9783030152246.
2. Gould, N. (2022). Mental health social work in context. Taylor & Francis. (e-book), ISBN: 9781003181323.

3. HYPERLINK "https://www.routledge.com/search?author=Melissa%20Petrakis" \o "Search for more titles by Melissa Petrakis" Petrakis, M. (2018). Social Work Practice in Health an introduction to contexts, theories and skills. ISBN: 9781760294519
4. . Parker J. Social work practice: Assessment, planning, intervention and review. Social Work Practice. 2020:1-264.
۵. علی نیا، وهاب؛ سبزی، محمد و جوادیان، سید رضا. مددکاری اجتماعی بالینی و بهداشت روانی. تهران: ی نور. آخرین ویرایش.
۶. دوست قرین، تقی. راهبردها تکنیک ها و مداخلات حرفه‌ای در مددکاری اجتماعی. تهران: جهاددانشگاهی واحد علامه طباطبایی. آخرین ویرایش.
۷. سبزی و همکاران. (۱۳۹۹). پروتکل های تخصصی مددکاری اجتماعی در نظام سلامت. تهران. انتشارات، رشد فرهنگ.
۸. بدر، جوآن. ۱۹۴۴. مددکاری اجتماعی در بیمارستان ها. ترجمه سیار و جوادی. (۱۳۹۸). تهران. انتشارات رشد
۹. ثریار سیار، سارا نوروژی، محمدحسین جوادی و همکاران. (۱۴۰۳). طراحی و تدوین پروتکل مداخلات تخصصی مددکاران اجتماعی در فرایند پیوند اعضا. مجله پیاورد سلامت. ۱۷(۶): ۴۸۴-۴۹۱.
۱۰. علی پور و همکاران. پروتکل مداخلات تخصصی مددکاران اجتماعی مراکز درمانی در کار با بیماران مبتلا به اختلالات روانپزشکی. ابلاغ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۴۰۲).

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در طول ترم
- ۳۰٪ ارائه‌ی گزارش‌های موردی
- ۵۰٪ آزمون کتبی تشریحی پایان ترم

نام درس: مسائل اقتصادی ایران
کد درس: ۳۵
پیش نیازها همزمان: سیاست‌های اجتماعی و برنامه‌های سلامت و رفاه اجتماعی
تعداد واحد: ۳ واحد
نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس با کلیات و مفاهیم اولیه در علم اقتصاد آشنا شده و مهم‌ترین مسایل مبتلا به اقتصاد ایران را شناخته باشد. دانشجو پس از این درس بایستی توان فهم شاخص‌های اقتصادی مرتبط با موضوعات اجتماعی را داشته و تغییرات آن را تحلیل نماید. به علاوه دانشجو توانایی تحلیل مسیر تاثیرگذاری چالش‌های اقتصادی بر جامعه‌ی ایران و نقش آن‌ها در مسایل اجتماعی را کسب خواهد کرد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۵۱ ساعت نظری):

الف. مفاهیم اقتصاد خرد

- مبانی علم اقتصاد: تعریف علم اقتصاد، سوالات اساسی علم اقتصاد، نظام‌های اقتصادی
- سازمان‌های اقتصادی: سازمان‌های غیرانتفاعی، تعاونی‌ها، دولت
- تعادل در اقتصاد: تقاضا، عرضه، بازارهای اقتصادی
- شکست بازار: انحصارها، کالاهای عمومی، عوامل خارجی

ب. مفاهیم اقتصاد کلان

- آشنایی با شاخص‌های اقتصاد کلان: تولید ناخالص داخلی، رشد اقتصادی، سرمایه‌ی انسانی
- بی‌ثباتی‌های اقتصادی: تورم، بیکاری، رکود
- فقر و نابرابری: فقر تک‌بعدی، فقر چندبعدی، شاخص‌های نابرابری

ج. اقتصاد ایران

- تاریخچه اقتصاد ایران
- اقتصاد منابع انسانی: سرمایه‌ی انسانی، مهاجرت نخبگان، تغییرات جمعیتی
- بیکاری، تورم، فقر و نابرابری: وضعیت، ریشه‌ها و سیاست‌های مرتبط
- بودجه‌ی عمومی دولت: وضعیت، ریشه‌ها و سیاست‌های مرتبط
- سیاست‌های اقتصادی-اجتماعی در ایران: یارانه‌های نقدی، مسکن مهر، طرح تحول نظام سلامت، خصوصی سازی، سیاست‌های جمعیتی و سیاست‌های کلان

منابع اصلی درس:

- ۱- دادگر، یحیی و رحمانی، تیمور. مبانی و اصول علم اقتصاد. قم: بوستان کتاب قم. آخرین ویرایش
- ۲- دولت‌شاهی، طهماسب. مبانی علم اقتصاد. انتشارات خجسته. آخرین ویرایش
- ۳- ابریشمی، حمید، درودیان، حسین و ثوری، مهدی. چالش‌های اقتصاد ایران: تقابل دیدگاه‌های رقیب. انتشار نور علم. آخرین ویرایش
- ۴- عظیمی، حسین. اقتصاد ایران امروز: توسعه بر محور آموزش، فرهنگ و تمدن. تهران: نشر نی. آخرین ویرایش

- ۵- زمان زاده، حمید و الحسینی، محمد صادق. اقتصاد ایران در تنگنای توسعه. تهران: نشر مرکز. آخرین ویرایش
- ۶- برخوردار، سجاد و جعفری محمد. گفتارهایی در اقتصاد ایران. موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد. آخرین ویرایش
- ۷- شاکری، عباس. مقدمه‌ای بر اقتصاد ایران. انتشارات رافع. آخرین ویرایش
- ۸- نیلی، مسعود. مبانی علم اقتصادی. تهران: نشر نی: آخرین ویرایش.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت در بحث‌های گروهی
- ۲۰٪ آزمون میان‌ترم و تکالیف
- ۶۰٪ آزمون کتبی تشریحی پایان‌ترم

نام درس: حقوق گروه‌های هدف
پیش‌نیازها همزمان: مبانی و کاربرد علم حقوق در مددکاری اجتماعی
تعداد واحد: ۲ واحد (۱/۵ واحد نظری - ۰/۵ واحد عملی)
نوع واحد: نظری - عملی

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود که دانشجو با قوانین و ملاحظات اخلاقی مرتبط با گروه‌های هدف (خانواده، بیمار، کودکان، سالمندان، افراد دارای معلولیت، کودکان معارض قانون، مجرمین) مرتبط با فعالیت‌های مددکاری اجتماعی شامل خانواده-کودکان-سالمندان-معلولین و مجرمین آشنا شود و بتواند جایگاه قانونی مددکار اجتماعی در فرایند دادرسی در دادگاه‌های عمومی و انقلاب-کیفری و ویژه‌ی اطفال را تشریح کند. در عین حال انتظار می‌رود دانشجو بتواند گزارش در مورد وضعیت کیس در فرایند دادرسی‌های مربوط به گروه‌های خاص را تنظیم نماید و از اطلاعات خود در زمینه‌ی حقوق گروه‌های خاص در تهیه‌ی گزارش‌ها بهره گیرد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۶ ساعت نظری):

- حقوق خانواده (تعریف حقوق خانواده- حضانت- قیمومیت- ولایت- کفالت- انواع نکاح- انواع طلاق- مهریه)
- وضعیت حقوقی اهدای جنین و قرارداد رحم اجاره‌ای و آثار آن و فرزندپذیری (قانون نحوه‌ی اهدای جنین به زوجین نابارور، آیین نامه اجرایی قانون نحوه‌ی اهدای جنین به زوجین نابارور و دستورالعمل‌های فرزند-خواندگی)
- جایگاه اطفال و نوجوانان در قوانین حقوق داخلی (قانون اساسی، قانون مدنی، قانون مجازات اسلامی، قانون حمایت از اطفال و نوجوانان و کنوانسیون ممنوعیت و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک و توصیه‌نامه مکمل آن و پیمان‌نامه‌ی حقوق کودک)
- حقوق افراد دارای معلولیت (سیاست‌های قانونی حمایت اجتماعی از معلولین)
- حقوق سالمندان (سیاست‌های قانونی حمایت اجتماعی از سالمندان)
- سیاست‌های حمایت اجتماعی از گروه‌های خاص در قانون برنامه‌ی هفتم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
- حقوق بیماران صعب‌العلاج و خاص نظیر اعصاب روان، سرطان، تالاسمی، ام اس و غیره (سیاست‌های قانونی حمایت اجتماعی از بیماران صعب‌العلاج و خاص)
- روش گزارش‌نویسی در مددکاری اجتماعی در فرایند دادرسی در خصوص هر یک از موارد فوق

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۱۷ ساعت عملی):

- بازدید از حداقل یک جلسه دادگاه اطفال یا خانواده (مرتبط با گروه‌های خاص) (هماهنگی برای حضور دانشجویان در جلسات دادرسی باید توسط گروه آموزشی انجام شود) و تهیه‌ی گزارش دقیق از مشاهدات توسط دانشجو
- شرکت در حداقل یک جلسه‌ی علنی مجلس شورای اسلامی در مباحث مرتبط گروه‌های خاص
- بازدید از حداقل یک جلسه دادگاه یا دادرسی مرتبط با گروه‌های خاص (هماهنگی برای حضور دانشجویان در جلسات دادرسی باید توسط گروه آموزشی انجام شود) و تهیه‌ی گزارش دقیق از مشاهدات توسط دانشجو

- بررسی حداقل سه کیس در مورد موضوعات اشاره شده در بخش نظری - تهیه‌ی گزارش مددکاری اجتماعی در مورد آنها

منابع اصلی درس:

- ۱- کاتوزیان، امیرناصر. حقوق خانواده. تهران: میزان. آخرین ویرایش
- ۲- صفایی، سید حسین و امامی، اسدالله. مختصرحقوق خانواده. تهران: میزان. آخرین ویرایش
- ۳- صفایی، سید حسین و امامی، اسدالله. حقوق مدنی اشخاص و محجورین. تهران: سمت. آخرین ویرایش
- ۴- قانون حمایت از خانواده (۱۳۹۱)
- ۵- قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت (۱۴۰۰)
- ۶- قانون مجازات اسلامی (۱۳۹۲) و اصلاحات بعدی
- ۷- قانون حمایت از اطفال و نوجوانان (۱۳۹۹)
- ۸- قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی (موجود در سایت مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در ارتباط با مطالب درسی)

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۵٪ ارائه‌ی گزارش بازدید از جلسات دادرسی در دادگاه اطفال یا خانواده
- ۲۵٪ تحلیل کیس و ارائه‌ی گزارش مددکاری اجتماعی
- ۵۰٪ آزمون کتبی تشریحی پایان‌ترم

کد درس: ۳۷

نام درس: کاربرد آمار در مددکاری اجتماعی

پیش‌نیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد (۱/۵ واحد نظری - ۰/۵ واحد عملی)

نوع واحد: نظری - عملی

هدف کلی درس:

آشنایی دانشجویان با علم آمار و کاربرد آن در مددکاری اجتماعی و ایجاد توانایی در دانشجویان برای تفسیر و تحلیل اطلاعات، نیازسنجی و ارزیابی فعالیت‌های مددکاری اجتماعی و بهره‌گیری از آن در مطالعه و پژوهش.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۶ ساعت نظری):

- تعاریف و مفاهیم آمار، اهمیت و کاربرد آن در مددکاری اجتماعی
- مفهوم جامعه‌ی آماری، نمونه‌ی آماری، صفت، متغیر، داده و مقیاس‌های اندازه‌گیری
- روش‌های جمع‌آوری، ثبت و ضبط داده‌ها، تنظیم و سازماندهی داده‌ها، روش تنظیم جدول یک بعدی و دو بعدی، نمودارهای آماری و کاربرد آن
- پارامترهای آماری (میانگین، مد، میانه، دهک‌ها، واریانس، انحراف معیار) و کاربرد آن
- مفهوم سطح معنی‌داری، سطح اطمینان، فرضیه‌ی موافق، فرضیه‌ی مخالف، فرضیه‌ی دو دامنه و یک دامنه
- روش‌های نمونه‌گیری، نمونه‌ی مستقل و نمونه‌ی وابسته
- روش محاسبه‌ی حجم نمونه
- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات، مقایسه‌ی میانگین‌ها، مقایسه نسبت‌ها، رابطه و همبستگی متغیرهای کمی، رابطه و همبستگی متغیرهای کیفی

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۱۷ ساعت عملی):

- معرفی نرم‌افزار SPSS و نحوه‌ی استفاده از آن در پردازش، توصیف و تحلیل داده‌ها

منابع اصلی درس:

- ۱- کاظم محمد. روش‌های آمار و شاخص‌های بهداشتی. نشر سلمان، آخرین ویرایش.
- ۲- درسنامه تحلیل داده و گزارش‌نویسی: ۵ گام در ۱۳ روز (تفکر، یادگیری، انجام، تفسیر، نوشتن). غلامرضا قاندامینی‌قارونی. نشر بشارت.

3- Bernard Rosner, Fundamentals of Biostatistics. Cengage learning, Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجویان:

- ۳۰٪ فعالیت عملی در کلاس
- ۳۰٪ انجام تحلیل‌های آماری با نرم‌افزار SPSS
- ۴۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۳۸

نام درس: روش پژوهش کمی

پیش‌نیازها همزمان: کاربرد آمار در مددکاری اجتماعی

تعداد واحد: ۳ واحد (۲ واحد نظری - ۱ واحد عملی)

نوع واحد: نظری - عملی

هدف کلی درس:

از دانشجو انتظار می‌رود با گام‌های تدوین فرایند پژوهش کمی آشنا شود، تفاوت روش پژوهش کمی و کیفی را بشناسد، شیوه‌ی نمونه‌گیری، تعیین حجم نمونه، جمع‌آوری داده، روایی و پایایی ابزار و تحلیل داده را بشناسد، با انواع مطالعات کمی توصیفی و تحلیلی آشنا شود و بتواند از روش‌های توصیفی یا تحلیلی برای تنظیم یک پژوهش استفاده کند.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

مروری بر مسئله‌یابی و روش تحقیق علمی

مروری بر پروپوزال‌نویسی

تفاوت روش پژوهش کمی و کیفی

• تدوین اهداف، سوالات پژوهشی و فرضیات در روش پژوهش کمی

• شیوه‌های نمونه‌گیری در روش پژوهش کمی

• شیوه‌های جمع‌آوری داده‌ها در روش پژوهش کمی: روایی و پایایی ابزار

• ساخت پرسشنامه‌های آنلاین

• مروری بر نرم‌افزار SPSS

• شیوه‌های تحلیل داده‌ها در روش پژوهش کمی

• توصیف داده‌ها

انواع پژوهش‌های کمی

• مطالعات توصیفی

• مطالعه‌ی مقطعی

• مطالعه‌ی هم‌بستگی

• مطالعه‌ی مورد شاهدهی

• مطالعه‌ی کوهورت

• مطالعه‌ی شبه آزمایشی

• نکات اخلاقی در پژوهش‌های کمی

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت عملی):

- تدوین یک پروپوزال با روش کمی
- جمع‌آوری داده‌های کمی، ورود داده در نرم افزار SPSS و تجزیه و تحلیل آن‌ها

منابع اصلی درس:

- ۱- دکتر حسن رفیعی و همکاران. روش تحقیق بین رشته ای در اعتیاد و سایر مشکلات و انحرافات (آسیب‌های اجتماعی). نشر دانش، آخرین ویرایش.
- ۲- ریمون کیوی؛ ولوکوان کامپنهود. روش تحقیق در علوم اجتماعی (نظری و علمی). ترجمه عبدالحسین نیک‌گهر. تهران: فرهنگ معاصر، آخرین ویرایش.
- ۳- دلاور، علی. روش تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی، نشر ویرایش، آخرین ویرایش.
- ۴- درسنامه تحلیل داده و گزارش‌نویسی: ۵ گام در ۱۳ روز (تفکر، یادگیری، انجام، تفسیر، نوشتن). غلامرضا قائدامینی‌قارونی. نشر بشارت.

- 5- Balnaves, Mark, and Peter Caputi. Introduction to quantitative research methods: An investigative approach. Sage, Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

- ۳۰٪ ارائه‌ی یک پروپوزال با یکی از روش‌های توصیفی کمی
- ۳۰٪ ارائه‌ی تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده
- ۴۰٪ آزمون تشریحی پایان ترم

کد درس: ۳۹

نام درس: تکنولوژی در مددکاری اجتماعی

پیش نیازها همزمان: مبانی مددکاری اجتماعی، مبانی و کاربرد علم حقوق در مددکاری اجتماعی و مددکاری

اجتماعی صنعتی و سازمانی

تعداد واحد: ۱ واحد (۰/۵ نظری - ۰/۵ عملی)

نوع واحد: نظری - عملی

هدف کلی درس:

در پایان درس انتظار می‌رود که دانشجو با مفاهیم، ساختارها و مکانیزم‌های مربوط به حوزه‌ی فناوری و نوآوری آشنا گردد و به انواع اپلیکیشن‌ها، استارت آپ‌ها و فناوری‌های حوزه‌ی اجتماعی نیز مسلط گردد. همچنین دانشجو بایستی دانش استفاده از فناوری‌های نوین در جهت ارتقاء کیفیت و کمیت خدمات قابل ارائه توسط مددکار اجتماعی را کسب نماید و با پیامدهای اخلاقی و قانونی فناوری در حوزه‌ی مددکاری اجتماعی آشنا شود.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۹ ساعت نظری):

- معرفی زیست بوم فناوری و نوآوری
- آشنایی با پارک‌های علمی، فناوری و نوآوری
- آشنایی با مراکز استارت آپی
- معرفی فناوری‌ها و نوآوری‌های حوزه‌ی علوم انسانی
- آشنایی با انواع اپلیکیشن‌ها و استارت آپ‌های حوزه‌ی اجتماعی
- معرفی فناوری‌های مبتنی بر ارائه‌ی خدمات مددکاری اجتماعی مانند سلامت از راه دور، آموزش آنلاین، رسانه‌های اجتماعی، سوابق الکترونیکی و تجزیه و تحلیل داده‌ها.
- کاربرد انواع خدمات فناوری، هوش مصنوعی، رباتیک و اینترنت اشیا (IOT) در ارائه‌ی خدمات مددکاری اجتماعی و شناسایی پتانسیل‌ها و تهدیدات آن‌ها مانند دسترسی، مشارکت، کارایی، کیفیت و امنیت
- پیامدهای اخلاقی و قانونی استفاده از فناوری در فعالیت‌های مددکاری اجتماعی، مانند رازداری، رضایت آگاهانه، مرزهای حرفه‌ای و ..
- مهارت‌ها و شایستگی‌های مورد نیاز برای استفاده از فناوری در مددکاری اجتماعی، مانند سواد دیجیتال، ارتباطات، همکاری، تفکر انتقادی و حل مسئله.
- بهترین شیوه‌ها و استانداردها برای استفاده از فناوری در عملکرد مددکاری اجتماعی، مانند انتخاب فناوری مناسب، تضمین حریم خصوصی و امنیت، حفظ اسناد و مدارک و سوابق، ارزیابی نتایج، و مشارکت در آموزش مداوم.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۱۷ ساعت عملی):

طرح یک برنامه‌ی عملیاتی مرتبط با حوزه‌ی تکنولوژی در مددکاری اجتماعی

منابع اصلی درس:

1. Dunlop, J., & Holosko, M.J. (Eds.). (2006). Information Technology and Evidence-Based Social Work Practice (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203051795>
2. Hitchcock, L. I., Sage, M., & Smyth, N. J. (2019). *Teaching social work with digital technology*. CSWE Press. <https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780195389678/obo-9780195389678-0277.xml>
3. Fitch, D. (2017). Technology in social work. Oxford University Press.
4. Reamer, F. (2021). Ethical issues in social work and technology. Oxford University Press. <https://www.amazon.com/Ethical-Issues-Practice-Advances-Services/dp/1522530908>
۵. شیرعلی، ا. (۱۳۹۹). جامعه‌شناسی تکنولوژی. اندیشه احسان
۶. نینوایی، ن. (۱۳۹۸). آشنایی با جدیدترین فناوری‌های جهان. عصر قلم
۷. محمودپور، ب. (۱۳۹۳). جاری‌سازی تحقیق با تأکید بر حوزه‌ی علوم انسانی. موزه ملی علوم و فناوری ایران

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۴۰٪ آزمون تشریحی پایان‌ترم
- ۴۰٪ مشارکت و فعالیت در کلاس در قالب فعالیت‌های عملی
- ۲۰٪ امتحان میان‌ترم

کد درس: ۴۰

نام درس: اصول و مبانی مدیریت خطر حوادث و بلایا

پیش نیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ (۱ واحد نظری - ۱ واحد عملی)

نوع واحد: نظری - عملی

هدف کلی درس:

آشنایی دانشجویان با مفاهیم مبانی مدیریت خطر بلایا است که شامل شناخت چرخه مدیریت خطر، مفاهیم و ساختار مدیریت خطر، شناخت اصول مدیریت و برنامه ریزی بخش سلامت در مراحل کاهش آسیب آمادگی پاسخ و بازیابی در حوادث و بلایا، اصول ابتدایی خود امدادی و دگر امدادی می باشد.

شرح درس:

در این درس دانشجویان ضمن آشنایی و شناخت ادبیات مشترک مدیریت خطر بلایا، با مهارت‌های عملی حیاتی نظیر احیا قلبی ریوی پایه، تریاژ و ... آشنا می شود.

رئوس مطالب: (۱۷ ساعت نظری - ۳۴ ساعت عملی)

الف: نظری (۱۷ ساعت)

- ✓ آشنایی با کلیات، مفاهیم، واژه‌ها، اهمیت و ضرورت مدیریت حوادث و بلایا
- ✓ آشنایی با مخاطرات طبیعی و انسان ساخت در جهان و ایران
- ✓ آشنایی با شیوه‌های پیشگیری از وقوع بلایا
- ✓ آشنایی با شیوه‌های ارتقای آمادگی برای پاسخگویی موثر به بلایا و حوادث
- ✓ آشنایی با اثرات روانشناختی بلایا و حمایت‌های روانی اجتماعی
- ✓ آشنایی با بازیابی پس از بلایا و برگشت به حالت بهتر از قبل
- ✓ آشنایی با سامانه فرماندهی سانحه و کارکردهای آن
- ✓ آشنایی با قانون و اسناد ملی مدیریت حوادث و بلایا

ب: عملی (۳۴ ساعت)

- ✓ انجام احیا پایه یک و دو نفره (استفاده از ماکت، کار با الکترو شوک خودکار خارجی AED)
- ✓ شرکت در تمرین (دور میزی، اطفای حریق ...)
- ✓ آشنایی با انجام تریاژ پایه
- ✓ ارزیابی خطر

کد درس: ۴۱

نام درس: کارآموزی در عرصه مددکاری فردی (۱)

پیش‌نیاز یا همزمان: -

تعداد واحد: ۴ واحد

نوع واحد: کارآموزی در عرصه

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس، شناخت لازم از کارکرد موسسه و نقاط ضعف و قوت آن را کسب کرده باشد و نیز با گروه هدف موسسه آشنا شده باشد و بتواند نیازهای آن‌ها را تشخیص دهد. همچنین دانشجو مهارت برقراری ارتباط حرفه‌ای با سرپرست کارآموزی، کارکنان، مدیران و نیز مراجعان موسسه را بدست آورد و بر اساس کدهای اخلاقی رفتار حرفه‌ای خود را تنظیم کند.

دانشجو در پایان این درس قادر خواهد بود تحت نظارت سرپرست کارآموزی ابزارهای ارزیابی را در شناخت مراجع و مشکل بکار گیرد، مهارت‌های مصاحبه با مراجعین را کسب کند، مشکلات را اولویت‌بندی و هدف‌گذاری کند، برنامه‌ی مداخلاتی مناسب با مراجع را تنظیم کند، برنامه‌ی مداخلاتی را اجرا کند و در پایان برنامه خود را ارزشیابی کند. همچنین انتظار می‌رود دانشجو بتواند گزارش دقیقی از فرایند کار فردی خود تنظیم کند.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۰۴ ساعت کارآموزی در عرصه):

- آشنایی با موسسه، کارکنان و بخش‌های مختلف آن
- آشنایی با تاریخچه، هدف‌ها، کارکردها و ساختار موسسه
- آشنایی با گروه هدف موسسه
- ارائه گزارش دقیق از ساختار و کارکرد موسسه
- آشنایی با پرونده‌ی اجتماعی مراجعان و تحلیل و ارزیابی گزارش مددکار اجتماعی
- آشنایی با نحوه‌ی ارزیابی مراجع و روش‌های جمع‌آوری اطلاعات شامل مشاهده، مصاحبه، پرسشنامه، مطالعه اسناد و بازدید منزل
- آشنایی با نحوه‌ی تشخیص سبب شناختی، پویایی و بالینی
- آشنایی با نحوه‌ی تنظیم برنامه‌ی مداخلاتی شامل هدف‌گذاری (کوتاه مدت، میان مدت، بلند مدت)، جدول فعالیت‌ها (گانت)، ارزیابی و ارزشیابی مداخله
- آشنایی با بسته‌های مداخلاتی مبتنی بر شواهد در کار با گروه هدف
- برقراری ارتباط حرفه‌ای با مراجع بر اساس کدهای اخلاقی
- هدایت جلسه مصاحبه و کاربست مهارت‌های مصاحبه مانند تکنیک‌های همدلی، گوش دادن فعال، سوالات اکتشافی
- کاربست مهارت‌های مشاهده در ارزیابی مراجع
- برنامه‌ریزی برای ارزیابی فرد در محیط زندگی از طریق بازدید منزل و هدایت جلسه بازدید منزل
- کاربست رویکردهای تشخیصی سبب شناختی، پویایی و بالینی در ارزیابی مراجع
- بکارگیری ابزارهای تصویری ارزیابی مراجع مانند ژنوگرام، خط سیر خانواده، اکومپ
- ارائه‌ی طرح مداخلاتی برای مراجع به تفکیک اهداف، فعالیت‌ها، برنامه زمان‌بندی، نحوه‌ی پایش و ارزشیابی
- ارائه‌ی Case Report از به انجام رساندن کار مددکاری فردی حداقل با یک مراجع

منابع اصلی درس:

- ۱- دستورالعمل اجرایی دوره‌ی کارآموزی دانشجویان مقطع کارشناسی مددکاری اجتماعی. گروه آموزشی مددکاری اجتماعی. دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، آخرین ویرایش.
- ۲- اقلیما مصطفی؛ راهب غنچه، مددکاری فردی: کار با فرد، تهران: دانژه: آخرین ویرایش.
- ۳- معارف‌وند، معصومه؛ تدین نجف آبادی، نازنین. اصول اخلاقی در حرفه مددکاری اجتماعی، تهران: انتشارات رسانه تخصصی، آخرین ویرایش.
- 4- Bhattacharya, S. Social work: An integrated approach, Deep and Deep Publications. Last Edition.
- 5- Christensen, D. N., et al. Solution-based casework: An introduction to clinical and case management skills in casework practice, Routledge. Last Edition.
- 6- Hamilton, G. Theory and practice of social case work, New York School of Social Work, Columbia University. Last Edition.
- 7- Hollis, Florence. Case Work-A Psychosocial Therapy ,Random House, New York. Last Edition.
- 8- Johnson, E. J. and C. L. Huggins. Social Casework Methodology: A Skills Handbook for the Caribbean Human Services Worker, Springer Nature. Last Edition.
- 9- Misra. P.D. Social Work: Philosophy and Methods. Inter-India Publications, New Delhi. Last Edition.
- 10- Perlman, H. H. Social casework: A problem-solving process, University of Chicago press. Last Edition.
- 11- Richmond, Mary E. Social diagnosis, Russel Sage Foundation: New York. Last Edition.
- 12- Richmond, Mary E. What is Social Case Work? An Introductory Description. Russel Sage Foundation: New York. Last Edition.
- 13- Ambrosino, R., et al. Social work and social welfare: An introduction, Cengage Learning. Last Edition.
- 14- Noel, T. Social Casework: Principles and Practice, Routledge and Kegan Paul. Last Edition.
- 15- Trevithick, P. Social Work Skills: A Practice Handbook, Buckingham, Open University Press. Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجوی (منطق بر دستورالعمل کارآموزی):

- ۱۰٪ ارائه‌ی گزارش فعالیت‌های روزانه منطبق بر اهداف جلسات آموزشی
- ۱۰٪ ارائه‌ی گزارش موسسه
- ۱۰٪ ارائه‌ی گزارش مکتوب و شفاهی مشاهده جلسات مصاحبه
- ۱۰٪ برگزاری یک جلسه Case Report و سمینار درخصوص ارائه‌ی مباحث نظری مرتبط به عرصه و گروه هدف
- ۱۰٪ ارائه‌ی طرح مداخلاتی
- ۲۰٪ اجرای طرح مداخلاتی
- ۲۰٪ گزارش کار با مراجع
- ۱۰٪ ارائه‌ی گزارش مورد از مراحل انجام کار فردی

کد درس: ۴۲

نام درس: کارآموزی در عرصه مددکاری فردی (۲)

پیش‌نیازها همزمان: -

تعداد واحد: ۴ واحد

نوع واحد: کارآموزی در عرصه

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود در پایان این درس دانشجو بتواند مهارت‌های آموخته شده را در برقراری ارتباط حرفه‌ای با مراجعین بکارگیرد و جلسات مصاحبه و مداخله را هدایت کند. بتواند رویکردهای نظری مددکاری اجتماعی فردی را در کار با مراجعین بکارگیرد و تکنیک‌های آموخته شده را اجرا نماید. طرح مداخلاتی شامل تعریف مشکل، اهداف، جدول فعالیت‌ها و زمان‌بندی و ابزار پایش و ارزشیابی را بنویسد و اجرا کند. گزارش دقیقی از فعالیت‌های خود تنظیم کند. کدهای اخلاقی را فرایند کار با مراجع رعایت کند.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۰۴ ساعت کارآموزی در عرصه):

- آشنایی با موسسه، کارکنان و بخش‌های مختلف آن
- آشنایی با تاریخچه، هدف‌ها، کارکردها و ساختار موسسه
- آشنایی با گروه هدف موسسه
- ارائه گزارش دقیق از ساختار و کارکرد موسسه
- آشنایی با پرونده‌ی اجتماعی مراجعان و تحلیل و ارزیابی گزارش مددکار اجتماعی
- ارزیابی مراجع با استفاده از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات شامل مشاهده، مصاحبه، پرسشنامه، مطالعه اسناد و بازدید منزل
- تنظیم برنامه‌ی مداخلاتی شامل هدف‌گذاری (کوتاه مدت، میان مدت، بلند مدت)، جدول فعالیت‌ها (گانت)، ارزیابی و ارزشیابی مداخله
- بکارگیری بسته‌های مداخلاتی مبتنی بر شواهد در کار با گروه هدف
- برقراری ارتباط حرفه‌ای با مراجع بر اساس کدهای اخلاقی
- هدایت جلسه مصاحبه و کاربست مهارت‌های مصاحبه مانند تکنیک‌های همدلی، گوش دادن فعال، سوالات اکتشافی
- کاربست رویکردهای تشخیصی سبب شناختی، پویایی و بالینی در ارزیابی مراجع
- ارائه طرح مداخلاتی برای مراجع به تفکیک اهداف، فعالیت‌ها، برنامه زمان‌بندی، نحوه پایش و ارزشیابی
- بکارگیری نظریه‌های مددکاری اجتماعی (حداقل سه نظریه) در طرح مداخلاتی
- بکارگیری منابع حمایتی در طرح مداخلاتی
- ارائه گزارش کار با فرد به صورت مرحله به مرحله و باتوجه به رویکردها و نظریات و نیز ملاحظات اخلاقی
- ارائه Case Report از به انجام رساندن کار مددکاری فردی حداقل با سه مراجع

منابع اصلی درس:

- ۱- دستورالعمل اجرایی دوره‌ی کارآموزی دانشجویان مقطع کارشناسی مددکاری اجتماعی. گروه آموزشی مددکاری اجتماعی. دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، آخرین ویرایش.
- ۲- والش، جوزف، نظریه‌های مددکاری اجتماعی در عمل، ترجمه فریده همتی، تهران: انتشارات سمت، آخرین ویرایش

- 3- Ambrosino, R., et al. Social work and social welfare: An introduction, Cengage Learning. Last Edition.
- 4- Holosko, M. J., et al. Social work practice with individuals and families: Evidence-informed assessments and interventions, John Wiley & Sons. Last Edition.
- 5- Johnson, E. J. and C. L. Huggins. Social Casework Methodology: A Skills Handbook for the Caribbean Human Services Worker, Springer Nature. Last Edition.
- 6- Payne, M. Modern social work theory, Bloomsbury Publishing. Last Edition.
- 7- Kathol RG, Andrew RL, Squire M, Dehnel PJ. The Integrated Case Management Manual: Value-Based Assistance to Complex Medical and Behavioral Health Patients. Springer; Last Edition.

شیوه ارزشیابی دانشجوی (منطق بر دستورالعمل کارآموزی):

- ۱۰٪ ارائه گزارش فعالیت‌های روزانه منطبق بر اهداف جلسات آموزشی
- ۱۰٪ ارائه گزارش موسسه
- ۱۰٪ ارائه گزارش مکتوب و شفاهی مشاهده جلسات مصاحبه
- ۱۰٪ برگزاری یک جلسه ژورنال کلاب درخصوص مداخلات مبتنی بر شواهد در گروه هدف
- ۱۰٪ ارائه طرح مداخلاتی
- ۲۰٪ اجرای طرح مداخلاتی
- ۲۰٪ گزارش کار با مراجع
- ۱۰٪ ارائه گزارش مورد از مراحل انجام کار فردی

کد درس: ۴۳

نام درس: کارآموزی در عرصه مددکاری گروهی (۱)

پیش نیاز یا همزمان: -

تعداد واحد: ۴ واحد

نوع واحد: کارآموزی در عرصه

هدف کلی درس: انتظار می‌رود در پایان این درس دانشجو مهارت‌های لازم برای شناسایی گروه‌های موجود در یک موسسه را کسب کرده باشد و قادر باشد گزارش تاریخچه و وضعیت گروه‌های موجود (اعم از گروه‌های مددکاری اجتماعی و غیر از آن) را تهیه نماید و پویایی‌های آن‌ها را تحلیل نماید و گزارش دقیقی را در مورد آن‌ها تهیه کند.

همچنین دانشجو در پایان این درس قادر خواهد بود تحت نظارت سرپرست طرح نیازسنجی برای تشکیل گروه را تهیه و اجرا نماید، داده‌های بدست آمده در نیازسنجی را تحلیل کند، لیست اولویت‌ها را تهیه کند و تکنیک‌های مناسب برای اولویت‌بندی را برگزیند و اجرا نماید. در عین حال دانشجو قادر خواهد بود به عنوان Co-leader در جلسات مددکاری گروهی در کنار سرپرست کارآموزی حضور یابد و بخشی از فعالیت‌های گروه را با حضور و نظارت سرپرست کارآموزی اجرا نماید. انتظار می‌رود دانشجو بتواند گزارش دقیقی از جلسات گروه تهیه کند و پویایی گروه را تحلیل نماید. علاوه بر این دانشجو قادر خواهد بود ملاحظات اخلاقی در کار با گروه‌ها را مد نظر قرار دهد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۰۴ ساعت کارآموزی در عرصه):

- شناخت موسسه و زمینه‌های انجام کار مددکاری گروهی
- شناسایی گروه‌های موجود (اعم از گروه‌های مددکاری اجتماعی و غیر از آن‌ها) در محل کارآموزی و یا زمینه کار موسسه با بکارگیری روش‌های مطالعه‌ی گروه
- تحلیل پویایی گروه‌های موجود در موسسه
- تهیه و اجرای طرح نیازسنجی از گروه‌های هدف موسسه به منظور شناخت موضوعات مشترک و توانایی اولویت‌بندی موضوعات
- مطالعه‌ی طرح تشکیل گروه
- مشاهده و تحلیل جلسات مددکاری گروهی که توسط سرپرست کارآموزی یا یک مددکار اجتماعی اداره می‌شوند
- همکاری به عنوان Co-leader در مرحله‌ی پیش تشکیل، اداره‌ی گروه و پایش و ارزشیابی فعالیت‌ها در جلسات مددکاری گروهی با حضور و نظارت سرپرست کارآموزی
- شناخت ملاحظات اخلاقی در کار با گروه و ارائه‌ی پیشنهاد در مورد اقدام مددکار اجتماعی در کار با گروه‌ها و دوراهی‌های اخلاقی
- ارائه‌ی گزارش دقیق و علمی از مراحل انجام کار گروهی
- ارائه‌ی Case Report از به انجام رساندن کار مددکاری گروهی حداقل در مورد یک گروه

منابع اصلی درس:

- 1- Forsyth, D. R. Making moral judgments: Psychological perspectives on morality, ethics, and decision-making. Routledge. Last Edition
- 2- Levi, D., & Askay, D. A. Group dynamics for teams. Sage Publications. Last Edition
- 3- Hill, R., & Harris, J. (Eds.). (2011). Principles and practice of group work in addictions. Routledge. Last Edition
- 4- Rivas, R. F. & Toseland, R. W. (2017). An introduction to group work practice. New York: Macmillan. Last Edition
- 5- Garvin, C. D., Gutiérrez, L. M., & Galinsky, M. J. (Eds.). (2017). Handbook of social work with groups. Guilford Publications. Last Edition
- 6- Northen, H., & Kurland, R. (2001). Social work with groups. Columbia University Press. Last Edition
- 7- Kurtz, L. F. (2015). Recovery Groups: A guide to creating, leading, and working with groups for addictions and mental health conditions. Oxford University Press, USA. Last Edition
- 8- Lindsay, T., & Orton, S. (2014). Groupwork practice in social work. Learning Matters. Last Edition
- 9- Malekoff, A. Group work with adolescents: Principles and practice. Guilford Publications. Last Edition

- ۱۰- دستورالعمل اجرایی دوره‌ی کارآموزی دانشجویان مقطع کارشناسی مددکاری اجتماعی. گروه آموزشی مددکاری اجتماعی. دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، آخرین ویرایش.
- ۱۱- شولمن، لارنس. مددکاری اجتماعی؛ مهارت کار با گروه‌ها. ترجمه میربها و بخشی نیا. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی، آخرین ویرایش
- ۱۲- کوری و کوری. گروه درمانی. ترجمه بهاری و همکاران. تهران: نشر روان. آخرین ویرایش
- ۱۳- معارف وند و همکاران. مداخلات مبتنی بر شواهد مددکاری اجتماعی، تهران: انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش
- ۱۴- معارف‌وند و همکاران. کودک آزاری جنسی؛ رویکردها، پیشگیری و درمان. تهران: انتشارات روزنه. آخرین ویرایش

شیوه ارزشیابی دانشجو (منطق بر دستورالعمل کارآموزی):

- ۱۰٪ ارائه‌ی گزارش فعالیت‌های روزانه منطبق بر اهداف جلسات آموزشی
- ۳۰٪ ارائه‌ی گزارش مکتوب و شفاهی مشاهده دو گروه مددکاری اجتماعی و تحلیل گروه بر اساس نظریه‌های پویایی گروه
- ۱۰٪ ارائه‌ی طرح نیازسنجی برای تشکیل گروه
- ۱۰٪ اجرای طرح نیازسنجی
- ۳۰٪ ارائه‌ی گزارش جلسات مددکاری گروهی (در این گروه‌ها سرپرست یا یک مددکار اجتماعی به عنوان رهبر یا اداره‌کننده‌ی اصلی و دانشجو به عنوان کمک رهبر یا دستیار حضور خواهند داشت) و ارائه‌ی تحلیل در خصوص پویایی گروه
- ۱۰٪ ارائه‌ی Case Report از مراحل انجام کار گروهی

کد درس: ۴۴

نام درس: کارآموزی در عرصه مددکاری گروهی (۲)

پیش نیازها همزمان: -

تعداد واحد: ۴ واحد

نوع واحد: کارآموزی در عرصه

هدف کلی درس:

انتظار می‌رود در پایان این درس دانشجو بتواند مهارت‌های کسب شده در زمینه‌ی نیازسنجی برای تشکیل گروه-های مددکاری اجتماعی را بکار گیرد و قادر باشد طرح نیازسنجی را تهیه و اجرا نماید و تکنیک‌های مرتبط را برای اولویت‌بندی نیازها بکار گیرد. در عین حال دانشجو در پایان این درس قادر خواهد بود طرح تشکیل گروه را بر اساس اولویت‌بندی نیازها تنظیم نماید و متناسب با نوع نیازهای شناسایی و اولویت‌بندی شده رویکرد مددکاری گروهی و تکنیک‌های مورد نیاز برای دستیابی به اهداف گروه را پیش‌بینی و جلسات گروه را اداره نماید. انتظار می‌رود دانشجو در پایان این درس بتواند تکنیک‌های تسهیل‌گری را برای اداره جلسات بکار گیرد، روش‌های سنجش گروه را برای پایش و ارزشیابی گروه مورد استفاده قرار دهد و ملاحظات اخلاقی در مددکاری گروهی را مد نظر قرار داده و مطابق کدهای اخلاقی در مددکاری اجتماعی عمل کند.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۰۴ ساعت کارآموزی در عرصه):

- شناخت موسسه و زمینه‌های انجام کار مددکاری گروهی با رویکردهای پیشگیری، درمان و ارتقاء
- شناخت گروه‌های موجود در محل کارآموزی و یا زمینه کار موسسه با بکارگیری روش‌های مطالعه گروه
- تنظیم و اجرای طرح نیازسنجی از گروه‌های هدف موسسه به منظور شناخت موضوعات مشترک و توانایی اولویت‌بندی موضوعات
- تهیه گزارش نیازسنجی برای تشکیل گروه
- تنظیم طرح تشکیل گروه
- انتخاب رویکرد مناسب برای مداخلات مددکاری گروهی رویکردهای توسعه، رویکرد درمانی و رویکرد متمرکز بر وظیفه
- تشکیل و اداره‌ی گروه (لازم است دانشجو حداقل یک گروه میان‌مدت و دو گروه کوتاه مدت را تشکیل دهد و اداره نماید).
- هدایت فرایند پیش از تشکیل گروه
- هدایت فرایند شکل‌گیری گروه
- اداره و تسهیل‌گری جلسات گروهی و ارزیابی آن بر اساس نظریه‌های مددکاری گروهی
- ارزیابی عملکرد گروه با به کارگیری روش‌های سنجش گروه
- شناخت ملاحظات اخلاقی در کار با گروه و بکارگیری کدهای اخلاقی
- ارائه‌ی تحلیل و نقد مناسبی از پویایی گروه
- ارائه‌ی گزارش دقیق و علمی از مراحل انجام کار گروهی
- ارائه‌ی Case Report از به انجام رساندن کار مددکاری گروهی حداقل در مورد یک گروه

منابع اصلی درس:

- 1- Forsyth, D. R. *Making moral judgments: Psychological perspectives on morality, ethics, and decision-making*. Routledge. Last Edition
- 2- Levi, D., & Askay, D. A. *Group dynamics for teams*. Sage Publications. Last Edition
- 3- Hill, R., & Harris, J. (Eds.). (2011). *Principles and practice of group work in addictions*. Routledge. Last Edition
- 4- Rivas, R. F. & Toseland, R. W. (2017). *An introduction to group work practice*. New York: Macmillan. Last Edition
- 5- Garvin, C. D., Gutiérrez, L. M., & Galinsky, M. J. (Eds.). (2017). *Handbook of social work with groups*. Guilford Publications. Last Edition
- 6- Northen, H., & Kurland, R. (2001). *Social work with groups*. Columbia University Press. Last Edition
- 7- Kurtz, L. F. (2015). *Recovery Groups: A guide to creating, leading, and working with groups for addictions and mental health conditions*. Oxford University Press, USA. Last Edition
- 8- Lindsay, T., & Orton, S. (2014). *Groupwork practice in social work*. Learning Matters. Last Edition
- 9- Malekoff, A. *Group work with adolescents: Principles and practice*. Guilford Publications. Last Edition

۱۰- دستورالعمل اجرایی دوره‌ی کارآموزی دانشجویان مقطع کارشناسی مددکاری اجتماعی. گروه آموزشی مددکاری

اجتماعی. دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، آخرین ویرایش.

۱۱- شولمن، لارنس. مددکاری اجتماعی؛ مهارت کار با گروه‌ها. ترجمه میربها و بخشی نیا. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی. آخرین ویرایش

۱۲- کوری و کوری. گروه درمانی. ترجمه بهاری و همکاران. تهران: نشر روان. آخرین ویرایش

۱۳- معارف‌وند و همکاران. مداخلات مبتنی بر شواهد مددکاری اجتماعی، تهران: انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش

۱۴- معارف‌وند و همکاران. کودک آزاری جنسی؛ رویکردها، پیشگیری و درمان. تهران: انتشارات روزنه. آخرین ویرایش

شیوه ارزشیابی دانشجوی (منطق بر دستورالعمل کارآموزی):

- ۱۰٪ ارائه‌ی گزارش فعالیت‌های روزانه منطبق بر اهداف جلسات آموزشی
- ۱۰٪ ارائه‌ی گزارش مکتوب و شفاهی مشاهده یک گروه مددکاری اجتماعی و تحلیل گروه بر اساس نظریه‌های پویایی گروه
- ۱۰٪ ارائه‌ی طرح نیازسنجی برای تشکیل گروه
- ۱۰٪ اجرای طرح نیازسنجی
- ۱۰٪ ارائه‌ی طرح تشکیل گروه
- ۲۰٪ اجرای طرح تشکیل گروه
- ۲۰٪ گزارش مراحل شکل‌گیری، رشد و اختتام یک گروه
- ۱۰٪ ارائه‌ی گزارش مورد از مراحل انجام کار گروهی

نام درس: کارآموزی در عرصه مددکاری جامعه ای (۱) کد درس: ۴۵

پیش نیازها همزمان: -

تعداد واحد: ۴ واحد

نوع واحد: کارآموزی در عرصه

هدف کلی درس:

در پایان درس انتظار می‌رود دانشجو قادر باشد اجتماع محلی را شناسایی کند و ارزیابی دقیقی از وضعیت اجتماع انجام دهد و گزارش آن را تهیه نماید. انتظار می‌رود دانشجو بتواند مراحل مداخله اجتماع محور را اجرا نماید (ارزیابی اولیه، انتخاب اجتماع برای مداخله، ورود به اجتماع، اعتمادسازی، بسیج اجتماعی، تشکیل تیم‌های محلی، طراحی و اجرای پروژه‌های محلی، پایش و ارزشیابی مشارکتی) و گزارش دقیق تمامی مراحل را ارائه کند.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۰۴ ساعت کارآموزی در عرصه):

- شناخت موسسه و زمینه‌های انجام کار مددکاری جامعه‌ای
- شناسایی اجتماع و ارزیابی آن (شامل اطلاعات دقیق در مورد تاریخچه، موقعیت جغرافیایی (با ارائه نقشه) وضعیت جمعیت شناختی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی اجتماع، تحلیل دارایی‌ها و امکانات و نیازهای اجتماع، معرفی افراد کلیدی و مطلع در اجتماع و سابقه فعالیت‌های مشارکتی در اجتماع)
- ورود به اجتماع و برقراری ارتباط با اعضای اجتماع و افراد کلیدی و مطلع
- طراحی و اجرای اقدامات اعتمادسازی در اجتماع
- برگزاری جلسات بسیج اجتماعی
- تسهیل‌گری جلسات تیم‌های محلی برای طراحی و اجرای پروژه‌های محلی
- پایش و ارزشیابی مشارکتی

منابع اصلی درس:

- 1- Payne, Malcolm. *Modern Social Work Theory*. Chicago: Lyceum. Last Edition
- 2- Todd, S., & Drolet, J. (Eds.). *Community Practice and Social Development in Social Work*. Singapore: Springer. Last Edition
- 3- Twelvetrees, A. What is Community Work? In *Community Work* (pp. 4-19). Palgrave, London. Last Edition
- 4- Palmer, S. D. (Ed.). *Social work and community practice*. CRC Press. Last Edition
- 5- Delgado, M. *Community social work practice in an urban context: The potential of a capacity-enhancement perspective*. Oxford University Press. Last Edition
- ۶- دستورالعمل اجرایی دوره‌ی کارآموزی دانشجویان مقطع کارشناسی مددکاری اجتماعی. گروه آموزشی مددکاری اجتماعی. دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، آخرین ویرایش.
- ۷- لوزیک، داتلین. نگرشی نو در تحلیل مسائل اجتماعی. ترجمه سعید معیدفر. تهران: شرکت چاپ و نشر بین الملل (وابسته به سازمان تبلیغات اسلامی). آخرین ویرایش

- ۸- احترامی، مهرداد و وطن پرست، ابوالفضل. (۱۳۹۳). چالش‌ها و راهکاری‌های پیشگیری از اعتیاد در محله. فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد، ۱(۱): ۹-۲۲.
- ۹- اقلیما، مصطفی و عادلین راسی، حمیده. تکنیک‌های کار با جامعه. مشهد: انتشارات فرانگیزش. آخرین ویرایش
- ۱۰- پورشاد، مهدیه. (۱۳۹۴). سیمای عرصه اجرایی پروژه منارید حوزه شهرستان هامون. تهران: انتشارات بلاغ دانش.
- ۱۱- پورشاد، مهدیه. (۱۳۹۴). سیمای عرصه اجرایی پروژه منارید حوزه آبخیز بهاباد-استان یزد. تهران: انتشارات بلاغ دانش.
- ۱۲- پورشاد، مهدیه. (۱۳۹۴). سیمای عرصه اجرایی پروژه منارید حوزه آبخیز رزین-استان کرمانشاه. تهران: انتشارات بلاغ دانش.
- ۱۳- معارف وند، معصومه؛ تدین نجف آبادی، نازنین. مداخله اجتماع محور به منظور پیشگیری از حوادث طبیعی و کاهش آثار ناشی از آن‌ها. تهران: انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش
- ۱۴- معارف وند و همکاران. مداخلات مبتنی بر شواهد مددکاری اجتماعی. تهران: انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش
- ۱۵- وطن پرست، ابوالفضل؛ اصفهانی، زهرا و خزایی پارسا، فاطمه. رویکرد اجتماع محور؛ راهنمای مداخله‌های محلی. تهران: انتشارات سازمان بهزیستی کشور. آخرین ویرایش

شیوه ارزیابی دانشجو (منطق بر دستورالعمل و کارآموزی):

- ۱۰٪ ارائه گزارش فعالیت‌های روزانه منطبق بر اهداف جلسات آموزشی
- ۲۰٪ ارائه گزارش مکتوب و شفاهی ارزیابی اجتماع و تحلیل آن بر اساس نظریه توسعه محلی
- ۶۰٪ ارائه گزارش ورود به اجتماع، اعتمادسازی، بسیج اجتماعی، تشکیل تیم‌های محلی، طراحی و اجرای پروژه-های محلی، پایش و ارزیابی مشارکتی
- ۱۰٪ ارائه Case Report از مراحل انجام کار جامعه‌ای

نام درس: کارآموزی در عرصه مددکاری جامعه ای (۲) کد درس: ۴۶

پیش نیازها همزمان: -

تعداد واحد: ۴ واحد

نوع واحد: کارآموزی

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می رود دانشجو قادر باشد نیازسنجی در موسسه به منظور برنامه ریزی اجتماعی را انجام دهد، نیازها را با استفاده از تکنیک های مناسب اولویت بندی نماید و برنامه اجتماعی متناسب با اولویت های تعیین شده را تهیه کند. در عین حال انتظار می رود دانشجو قادر باشد با حمایت سرپرست کارآموزی در عرصه برنامه اجتماعی را اجرا نماید و گزارش کلیه مراحل کار را ثبت کند.

همچنین دانشجو در پایان این درس قادر خواهد بود تغییراتی را که لازم است با استفاده از مدل اقدام اجتماعی ایجاد شوند، شناسایی کند و ضمن شناسایی ذینفعان، آنها را برای اقدام اجتماعی برانگیزد. دانشجو باید بتواند برای اقدام اجتماعی با مشارکت ذینفعان برنامه ریزی و اقدام کند و گزارش کلیه مراحل کار را ثبت نماید.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۲۰۴ کارآموزی در عرصه):

- برنامه ریزی اجتماعی
- بررسی حداقل ۲ برنامه اجتماعی طراحی و اجرا شده در موسسه محل کارآموزی در عرصه و تحلیل آنها
- نیازسنجی اولویت بندی نیازهای اجتماعی
- تهیه حداقل دو برنامه اجتماعی و ارائه به موسسه محل کارآموزی در عرصه
- اجرای حداقل یک برنامه اجتماعی در موسسه محل کارآموزی در عرصه
- اقدام اجتماعی
- شناسایی تغییراتی که با مدل اقدام اجتماعی در مددکاری جامعه ای باید انجام گیرند
- مذاکره با ذینفعان و ترغیب آنها برای مشارکت در فرایند اقدام اجتماعی
- برنامه ریزی مشارکتی برای حداقل یک اقدام اجتماعی
- اجرای فعالیت ها برای اقدام اجتماعی
- موارد بکارگیری مدل اقدام اجتماعی

منابع اصلی درس:

- ۱- دستورالعمل اجرایی دوره‌ی کارآموزی در عرصه دانشجویان مقطع کارشناسی مددکاری اجتماعی. گروه آموزشی مددکاری اجتماعی. دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، آخرین ویرایش.

- 2- Payne, Malcolm. *Modern Social Work Theory*. Chicago: Lyceum. Last Edition
- 3- Todd, S., & Drolet, J. (Eds.). *Community Practice and Social Development in Social Work*. Singapore: Springer. Last Edition
- 4- Twelvetrees, A. What is Community Work? In *Community Work* (pp. 4-19). Palgrave, London. Last Edition

- 5- Palmer, S. D. (Ed.). *Social work and community practice*. CRC Press. Last Edition
- 6- Delgado, M. *Community social work practice in an urban context: The potential of a capacity-enhancement perspective*. Oxford University Press. Last Edition

شیوه ارزشیابی دانشجو (منطق بر دستورالعمل کارآموزی در عرصه):

- ۱۰٪ ارائه گزارش فعالیت های روزانه منطبق بر اهداف جلسات آموزشی
- ۱۰٪ ارائه گزارش تحلیلی برنامه های اجتماعی طراحی و اجرا شده در موسسه محل کارآموزی در عرصه
- ۱۰٪ ارائه طرح نیازسنجی و اجرای آن در موسسه محل کارآموزی در عرصه
- ۳۰٪ ارائه برنامه اجتماعی
- ۲۰٪ ارائه گزارش فرایند اقدام اجتماعی (انتخاب موضوع برای تغییر، تعامل با ذینفعان و جلب مشارکت آنها، برنامه ریزی مشارکتی برای اقدام اجتماعی و فعالیت های انجام شده برای ایجاد تغییر با مدل اقدام اجتماعی)
- ۲۰٪ ارائه Case Report از مراحل یک مورد برنامه ریزی اجتماعی و یک مورد اقدام اجتماعی

نام درس: مددکاری اجتماعی در حوزه توانمندسازی اقتصادی کد درس: ۴۷

پیش‌نیازها همزمان: فرایند مددکاری اجتماعی فردی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود دانشجو با مفهوم کارآفرینی، بنگاه‌های کسب و کار و انواع آن‌ها و انواع مسیرهای اشتغال آشنا شده باشد و بتواند روش‌های مناسبی را برای ایده پردازی برای کسب و کار و دستیابی به فرصت‌های کسب و کار پیشنهاد دهد. انتظار می‌رود دانشجو با مفاهیم بازار، بازاریابی، رقبا، تحقیق بازار، سرمایه‌ی اولیه حمایت‌های مستقیم مشروط و غیرمشروط، کاریابی و حمایت‌یابی در فرایند توانمندسازی اقتصادی آشنا شده باشد و در مورد بسته‌های کارآفرینی آگاهی کسب کرده باشد. دانشجو در پایان این درس باید بتواند برای کیس‌های مختلف برنامه توانمندسازی اقتصادی طراحی نماید.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- مروری بر نظریه‌ی توانمندسازی
- توانمندسازی اقتصادی گروه‌های آسیب‌پذیر (با تأکید بر زنان)
- تعریف، اصول و عناصر کارآفرینی و ویژگی‌های کارآفرین
- بنگاه‌های کسب و کار و انواع آن‌ها (با تأکید بر ویژگی‌های بنگاه‌های کسب و کار کوچک) و عوامل مؤثر بر موفقیت بنگاه‌های کسب و کار کوچک
- انواع مسیرهای شغلی
- خوداشتغالی و خویش‌فرمایی
- ایده‌پردازی برای کسب و کار (تعریف، منابع و شناسایی ایده‌ها)
- فرصت‌های کسب و کار (تعریف، روش ارزیابی و شناسایی آن‌ها)
- مفهوم بازار و بازاریابی و رقبا
- اهداف بازاریابی
- مفهوم تحقیق بازار و گام‌های آن و انتخاب بازار هدف
- سرمایه‌ی اولیه‌ی مورد نیاز برای راه اندازی کسب و کار و روش تأمین آن
- حمایت‌های مستقیم مشروط و غیرمشروط
- آموزش‌های مورد نیاز برای راه اندازی، توسعه و نگهداری کسب و کار (شامل حرفه‌آموزی، آموزش مهارت‌های مذاکره و بازاریابی و ...)
- کاریابی
- حمایت‌یابی و انواع آن
- پیگیری وضعیت کسب و کار مراجع
- بسته‌های کارآفرینی Start and Improve Your Business و KAB
- تهیه‌ی برنامه‌ی توانمندسازی اقتصادی مراجع در مددکاری اجتماعی

منابع اصلی درس:

- 1- ILO, Start and Improve Your Business (SIYB). Last Edition
- ۲- صفوی عیسی، ضمیران بهار، معارف وند معصومه، عرشی ملیحه. توانمندسازی اقتصادی دختران و زنان جوان در کشورهای آفریقایی، آمریکای لاتین و حوزه دریای کارائیب. فصلنامه مددکاری اجتماعی. ۱۳۹۳؛ ۳ (۴): ۱۲-۳
- ۳- محسنی، سمیه. کارآفرینی با رویکرد KAB. اصفهان: نهال فریدن. آخرین ویرایش
- ۴- جوادی و همکاران. دستورالعمل حمایت اقتصادی از بیماران نیازمند در مراکز درمانی (با تمرکز بر حمایت روانی- اجتماعی). ابلاغ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۳۹۹).

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۴۰٪ تهیه برنامه توانمندسازی اقتصادی برای دو کیس
- ۲۰٪ امتحان میان‌ترم
- ۲۰٪ تحقیق بازار برای یک ایده کسب و کار (با پیشنهاد دانشجو و تأیید استاد)

نام درس: مددکاری اجتماعی در مدرسه کد درس: ۴۸
پیش‌نیازها همزمان: نظریه‌ها و مداخلات مددکاری گروهی در عمل
تعداد واحد: ۲ واحد
نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود که دانشجو با مفهوم کودک و حمایت از کودک، تعریف مددکاری اجتماعی در مدرسه، روش‌های ارزیابی در مدرسه و مداخلات مددکاری اجتماعی در مدرسه آشنا شده باشد. دانشجو در پایان این درس قادر خواهد بود وضعیت دانش‌آموزان و خانواده‌ی آنان را ارزیابی کند و مداخلات مناسبی را برای دانش‌آموزان، خانواده‌ی آنان و در ارتباط با کارکنان مدرسه انتخاب و اجرا نماید. انتظار می‌رود دانشجو با ملاحظات اخلاقی در مددکاری اجتماعی در مدرسه آشنا شده باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- تعریف کودک و حمایت از کودک
- تعریف مددکاری در مدرسه
- روش‌های ارزیابی دانش‌آموزان و خانواده‌ی آنان
- مداخلات مددکاری اجتماعی ویژه‌ی دانش‌آموزان در مدرسه (با تأکید بر پیشگیری و کاهش قلدری و قربانی شدن قلدری در مدرسه، پیشگیری و کاهش کودک‌آزاری، مداخله در مواردی مانند مصرف مواد یا ارتکاب جرم توسط دانش‌آموز، حمایت از کودکان و نوجوانانی که در خانواده‌های طلاق یا فقیر یا تک‌والد زندگی می‌کنند، کودکانی که با کم‌توانی زندگی می‌کنند، کودکان با اختلالات یادگیری یا روان‌پزشکی زندگی می‌کنند)
- مداخلات مددکاری اجتماعی ویژه‌ی خانواده‌ی دانش‌آموزان (با تأکید بر ارتقای مهارت‌های فرزندپروری، ارتقای مهارت‌های ارتباط با فرزندان و تقویت سطح مشارکت آن‌ها در فرایند تحصیل دانش‌آموز)
- مداخلات مددکاری اجتماعی ویژه‌ی کارکنان مدرسه (با تأکید بر ارتقای نقش حمایتی کارکنان مدرسه در تعامل با دانش‌آموز و خانواده‌ی وی)
- ملاحظات اخلاقی مددکاری اجتماعی در کار با دانش‌آموزان و خانواده‌ی آنان
- گزارش‌نویسی در مددکاری اجتماعی مدرسه

منابع اصلی درس:

- 1- Knapp, S. E., & Berghuis, D. J. *The school counseling and school social work treatment planner*, John Wiley & Sons. Last Edition
- 2- Webb, N. B. *Social work practice with children*, Guilford Publications. Last Edition
- 3- Chui, W. H. *School social work: Current practice and research*, Nova Publishers. Last Edition
- ۴- معارف وند، معصومه؛ تدین نجف‌آبادی، نازنین. اصول اخلاقی در حرفه مددکاری اجتماعی، تهران: انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش

دبیرخانه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی

شیوه ارزشیابی دانشجوی:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در طول ترم
- ۲۰٪ امتحان میان‌ترم
- ۴۰٪ آزمون تشریحی پایان‌ترم

کد درس: ۴۹

نام درس: مددکاری اجتماعی قضایی

پیش نیازها همزمان: مددکاری اجتماعی با خانواده

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود که دانشجو با مفهوم مددکاری اجتماعی قضایی و نقش مددکار اجتماعی در عدالت ترمیمی، روش جمع‌آوری اطلاعات و تشکیل پرونده شخصیت برای متهم آشنا شده باشد. دانشجو در پایان این درس با مداخلات مددکاری اجتماعی در زمان اقامت فرد در زندان یا کانون اصلاح و تربیت و پس از ترخیص آشنا خواهد شد و قادر خواهد بود مداخله‌ی مناسب برای هر یک از مراحل فوق را تشخیص دهد و در برنامه‌ی کمکی مراجع لحاظ کند. در عین حال انتظار می‌رود دانشجو با ملاحظات اخلاقی در کار با مراجعین غیرداوطلب آشنا شده باشد و ضمن تحلیل چالش‌های اخلاقی مربوط به کار با این گروه قادر باشد راه حل‌های مناسب برای مواجهه با چالش‌های اخلاقی را پیشنهاد دهد. همچنین دانشجو باید با ساختار گزارش‌نویسی در مددکاری اجتماعی قضایی آشنا شده باشد.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- مفهوم مددکاری اجتماعی قضایی و نقش مددکار اجتماعی در عدالت ترمیمی
- روش جمع‌آوری اطلاعات و ارزیابی وضعیت متهم (با تأکید بر تفاوت بازجویی و مصاحبه‌های مددکاری اجتماعی و نحوه‌ی ارزیابی مراجعین غیرداوطلب)
- تشکیل "پرونده‌ی شخصیت" برای متهم
- مداخلات مددکاری اجتماعی ویژه‌ی محکومین مقیم زندان بزرگسالان
- مداخلات مددکاری اجتماعی ویژه‌ی افراد زیر ۱۸ سال مقیم کانون اصلاح و تربیت
- مداخلات مددکاری اجتماعی با خانواده‌ی زندانیان و کودکان و نوجوانان مقیم کانون اصلاح و تربیت
- مداخلات مددکاری اجتماعی با شبکه‌ی حمایتی و دیگران مهم زندانیان و کودکان و نوجوانان مقیم کانون اصلاح و تربیت
- مداخلات مددکاری اجتماعی پس از ترخیص از زندان یا کانون اصلاح و تربیت با تأکید بر پیشگیری از تکرار بزه
- مداخلات مددکاری اجتماعی ویژه‌ی افراد قربانی یا شاهد بزه
- میانجی‌گری در فرایند مددکاری اجتماعی قضایی
- روش تهیه گزارش مددکاری اجتماعی در نظام قضایی
- ملاحظات اخلاقی در کار با مراجعین غیرداوطلب

منابع اصلی درس:

- 1- Springer, D. W., Roberts, A. R., & BCETS, D. (Eds.). *Handbook of forensic mental health with victims and offenders: Assessment, treatment, and research*. Springer Publishing Company. Last Edition

۲- غلامی، حسین. عدالت ترمیمی. تهران: انتشارات سمت. آخرین ویرایش

- ۳- احمدی، لیلی. (۱۳۹۳). میانجی‌گری الگویی برای رفع تعارضات (روشی مؤثر در تحقق عدالت ترمیمی). فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۳ (۱).
- ۴- سبزی و همکاران. (۱۴۰۰). راهنمای مداخله تخصصی مددکاری اجتماعی در فرایند بازگشت به جامعه محکومین با سابقه خشونت. مجله توانبخشی، ۲۲ (۳): ۲۹۸-۳۱۸.

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- ۲۰٪ مشارکت فعال در طول ترم
- ۲۰٪ امتحان میان‌ترم
- ۴۰٪ آزمون تشریحی پایان‌ترم

نام درس: مددکاری اجتماعی در کار با افراد مبتلا به اختلالات روانپزشکی کد درس: ۵۰
پیش‌نیاز یا همزمان: نظریه‌ها و مداخلات مددکاری فردی در عمل و روانشناسی بالینی
تعداد واحد: ۲ واحد
نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

در پایان این درس انتظار می‌رود دانشجو با مهم‌ترین اهداف مددکاری اجتماعی در حوزه‌ی روان‌پزشکی آشنا شود، نظریه‌های زیربنایی مداخلات را بشناسد، با چالش‌های اخلاقی در حوزه‌ی روان‌پزشکی آشنا شود و قادر باشد در کار با مراجعین آن‌ها را تشخیص دهد، همچنین با قوانین بهداشت روان آشنا شود، با مفاهیم سبک زندگی مرتبط با سلامت، ابقاء در درمان، انگ مرتبط با بیماری، عود بیماری و بار مراقبت آشنا شود. بتواند در کار با فرد مبتلا به اختلال روان‌پزشکی کار ابزارهای مصاحبه، مشاهده، مطالعه‌ی اسناد و بازدید منزل را بکارگیرد و ابزارهای تشخیصی مانند ICF را بشناسد و با مداخلات فردی، گروهی، مبتنی بر اجتماع و کار با خانواده آشنا شود.

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۳۴ ساعت نظری):

- اهداف مددکاری اجتماعی در حوزه‌ی روان‌پزشکی
- نظریه‌های زمینه‌ای در حوزه‌ی مددکاری اجتماعی روان‌پزشکی
- ملاحظات اخلاقی در کار با فرد مبتلا به اختلال روان‌پزشکی
- قوانین بهداشت روان
- انگ و پیامدهای آن
- سبک زندگی مرتبط با سلامت و ابقاء در درمان
- عود، تعریف، زمینه‌ها و پیامدها
- ابزارهای تشخیصی در کار با فرد مبتلا به اختلال روان‌پزشکی
- بکارگیری ابزار ICF در سنجش عملکرد فرد مبتلا به اختلال روان‌پزشکی
- مداخلات فردی در کار با فرد مبتلا به اختلال روان‌پزشکی
- کار با خانواده دارای عضو مبتلا به اختلال روان‌پزشکی
- بار مراقبت و مراقبت از مراقبین اصلی
- مداخلات گروهی با افراد مبتلا به اختلال روان‌پزشکی
- مداخلات مبتنی بر اجتماع

شرح درس و رئوس اصلی مطالب (۹ ساعت عملی)

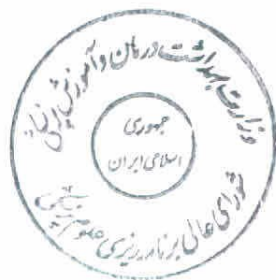
تحلیل یک فیلم درمورد اختلال روان‌پزشکی (یک ذهن زیبا، تمپل گرندین، برادرم خسرو)
مشاهده‌ی یک جلسه ارزیابی روانی - اجتماعی بیمار و تدوین طرح مداخله‌ی پیشنهادی فردی-خانوادگی

منابع اصلی درس:

- 1- Jacqueline Corcoran; Joseph M. Walsh . Mental Health in Social Work: A Casebook on Diagnosis and
- 2- Strengths Based Assessment (Dsm 5 Update). Pearson, Last Edition.
- 3- Rosaleen Ow, Abner Weng Cheong Poon. Mental Health and Social Work. Spring. Last Edition.
- 4- Joseph Walsh. Theories for Direct Social Work Practice. Cengage Learning. Last Edition.
- ۵- دکتر جیمز موریسون، DSM-5 به زبان ساده (نمونه های بالینی، فرایند ارزیابی، بررسی تشخیص های افتراقی). ترجمه فرهاد شاملو، علی نیلوفری، پیوند جلالی. نشر کتاب ارجمند. آخرین ویرایش.
- ۶- کاپلان و سادوک. دستنامه روانپزشکی بالینی. ترجمه فرزین رضاعی. نشر کتاب ارجمند. آخرین ویرایش.
- ۷- معارف‌وند و همکاران. مداخلات مبتنی بر شواهد در مددکاری اجتماعی. انتشارات رسانه تخصصی. آخرین ویرایش.
- ۸- علی پور و همکاران. پروتکل مداخلات تخصصی مددکاران اجتماعی مراکز درمانی در کار با بیماران مبتلا به اختلالات روانپزشکی. ابلاغ معاونت درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور. آخرین ویرایش (۱۴۰۲).

شیوه ارزیابی دانشجوی:

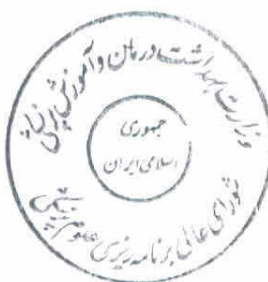
- ۳۰٪ آزمون تشریحی پایان‌ترم
- ۳۰٪ مشارکت فعال در بحث‌های گروهی
- ۱۰٪ ارائه‌ی گزارش تحلیل فیلم
- ۱۰٪ ارائه‌ی گزارش مشاهده جلسه‌ی ارزیابی
- ۲۰٪ ارائه‌ی طرح مداخله پیشنهادی برای بیمار

فصل چهارم

استانداردهای برنامه آموزشی رشته مددکاری اجتماعی

در مقطع کارشناسی پیوسته

استانداردهای برنامه‌های آموزشی

موارد زیر، حداقل موضوعاتی هستند که بایستی در فرایند ارزیابی برنامه‌های آموزشی توسط ارزیابان مورد بررسی قرار گیرند:

* ضروری است، دوره، فضاها و امکانات آموزشی عمومی مورد نیاز از قبیل: کلاس درس اختصاصی، سالن کنفرانس، قفسه اختصاصی کتاب در گروه، کتابخانه عمومی، مرکز کامپیوتر مجهز به اینترنت با سرعت کافی و نرم افزارهای اختصاصی، وب سایت اختصاصی گروه و سیستم بایگانی آموزشی را در اختیار داشته باشد.

* ضروری است، گروه آموزشی، فضاهای اختصاصی مورد نیاز، شامل: آزمایشگاه‌های اختصاصی، عرصه‌های بیمارستانی و اجتماعی را براساس مفاد مندرج در برنامه آموزشی در اختیار فراگیران قرار دهد.

* ضروری است، دپارتمان آموزشی، فضاهای رفاهی و فرهنگی مورد نیاز، شامل: اتاق استادان، اتاق دانشجویان، سلف سرویس، نمازخانه، خوابگاه و امکانات فرهنگی ورزشی را در اختیار برنامه قرار دهد.

* ضروری است که عرصه‌های آموزشی خارج دپارتمان دوره‌های چرخشی، مورد تایید قطعی گروه ارزیابان باشند.

* ضروری است، جمعیت‌ها و مواد اختصاصی مورد نیاز برای آموزش شامل: بیمار، تخت فعال بیمارستانی، نمونه‌های آزمایشگاهی، نمونه‌های غذایی، دارویی یا آرایشی برحسب نیاز برنامه آموزشی به تعداد کافی و تنوع قابل قبول از نظر ارزیابان در دسترس فراگیران قرار داشته باشد.

* ضروری است، تجهیزات سرمایه‌ای و مصرفی مورد نیاز مندرج در برنامه در اختیار مجریان برنامه قرار گرفته باشد و کیفیت آن‌ها نیز، مورد تایید گروه ارزیاب باشد.

* ضروری است، امکانات لازم برای تمرینات آموزشی و انجام پژوهش‌های مرتبط، متناسب با رشته مورد ارزیابی در دسترس هیئت علمی و فراگیران قرار داشته باشد و این امر، مورد تایید ارزیابان قرار گیرد.

* ضروری است، دپارتمان آموزشی مورد ارزیابی، هیئت علمی مورد نیاز را بر اساس موارد مندرج در برنامه آموزشی و مصوبات شورای گسترش در اختیار داشته باشد و مستندات آن در اختیار گروه ارزیاب قرار گیرد.

* ضروری است، دپارتمان آموزشی برای تربیت فراگیران دوره، کارکنان دوره دیده مورد نیاز را طبق آنچه در برنامه آموزشی آمده است، در اختیار داشته باشد.

* ضرورت دارد که برنامه آموزشی (Curriculum) در دسترس تمام مخاطبین قرار گرفته باشد.

* ضروری است، آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها، گایدلاین‌ها، قوانین و مقررات آموزشی در دسترس همه مخاطبین قرار داشته باشد و فراگیران در ابتدای دوره، در مورد آنها توجیه شده باشند و مستندات آن در اختیار ارزیابان قرار گیرد.

* ضروری است که منابع درسی اعم از کتب و مجلات مورد نیاز فراگیران و اعضای هیات علمی، در قفسه کتاب گروه آموزشی در دسترس باشند.

* ضروری است که فراگیران در طول هفته، طبق تعداد روزهای مندرج در قوانین جاری در محل کار خود حضور فعال داشته، وظایف خود را تحت نظر استادان یا فراگیران ارشد انجام دهند و برنامه هفتگی یا ماهانه گروه در دسترس باشد.

* ضروری است، محتوای برنامه کلاس‌های نظری، حداقل در ۷۰٪ موضوعات با جدول دروس مندرج در برنامه آموزشی انطباق داشته باشد.

- * ضروری است، فراگیران، طبق برنامه تنظیمی گروه، در کلیه برنامه های آموزشی و پژوهشی گروه، مانند کنفرانس های درون گروهی، سمینار ها، کارهای عملی، کارهای پژوهشی و آموزش رده های پایین تر حضور فعال داشته باشند و مستندات آن در اختیار ارزیابان قرار داده شود.
- * ضروری است، فرایند مهارت آموزی در دوره، مورد رضایت نسبی فراگیران و تایید ارزیابان قرار گیرد.
- * ضروری است، مقررات پوشش (Dress code) در شروع دوره به فراگیران اطلاع رسانی شود و برای پایش آن، مکانیسم های اجرایی مناسب و مورد تایید ارزیابان در دیپارتمان وجود داشته باشد.
- * ضروری است، فراگیران از کدهای اخلاقی مندرج در کوریکولوم آگاه باشند و به آن عمل نمایند و عمل آنها مورد تایید ارزیابان قرار گیرد.
- * ضروری است، در گروه آموزشی برای کلیه فراگیران کارپوشه آموزشی (Portfolio) تشکیل شود و نتایج ارزیابی ها، گواهی های فعالیت های آموزشی، داخل و خارج از گروه آموزشی، تشویقات، تذکرات و مستندات ضروری دیگر در آن نگهداری شود.
- * ضروری است، فراگیران کارنمای (Log book) قابل قبولی، منطبق با توانمندی های عمومی و اختصاصی مندرج در برنامه مورد ارزیابی در اختیار داشته باشند.
- * ضروری است، فراگیران بر حسب نیمسال تحصیلی، مهارت های مداخله ای اختصاصی لازم را براساس موارد مندرج در برنامه انجام داده باشند و در کارنمای خود ثبت نموده و به امضای استادان ناظر رسانده باشند.
- * ضروری است، کارنما به طور مستمر توسط فراگیران تکمیل و توسط استادان مربوطه پایش و نظارت شود و بازخورد مکتوب لازم به آنها ارائه گردد.
- * ضروری است، فراگیران در طول دوره خود، در برنامه های پژوهشی گروه علمی مشارکت داشته باشند و مستندات آن در دسترس باشد.
- * ضروری است، فراگیران بر حسب سال تحصیلی، واحدهای خارج از گروه آموزشی را (در صورت وجود) گذرانده و از مسئول عرصه مربوطه گواهی دریافت نموده باشند و مستندات آن به رویت گروه ارزیاب رسانده شود.
- * ضروری است، بین گروه آموزشی اصلی و دیگر گروه های آموزشی همکاری های علمی بین رشته ای از قبل پیش بینی شده و برنامه ریزی شده وجود داشته باشد و مستنداتی که مبین این همکاری ها باشند، در دسترس باشد.
- * ضروری است، در آموزش های حداقل از ۷۰٪ روش ها و فنون آموزشی مندرج در برنامه، استفاده شود.
- * ضروری است، فراگیران در طول دوره خود به روش های مندرج در برنامه، مورد ارزیابی قرار گیرند و مستندات آن به گروه ارزیاب ارائه شود.
- * ضروری است، دانشگاه یا مراکز آموزشی مورد ارزیابی، واجد ملاک های مندرج در برنامه آموزشی باشند.

فصل پنجم
ارزشیابی برنامه آموزشی رشته مددکاری اجتماعی
در مقطع کارشناسی پیوسته

ارزشیابی برنامه (Program Evaluation)

نحوه ارزشیابی تکوینی برنامه:

ارزشیابی تکوینی در طول اجرای برنامه درسی و در پایان هر سال تحصیلی انجام خواهد شد. دانشجویان، اساتید و سرپرستان کارآموزی در ارزشیابی تکوینی مشارکت خواهند داشت و از روش‌های ثبت رویدادهای مهم از عملکرد دانشجو، انجام پروژه‌های فردی و گروه، اظهار نظرهای کتبی و شفاهی استاد، استفاده از سوال‌های شفاهی، تحلیلی و تبیینی، مشارکت دانشجو در ارزشیابی از خود یا دیگران استفاده خواهد شد.

شرایط ارزشیابی نهایی برنامه:

این برنامه در شرایط زیر ارزشیابی خواهد شد:

- ۱- گذشت ۵ سال از اجرای برنامه
- ۲- تغییرات عمده فناوری که نیاز به بازنگری برنامه را مسجل کند
- ۳- تصمیم سیاست‌گذاران اصلی مرتبط با برنامه

شاخص‌های ارزشیابی برنامه:

شاخص	معیار
میزان رضایت دانش‌آموختگان از برنامه	حداقل ۸۰ درصد
میزان رضایت اعضای هیئت علمی از برنامه	حداقل ۸۰ درصد
میزان رضایت مدیران نظام سلامت از نتایج برنامه	حداقل ۸۰ درصد
میزان برآورد نیازها و رفع مشکلات سلامت توسط دانش‌آموختگان رشته	حداقل ۷۰ درصد
کمیت و کیفیت تولیدات فکری و پژوهشی توسط دانش‌آموختگان رشته	حداقل ۷۰ درصد

شیوه ارزشیابی برنامه:

- نظرسنجی از هیات علمی درگیر برنامه، دستیاران و دانش‌آموختگان با پرسشنامه‌های از قبل تدوین شده
- استفاده از پرسشنامه‌های موجود در واحد ارزشیابی و اعتباربخشی دبیرخانه

متولی ارزشیابی برنامه:

متولی ارزشیابی برنامه، شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی با همکاری گروه تدوین یا بازنگری برنامه و سایر دبیرخانه‌های آموزشی و سایر اعضای هیات علمی می‌باشند.

نحوه بازنگری برنامه:

مراحل بازنگری این برنامه به ترتیب زیر است:

- گردآوری اطلاعات حاصل از نظرسنجی، تحقیقات تطبیقی و عرصه‌ای، پیشنهادات و نظرات صاحب‌نظران
- درخواست از دبیرخانه جهت تشکیل کمیته بازنگری برنامه
- طرح اطلاعات گردآوری شده در کمیته بازنگری برنامه

- بازنگری در قسمت‌های مورد نیاز برنامه و ارائه پیش‌نویس برنامه آموزشی بازنگری شده به دبیرخانه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی

نتایج نیازسنجی های انجام شده:

به منظور بازنگری برنامه درسی کارشناسی مددکاری اجتماعی پژوهشی در فازهای زیر انجام گرفت:

فاز الف: شناسایی اهداف تعیین شده در اسناد بالادستی برای تحقق عدالت، سلامت و رفاه اجتماعی

تحقق عدالت، سلامت و رفاه اجتماعی از جمله مهمترین اهداف در حرفه مددکاری اجتماعی بشمار می روند. از این رو اهدافی و موضوعاتی که در همین راستا در اسناد بالادستی از جمله قانون اساسی، سند چشم انداز، قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی، سیاست های کلی سلامت، سیاست های کلی جمعیت و سیاست های کلی خانواده مطرح شده اند، مورد بررسی قرار گرفتند. دو نفر از اعضای تیم پژوهش کلیه مفادی را که در اسناد مذکور به مددکاری اجتماعی مرتبط بودند، استخراج کردند.

فاز ب: شناسایی نیازهای آموزشی مددکاری اجتماعی در مقطع کارشناسی بر اساس نیازهای جامعه:

در این مرحله تیم پژوهش به تجزیه و تحلیل شغلی و حرفه ای متخصصین مددکاری اجتماعی در مقطع کارشناسی پرداخت. تجزیه و تحلیل شغل به روش دیکوم انجام شد. به این منظور افراد خبره در هریک از حوزه های فعالیت مددکاران اجتماعی از جمله در سازمان های مختلف دولتی و غیر دولتی و در طیف متنوع گروه های هدف فعالیت مددکاران اجتماعی شناسایی شدند. مسئولیت ها و وظایف اصلی مددکار اجتماعی در هر یک از حوزه های کاری شناسایی شد. تیم پژوهش در جلسات متعدد وظایف و نقش های کنونی و مطلوب مددکاران اجتماعی فارغ التحصیل در مقطع کارشناسی لیست کرد و وظایف و نقش های مددکاران اجتماعی با توجه به وضعیت مطلوب توصیف شده در اسناد بالادستی طبقه بندی شدند.

در عین حال برای بررسی وضعیت موجود آموزش مددکاری اجتماعی در مقطع کارشناسی از روش تحلیل محتوا استفاده شد. شرکت کنندگان در این فاز شامل اساتید، دانشجویان و دانش آموختگان کارشناسی رشته مددکاری اجتماعی بودند. نمونه گیری به صورت هدفمند انجام شد و تا اشیاع داده ها ادامه یافت. حجم نمونه در تحقیقات کیفی از قبل مشخص نبوده و اشیاع داده ها مبین اکتفای حجم نمونه است. به منظور جمع آوری اطلاعات مصاحبه های نیمه ساختار یافته فردی یا گروهی با شرکت کنندگان انجام شد. در این فاز با ۴ نفر از اساتید که سابقه تدریس در مقطع کارشناسی مددکاری اجتماعی (بر اساس برنامه آموزشی کارشناسی مددکاری اجتماعی که توسط شورای عالی برنامه ریزی آموزش پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب شده است) داشتند، مصاحبه شد. در عین حال با ۱۲ فارغ التحصیل کارشناسی مددکاری اجتماعی و ۵ نفر دانشجوی سال آخر کارشناسی مددکاری اجتماعی مصاحبه شد.

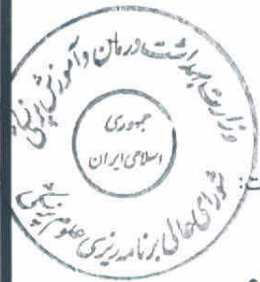
سئوالاتی که در مصاحبه های نیمه ساختار یافته فاز ب مطرح شدند، به شرح زیر هستند:

اهدافی که باید در برنامه آموزشی کارشناسی مددکاری اجتماعی دنبال شوند، چه باید باشند؟

مهم ترین نقش هایی که فارغ التحصیلان کارشناسی مددکاری اجتماعی باید ایفا کنند، چه هستند؟

چه کسانی با چه ویژگی هایی می توانند به عنوان دانشجوی کارشناسی مددکاری اجتماعی پذیرش شوند؟

روش پذیرش دانشجوی کارشناسی مددکاری اجتماعی باید چگونه باشد؟

در پایان دوره کارشناسی مددکاری اجتماعی دانشجویان باید به چه صلاحیت‌ها و توانایی‌های دست یافته باشند؟

چه موضوعاتی باید در دروس دوره کارشناسی مددکاری اجتماعی تدریس شوند؟
ترتیب دروس در برنامه کارشناسی مددکاری اجتماعی باید چگونه باشند؟
برای هر یک از موضوعاتی که مطرح می‌نمایید، کدام روش‌های آموزشی می‌توانند موثرتر باشد؟
مناسب‌ترین روش برای ارزشیابی دانشجویان کارشناسی مددکاری اجتماعی چیست؟
برنامه کارشناسی مددکاری اجتماعی باید در چه زمانی مورد ارزشیابی قرار گیرد؟
برای ارزشیابی برنامه کارشناسی مددکاری اجتماعی باید اطلاعات از چه منابع و چه کسانی جمع‌آوری شود؟
برای ارتقای برنامه آموزشی کارشناسی مددکاری اجتماعی (برنامه کنونی) چه مواردی را پیشنهاد می‌کنید؟

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

تحلیل داده‌ها همزمان و موازی با جمع‌آوری داده و پس از اولین گام‌های جمع‌آوری داده‌ها آغاز شد تا اطلاعات استخراج شده جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها را هدایت کند.

فاز ج: مرور برنامه درسی کارشناسی مددکاری اجتماعی در دانشگاه‌های داخل و خارج از ایران
برنامه درسی دپارتمان‌های مددکاری اجتماعی در دانشگاه‌هایی که در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سایر کشورها دوره کارشناسی مددکاری اجتماعی را آموزش می‌دهند، جستجو و مرور شدند. اهداف، مأموریت‌ها، عنوان و سرفصل‌های دروس، روش‌های آموزش و روش‌های ارزشیابی در مرور برنامه درسی سایر دانشگاه مورد توجه قرار گرفتند.

در نهایت برنامه درسی توسط تیم پژوهش و براساس یافته‌های حاصل از مراحل اشاره شده تنظیم و در جلسه با صاحب‌نظران ویرایش و نهایی شد.

ضمائم

منشور حقوق بیمار در ایران

- ۱- دریافت مطلوب خدمات سلامت حق بیمار است.
- ارائه خدمات سلامت باید:
 - ۱-۱) شایسته شان و منزلت انسان و با احترام به ارزش‌ها، اعتقادات فرهنگی و مذهبی باشد؛
 - ۲-۱) بر پایه‌ی صداقت، انصاف، ادب و همراه با مهربانی باشد؛
 - ۳-۱) فارغ از هرگونه تبعیض از جمله قومی، فرهنگی، مذهبی، نوع بیماری و جنسیتی باشد؛
 - ۴-۱) بر اساس دانش روز باشد؛
 - ۵-۱) مبتنی بر برتری منافع بیمار باشد؛
 - ۶-۱) در مورد توزیع منابع سلامت مبتنی بر عدالت و اولویت‌های درمانی بیماران باشد؛
 - ۷-۱) مبتنی بر هماهنگی ارکان مراقبت اعم از پیشگیری، تشخیص، درمان و توانبخشی باشد؛
 - ۸-۱) به همراه تامین کلیه امکانات رفاهی پایه و ضروری و به دور از تحمیل درد و رنج و محدودیت‌های غیرضروری باشد؛
 - ۹-۱) توجه ویژه‌ای به حقوق گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه از جمله کودکان، زنان باردار، سالمندان، بیماران روانی، زندانیان، معلولان ذهنی و جسمی و افراد بدون سرپرست داشته باشد؛
 - ۱۰-۱) در سریع‌ترین زمان ممکن و با احترام به وقت بیمار باشد؛
 - ۱۱-۱) با در نظر گرفتن متغیرهایی چون زبان، سن و جنس گیرندگان خدمت باشد؛
 - ۱۲-۱) در مراقبت‌های ضروری و فوری (اورژانس)، خدمات بدون توجه به تأمین هزینه‌ی آن صورت گیرد. در موارد غیرفوری (الکتیو) بر اساس ضوابط تعریف شده باشد؛
 - ۱۳-۱) در مراقبت‌های ضروری و فوری (اورژانس)، در صورتی که ارائه خدمات مناسب ممکن نباشد، لازم است پس از ارائه‌ی خدمات ضروری و توضیحات لازم، زمینه انتقال بیمار به واحد مجهز فراهم گردد؛
 - ۱۴-۱) در مراحل پایانی حیات که وضعیت بیماری غیر قابل برگشت و مرگ بیمار قریب الوقوع می باشد هدف حفظ آسایش وی می باشد. منظور از آسایش، کاهش درد و رنج بیمار، توجه به نیازهای روانی، اجتماعی، معنوی و عاطفی وی و خانواده‌اش در زمان احتضار می‌باشد. بیمار در حال احتضار حق دارد در آخرین لحظات زندگی خویش با فردی که می‌خواهد همراه گردد.
- ۲- اطلاعات باید به نحو مطلوب و به میزان کافی در اختیار بیمار قرار گیرد.
 - ۱-۲) محتوای اطلاعات باید شامل موارد ذیل باشد:
 - ۱-۲-۱) ۲-۲-۱) ضوابط و هزینه‌های قابل پیش بینی بیمارستان اعم از خدمات درمانی و غیر درمانی و ضوابط بیمه و معرفی سیستم‌های حمایتی در زمان پذیرش؛
 - ۲-۱-۲) ۳-۱-۲) نام، مسئولیت و رتبه‌ی حرفه‌ای اعضای گروه پزشکی مسئول ارائه مراقبت از جمله پزشک، پرستار و دانشجو و ارتباط حرفه‌ای آن‌ها با یکدیگر؛

- ۱-۴-۲) روش‌های تشخیصی و درمانی و نقاط ضعف و قوت هر روش و عوارض احتمالی آن، تشخیص بیماری، پیش‌آگهی و عوارض آن و نیز کلیه‌ی اطلاعات تأثیرگذار در روند تصمیم‌گیری بیمار؛
- ۱-۵-۲) نحوه‌ی دسترسی به پزشک معالج و اعضای اصلی گروه پزشکی در طول درمان؛
- ۱-۶-۲) کلیه‌ی اقداماتی که ماهیت پژوهشی دارند.
- ۲-۱-۷) ارائه آموزش‌های ضروری برای استمرار درمان؛
- ۲-۲) نحوه‌ی ارائه اطلاعات باید به صورت ذیل باشد؛
- ۲-۲-۱) اطلاعات باید در زمان مناسب و متناسب با شرایط بیمار از جمله اضطراب و درد و ویژگی‌های فردی وی از جمله زبان، تحصیلات و توان درک در اختیار وی قرار گیرد، مگر این‌که:
- تأخیر در شروع درمان به واسطه‌ی ارائه‌ی اطلاعات فوق سبب آسیب به بیمار گردد؛ (در این صورت انتقال اطلاعات پس از اقدام ضروری، در اولین زمان مناسب باید انجام شود).
- بیمار علی‌رغم اطلاع از حق دریافت اطلاعات، از این امر امتناع نماید که در این صورت باید خواست بیمار محترم شمرده شود، مگر این‌که عدم اطلاع بیمار، وی یا سایرین را در معرض خطر جدی قرار دهد؛
- ۲-۲-۲) بیمار می‌تواند به کلیه‌ی اطلاعات ثبت‌شده در پرونده‌ی بالینی خود دسترسی داشته باشد و تصویر آن را دریافت نموده و تصحیح اشتباهات مندرج در آن را درخواست نماید.
- ۳- حق انتخاب و تصمیم‌گیری آزادانه بیمار در دریافت خدمات سلامت باید محترم شمرده شود.
- ۳-۱) محدوده انتخاب و تصمیم‌گیری درباره موارد ذیل می‌باشد:
- ۳-۱-۱) انتخاب پزشک معالج و مرکز ارائه‌کننده‌ی خدمات سلامت در چارچوب ضوابط؛
- ۳-۲-۱) انتخاب و نظر خواهی از پزشک دوم به عنوان مشاور؛
- ۳-۱-۳) شرکت یا عدم شرکت در هر گونه پژوهش، با اطمینان از اینکه تصمیم‌گیری وی تأثیری در تداوم نحوه دریافت خدمات سلامت نخواهد داشت؛
- ۳-۱-۴) قبول یا رد درمان‌های پیشنهادی پس از آگاهی از عوارض احتمالی ناشی از پذیرش یا رد آن مگر در موارد خودکشی یا مواردی که امتناع از درمان شخص دیگری را در معرض خطر جدی قرار می‌دهد؛
- ۳-۱-۵) اعلام نظر قبلی بیمار در مورد اقدامات درمانی آتی در زمانی که بیمار واجد ظرفیت تصمیم‌گیری می‌باشد ثبت و به‌عنوان راهنمای اقدامات پزشکی در زمان فقدان ظرفیت تصمیم‌گیری وی با رعایت موازین قانونی مد نظر ارائه‌کنندگان خدمات سلامت و تصمیم‌گیرنده جایگزین بیمار قرار گیرد.
- ۳-۲) شرایط انتخاب و تصمیم‌گیری شامل موارد ذیل می‌باشد:
- ۳-۲-۱) انتخاب و تصمیم‌گیری بیمار باید آزادانه و آگاهانه، مبتنی بر دریافت اطلاعات کافی و جامع (مذکور در بند دوم) باشد؛
- ۳-۲-۲) پس از ارائه اطلاعات، زمان لازم و کافی به بیمار جهت تصمیم‌گیری و انتخاب داده شود.
- ۴- ارائه خدمات سلامت باید مبتنی بر احترام به حریم خصوصی بیمار (حق خلوت) و رعایت اصل رازداری باشد.
- ۴-۱) رعایت اصل رازداری راجع به کلیه‌ی اطلاعات مربوط به بیمار الزامی است مگر در مواردی که قانون آن را استثنا کرده باشد؛
- ۴-۲) در کلیه‌ی مراحل مراقبت اعم از تشخیصی و درمانی باید به حریم خصوصی بیمار احترام گذاشته شود.
- ضروری است بدین منظور کلیه‌ی امکانات لازم جهت تضمین حریم خصوصی بیمار فراهم گردد؛

- ۳-۴) فقط بیمار و گروه درمانی و افراد مجاز از طرف بیمار و افرادی که به حکم قانون مجاز تلقی می‌شوند میتوانند به اطلاعات دسترسی داشته باشند؛
- ۴-۴) بیمار حق دارد در مراحل تشخیصی از جمله معاینات، فرد معتمد خود را همراه داشته باشد. همراهی یکی از والدین کودک در تمام مراحل درمان حق کودک می باشد مگر اینکه این امر بر خلاف ضرورت‌های پزشکی باشد.
- ۵- دسترسی به نظام کارآمد رسیدگی به شکایات حق بیمار است.
- ۵-۱) هر بیمار حق دارد در صورت ادعای نقض حقوق خود که موضوع این منشور است، بدون اختلال در کیفیت دریافت خدمات سلامت به مقامات ذی صلاح شکایت نماید؛
- ۵-۲) بیماران حق دارند از نحوه رسیدگی و نتایج شکایت خود آگاه شوند؛
- ۵-۳) خسارت ناشی از خطای ارائه‌کنندگان خدمات سلامت باید پس از رسیدگی و اثبات مطابق مقررات در کوتاه‌ترین زمان ممکن جبران شود.
- در اجرای مفاد این منشور در صورتی که بیمار به هر دلیلی فاقد ظرفیت تصمیم‌گیری باشد، اعمال کلیه‌ی حقوق بیمار- مذکور در این منشور- بر عهده‌ی تصمیم‌گیرنده‌ی قانونی جایگزین خواهد بود. البته چنانچه تصمیم‌گیرنده‌ی جایگزین بر خلاف نظر پزشک، مانع درمان بیمار شود، پزشک می‌تواند از طریق مراجع ذیربط درخواست تجدید نظر در تصمیم‌گیری را بنماید.
- چنانچه بیماری که فاقد ظرفیت کافی برای تصمیم‌گیری است، اما میتواند در بخشی از روند درمان معقولانه تصمیم بگیرد، باید تصمیم او محترم شمرده شود.

آیین نامه اجرایی پوشش (Dress Code) و اخلاق حرفه ای دانشجویان در محیط های آزمایشگاهی-بالینی

نحوه پوشش و رفتار تمامی خدمتگزاران در مشاغل گروه علوم پزشکی باید به گونه ای باشد که ضمن حفظ شئون حرفه ای، زمینه را برای ارتباط مناسب و موثر حرفه ای با بیماران، همراهان بیماران، همکاران و اطرافیان در محیط های آموزشی فراهم سازد.

لذا رعایت مقررات زیر برای کلیه عزیزانی که در محیط های آموزشی بالینی و آزمایشگاهی در حال تحصیل یا ارائه خدمت هستند، اخلاقا الزامی است.

فصل اول: لباس و نحوه پوشش

لباس دانشجویان جهت ورود به محیط های آموزشی به ویژه محیط های بالینی و آزمایشگاهی باید متحد الشکل بوده و شامل مجموعه ویژگیهای زیر باشد:

- روپوش سفید بلند در حد زانو و غیر چسبان با آستین بلند
- روپوش باید دارای آرم دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی مربوطه باشد.
- تمامی دکمه های روپوش باید در تمام مدت حضور در محیط های آموزشی بطور کامل بسته باشد.
- استفاده از کارت شناسایی معتبر عکس دار حاوی (حرف اول نام، نام خانوادگی، عنوان، نام دانشکده و نام رشته) بر روی پوشش، در ناحیه سینه سمت چپ در تمام مدت حضور در محیط های آموزشی الزامی می باشد.
- دانشجویان خانم باید تمامی سر، گردن، نواحی زیر گردن و موها را با پوشش مناسب بپوشانند.
- شلوار باید بلند متعارف و ساده و غیر چسبان باشد استفاده از شلوارهای جین پاره و نظایر آن در شان حرف پزشکی نیست.
- پوشیدن جوراب ساده که تمامی پا و ساق پا را بپوشاند ضروری است.
- پوشیدن جوراب های توری و یا دارای تزیینات ممنوع است.
- کفش باید راحت و مناسب بوده، هنگام راه رفتن صدا نداشته باشد.
- روپوش، لباس و کفش باید راحت، تمیز، مرتب و در حد متعارف باشد و نباید دارای رنگهای تند و زننده نا متعارف باشد.
- استفاده از نشانه های نامربوط به حرفه پزشکی و آویختن آن به روپوش، شلوار و کفش ممنوع می باشد.
- استفاده و در معرض دید قرار دادن هر گونه انگشتر، دستبند، گردن بند و گوشواره (به جز حلقه ازدواج) در محیط های آموزشی ممنوع می باشد.
- استفاده از دمپایی و صندل در محیط های آموزشی بجز اتاق عمل و اتاق زایمان ممنوع می باشد.

آیین نامه اجرایی پوشش (Dress Code) و اخلاق حرفه ای دانشجویان در محیط های آزمایشگاهی-بالینی

فصل دوم: بهداشت فردی و موازین آرایش در محیط های آموزشی کشور

- ۱- وابستگان به حرف پزشکی الگوهای نظافت و بهداشت فردی هستند، لذا، بدون تردید تمیزی ظاهر و بهداشت در محیط های آموزشی علوم پزشکی از ضروریات است.
- ۲- ناخن ها باید کوتاه و تمیز باشد آرایش ناخن ها با لاک و برچسب های ناخن در هر شکلی ممنوع است استفاده از ناخن های مصنوعی و ناخن بلند موجب افزایش شانس انتقال عفونت و احتمال آسیب به دیگران و تجهیزات پزشکی می باشد.
- ۳- آرایش سر و صورت به صورت غیر متعارف و دور از شئون حرفه پزشکی ممنوع می باشد.
- ۴- نمایان نمودن هرگونه آرایش بصورت تاتو و با استفاده از حلقه یا نگین در بینی یا هر قسمت از دستها و صورت ممنوع است.
- ۵- استفاده از ادوکلن و عطرها با بوی تند و حساسیت زا در محیط های آموزشی ممنوع است.

فصل سوم: موازین رفتار دانشجویان در محیط های آموزش پزشکی

- ۱- رعایت اصول اخلاق حرفه ای، تواضع و فروتنی در برخورد با بیماران، همراهان بیماران، استادان، دانشجویان و کارکنان الزامی است.
- ۲- صحبت کردن در محیط های آموزشی باید به آرامی و با ادب همراه باشد. و هرگونه ایجاد سرو و صدای بلند و یا بر زبان راندن کلمات که در شان حرفه پزشکی نیست، ممنوع است.
- ۳- استعمال دخانیات در کلیه زمان های حضور فرد در محیط های آموزشی، ممنوع می باشد.
- ۴- جویدن آدامس و نظایر آن در آزمایشگاهها، سالن کنفرانس، راند بیماران و درحضور اساتید، کارکنان و بیماران ممنوع می باشد.
- ۵- در زمان حضور در کلاس ها، آزمایشگاهها و راند بیماران، تلفن همراه باید خاموش بوده و در سایر زمان ها، استفاده از آن به حد ضرورت کاهش یابد.
- ۶- هرگونه بحث و شوخی در مکانهای عمومی مرتبط نظیر آسانسور، کافی شاپ و رستوران ممنوع می باشد.

فصل چهارم: نظارت بر اجرا و پیگیری موارد تخلف آئین نامه

- ۱- نظارت بر رعایت اصول این آئین نامه در بیمارستان های آموزشی و سایر محیط های آموزشی علوم پزشکی بالینی بر عهده معاون آموزشی بیمارستان، مدیر گروه، رئیس بخش و کارشناسان آموزشی و دانشجویی واحد مربوطه می باشد.
- ۲- افرادی که اخلاق حرفه ای و اصول این آئین نامه را رعایت ننمایند ابتدا تذکر داده می شود و در صورت اصرار بر انجام تخلف به شورای انضباطی دانشجویان ارجاع داده می شوند.